

LEERPLICHT

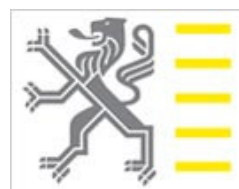
**WIE IS ER
NIET
ALS DE SCHOOLBEL RINKELT?**

Evaluatie 2007-2008

Ministerie van Onderwijs & Vorming
Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel
<http://www.ond.vlaanderen.be/wegwijs/agodi>

Vlaamse overheid

COLOFON

Eindredactie

Annick Claes

AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB

Tine Debruyne, Ann Lips, Katrien Deman

AgODi, Scholen Secundair onderwijs en DKO

Met medewerking van

Bea De Cuyper, Veerle Van De Velde, Pascal Van Droogenbroeck

AgODi Scholen Basisonderwijs en CLB

Stany Criel, Michel De Winne, Ann Van Causenbroeck

AgODi, Secundair onderwijs en DKO

Katrien Bonneux, Evi Neven

Departement Onderwijs en Vorming, Ondersteuningsbeleid

Depotnummer

D/2009/3241/062

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens

Administrateur-generaal; Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)

Inhoud

INHOUD	3
INLEIDING	5
KORTE SAMENVATTING	6
LEERPLICHT: ALGEMENE SITUERING	9
HOOFDSTUK 1:	11
CONTROLE OP DE INSCHRIJVINGEN IN HET BASIS- EN SECUNDAIR ONDERWIJS	11
1. REGLEMENTAIR KADER.....	11
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	11
2.1. <i>Huidige procedure</i>	11
2.2. <i>Evaluatie</i>	15
3. RESULTATEN	18
4. BESLUIT	21
5. AANBEVELINGEN	22
HOOFDSTUK 2:	23
OPVOLGING VAN IN- EN UITSCHRIJVINGEN	23
2.A. IN- EN UITSCHRIJVINGEN IN HET BASISONDERWIJS	23
1. REGLEMENTAIR KADER.....	23
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	23
2.1. <i>Huidige procedure</i>	23
2.2. <i>Evaluatie</i>	23
2.B. IN- EN UITSCHRIJVINGEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS	24
1. REGLEMENTAIR KADER.....	24
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	24
2.1. <i>Huidige procedure</i>	24
2.2. <i>Evaluatie</i>	27
3. RESULTATEN	28
3.1. <i>Tijdige en laattijdige inschrijvingen</i>	28
3.2. <i>Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen</i>	36
4. BESLUIT	46
5. AANBEVELINGEN	47

HOOFDSTUK 3:	48
OPVOLGING VAN PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN	48
3.A. PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET BASISONDERWIJS	48
1. REGLEMENTAIR KADER.....	48
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	49
2.1. <i>Huidige procedure</i>	49
2.2. <i>Evaluatie</i>	49
3. BESLUIT	49
4. AANBEVELINGEN	49
3.B. PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS	50
1. REGLEMENTAIR KADER.....	50
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	51
2.1. <i>Huidige procedure</i>	51
2.2. <i>Evaluatie</i>	52
3. RESULTATEN	54
3.1. <i>Problematische afwezigheden</i>	54
3.2. <i>Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden</i>	64
3.3. <i>Afwezigheden ten gevolge van definitieve uitsluitingen</i>	65
4. BESLUIT	67
5. AANBEVELINGEN	68
GLOSSARIUM	69
AFKORTINGENLIJST	75
OVERZICHT VAN TABELLEN	76
OVERZICHT VAN FIGUREN	80
BRONNEN	81

Inleiding

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten staat in voor de uitvoering van het onderwijsbeleid in Vlaanderen. Leerplichtcontrole vormt één van onze kerntaken. Voor het tweede jaar op rij presenteren wij dit rapport met de toepasselijke titel “Wie is er niet als de schoolbel rinkelt?”. U vindt er de belangrijkste gegevens over schoolverzuim van het voorbije schooljaar 2007-2008 in terug.

We baseren ons voor de verschillende hoofdstukken op relevante cijfers en informatie afkomstig uit de volgende bronnen.

- ◆ de inschrijvings- en leerlingendatabank;
- ◆ de databank ‘leerplichtcontrole’;
- ◆ de databank ‘in- en uitschrijvingen’;
- ◆ de elektronische meldingen door scholen van leerlingen die 20 (in het deeltijds) of 30 halve dagen (gewoon voltijds secundair en buitengewoon secundair onderwijs) problematisch afwezig zijn;
- ◆ de databank ‘zorgwekkende dossiers schooljaar 2007-2008’;
- ◆ de databank ‘tuchtmeldingen 2007-2008’.

Deze databanken worden gevoed met informatie door de scholen. Zij registeren in- en uitschrijvingen en melden problematische afwezigheden en tucht. Het rapport is een beschrijvende analyse van de gegevens van alle leerlingen die op 1 oktober 2007 nog leerplichtig waren.

We bespreken drie grote processen die plaatsvinden in het agentschap, namelijk de controle op de inschrijvingen (hoofdstuk 1), de controle op de in- en uitschrijvingen (hoofdstuk 2) en de registratie van de meldingen problematische afwezigheden (hoofdstuk 3). Telkens staan we stil bij de gevolgde procedure en de manier waarop wij deze evalueren. Vervolgens belichten we de profielkenmerken van de leerlingen en hun schoolloopbaan. Deze cijfers stellen ons in staat om elk hoofdstuk af te sluiten met een besluit en enkele aanbevelingen.

De belangrijkste bevindingen zijn opgenomen in een korte samenvatting op pagina 6.

Korte samenvatting

Dit rapport biedt een overzicht van de verschillende procedures waarmee de overheid de leerplicht opvolgt. De eerste procedure die we bekijken is de **controle op de inschrijvingen**. We kijken voor elke leerplichtige in het Vlaamse Gewest na of hij/zij ingeschreven is in een onderwijsinstelling of op een andere manier aan de leerplicht voldoet. We schrijven de ouders aan van kinderen waarvan dit niet het geval is. Als het antwoord van de ouders op deze brief niet toereikend is, en ook de gemeente niet over meer informatie beschikt, bezorgen we het dossier van deze leerling aan de procureur des Konings. Deze procedure werd in 2006-2007 vereenvoudigd en uitgebreid naar alle leerlingen, terwijl dit in het verleden voor ongeveer een derde van de leerlingen gebeurde.

Om de procedure te versnellen, sturen de scholen vanaf het schooljaar 2007-2008 hun inschrijvingen van de eerste drie schooldagen¹ door. De controle op de inschrijvingen kan dan gebeuren op basis van het controlemoment begin september in plaats van op basis van het controlemoment 1 oktober, zoals voorheen gebeurde.

De grote meerderheid van de leerplichtige kinderen is ingeschreven in een onderwijsinstelling, volgt huisonderwijs of voldoet op een andere manier aan de leerplicht. Voor een minderheid van 0,06% van de kinderen uit het rijksregister vinden we na het

doorlopen van de procedure geen toereikend antwoord voor de inschrijvingscontrole en bestaan er dus twijfels over de invulling van de leerplicht. Deze kinderen worden doorgestuurd naar het parket of worden intern opgevolgd.

Als we per nationaliteit het aantal ingeschrevenen vergelijken met het aantal niet-ingeschrevenen blijkt dat de niet-Belgen procentueel gezien vaker niet ingeschreven zijn. Hetzelfde geldt voor kinderen uit een stedelijk gebied: zij blijken ook procentueel gezien vaker niet-ingeschreven te zijn. Ook het aantal 17-jarigen is meer vertegenwoordigd dan de andere leeftijdsgroepen. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat een deel van de 17-jarigen in de loop van het schooljaar 18 wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op de derde schooldag zijn deze jongeren echter wel nog leerplichtig.

In het secundair onderwijs bestaat er ook een centrale opvolging van het verloop van **in- en uitschrijvingen** van leerlingen in scholen² in het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In het basisonderwijs is dit nog niet het geval. De opvolging van schoolveranderingen gebeurt in het basisonderwijs lokaal door de uitschrijvende en de inschrijvende school. Secundaire scholen doen steeds een elektronische zending als een leerling zich inschrijft of uitschrijft. Doordat scholen vanaf 2007-2008 ook de inschrijvingen van de eerste drie schooldagen doorsturen, krijgen we een beter beeld van het aantal tijdige inschrijvingen. Dit komt doordat een laattijdige inschrijving

¹ Scholen sturen dit door via een Edison-zending, een systeem om via elektronische weg gegevens uit te wisselen. Voor meer uitleg over de zending derde schooldag, zie glossarium.

² Dit zijn gesubsidieerde en gefinancierde scholen.

vanaf 2007-2008 reeds gedetecteerd wordt na de derde schooldag, terwijl tot 2007-2008 een laattijdige inschrijving pas gedetecteerd werd na 1 oktober.

In de cijfers zien we daardoor overall een toename van het aantal laattijdige inschrijvingen.

Een zekere voorzichtigheid is geboden bij het interpreteren van de gegevens, aangezien scholen pas vanaf het schooljaar 2007-2008 een zending derde schooldag moeten doen. Als een leerling een periode nergens ingeschreven is, nemen we een aantal administratieve stappen om het absoluut schoolverzuim van deze leerlingen te beperken. Om een correcte opvolging van in- en uitschrijvingen waar te maken is het noodzakelijk dat scholen deze elektronische zendingen consequent en tijdig doen.

Een administratieve opvolging volstaat uiteraard niet om schoolverzuim aan te pakken. Dit kan slechts een ondersteuning zijn. Een lokaal netwerk dat deze jongeren aanspoort om terug naar school te gaan is belangrijker. Het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) is hier het eerste aanspreekpunt. Ook voor jongeren die niet ingeschreven zijn blijft het CLB van de laatste school immers verantwoordelijk. Het gevaar bestaat echter dat deze jongeren toch te weinig zichtbaar zijn bij het CLB en andere instanties. Daarom zou het zinvol zijn om na te gaan of het nodig is dat we lokale instanties beter op de hoogte brengen van leerlingen die nergens ingeschreven zijn en of het wenselijk is om bij die leerlingen waar er sprake is van onwil extra ondersteuning te bieden, zoals we ook doen bij een zorgwekkend dossier in het kader van problematische afwezigheden.

De cijfers tonen aan dat de meeste leerlingen een zeer standvastige schoolloopbaan hebben (95%). Bovendien is er niet bij elke leerling die een periode niet ingeschreven is sprake van bewust absoluut schoolverzuim. Sommige leerlingen stappen bijvoorbeeld over naar andere vormen van onderwijs, zoals het Syntra, de deeltijdse vorming, het huisonderwijs, ed. Toch stellen we vast dat een beperkte groep jongeren een zeer instabiele schoolloopbaan heeft en dat deze groep jongeren een steeds terugkerend profiel heeft.

Zeventienjarige leerlingen met een andere nationaliteit dan de Belgische die wonen in een

verstedelijkt gebied hebben het meeste kans op een periode waarin ze niet ingeschreven zijn in een school. Zij zijn meer vertegenwoordigd in de B-stroom van het voltijds onderwijs en het deeltijds onderwijs en hebben vaker schoolse vertraging opgelopen. Ze waren ook meer problematisch afwezig tijdens het voorafgaande schooljaar. Tot slot zien we dat een instabiele loopbaan vaak samenhangt met een laattijdige inschrijving.

Het profiel van leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen stemt in grote mate overeen met het profiel van jongeren die **problematisch afwezig** zijn, ook wel relatief schoolverzuim genoemd. In het secundair onderwijs beschikken we over deze gegevens omdat scholen een elektronische zending doen voor leerlingen die 30 halve dagen (20 in het deeltijds onderwijs) problematisch afwezig zijn. In het basisonderwijs bestonden dergelijke elektronische zendingen nog niet, maar hier komt verandering in.

Uit de gegevens die de secundaire scholen ons bezorgen blijkt dat de meldingen van problematische afwezigheden blijven toenemen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gezocht worden in het feit dat scholen steeds beter hun meldingen doorgeven aan AgODi. Er is de voorbije jaren in het kader van het spijbelactieplan heel wat aandacht besteed aan het belang van een goede registratie van afwezigheden. Toch moeten we ons afvragen of deze stijging die zich schooljaar na schooljaar doorzet niet betekent dat de spijbelproblematiek toeneemt.

Net als bij absoluut schoolverzuim is er geen evenwichtige spreiding van leerlingen met problematische afwezigheden. Bij de niet-Belgen vindt men, relatief gezien³, meer leerlingen terug met problematische afwezigheden. Vooral leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit lijken vaker problematisch afwezig te zijn. In het deeltijds en buitengewoon onderwijs is, tegen de verwachtingen in, een hoger percentage meisjes dan jongens problematisch afwezig. De meerderheid van de gemelde jongeren is tussen 16 en 18 jaar oud en woont

³ Aantal meldingen problematische afwezigheden per nationaliteit ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen per nationaliteit.

verhoudingsgewijs vaker in een verstedelijkt gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage problematische afwezigheden een stuk hoger dan in de andere gebieden.

Op het vlak van de schoolloopbaan kunnen we stellen dat net als vorige schooljaren leerlingen met problematische afwezigheden veel prominenter aanwezig zijn in het deeltijds onderwijs dan in het voltijds gewoon en buitengewoon onderwijs. In het voltijds onderwijs situeren de meeste problematische afwezigheden zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het BSO, het onthaalonderwijs en het modulair onderwijs. Er blijkt een duidelijke samenhang te zijn tussen leerlingen met problematische afwezigheden en schoolse vertraging.

Scholen die leerlingen melden, zien als belangrijkste oorzaak een gebrek aan motivatie bij de leerlingen. Het is voor scholen echter niet altijd gemakkelijk vast te stellen wat de oorzaak en wat het gevolg is van problematische afwezigheden. Bij leerlingen die zo frequent afwezig zijn, is er nog zelden sprake van één enkele oorzaak. Bijna altijd gaat het om een complexe problematiek, soms zelfs van dien aard dat de school en het CLB niet meer alleen kunnen instaan voor de begeleiding. In die situaties wordt een beroep gedaan op externe instanties. Scholen duiden de politie het vaakst aan als externe betrokken partij.

Naast het verzamelen van gegevens proberen we toch waar mogelijk ondersteuning te bieden aan scholen en CLB's die geconfronteerd worden met leerlingen voor wie de situatie uitzichtloos lijkt. Zowel bij leerlingen waarbij afwezigheden als zorgwekkend beschouwd kunnen worden, als bij leerlingen die zeer lang afwezig zijn ten gevolge van een definitieve uitsluiting schrijven we op vraag van de school of het CLB een brief naar de ouders of bezorgen we het dossier aan de procureur des Konings. Dergelijke dossiers blijven zeer beperkt in aantal enerzijds omdat zorgwekkende dossiers enkel aan AgOD/ bezorgd worden als men dit nodig acht en anderzijds omdat de meldingen van leerlingen die lang afwezig zijn na een definitieve uitsluiting onvolledig zijn. Vanaf het schooljaar 2008-2009 zullen we echter op een meer gestructureerde manier gegevens over definitieve uitsluitingen ontvangen.

Het aantal leerlingen bij wie de situatie echt zorgwekkend is, mag dan beperkt zijn, de problemen zijn des te groter, complexer en moeilijker op te lossen. Voor leerlingen die, al dan niet tijdelijk, niet functioneren binnen een schoolse context, zijn er momenteel bijna geen oplossingen voor handen. Daarom is het nodig om over dit probleem verder te overleggen en ook andere beleidsdomeinen, zoals welzijn en justitie, te blijven wijzen op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van deze leerlingen.

Leerplicht: algemene situering

België is een van de weinige landen met een voltijdse leerplicht tot 16 jaar én een deeltijdse leerplicht tot 18 jaar. Er zijn nog een aantal Europese landen waar leerlingen leerplichtig zijn tot 18 jaar, zoals Duitsland, maar in de meeste Europese landen is men voltijds leerplichtig tot 15 of 16 jaar, zonder dat daar een deeltijdse leerplicht op volgt.⁴

De leerplicht in België werd in 1983 via de wet op de leerplicht verlengd van 14 jaar tot 18 jaar. Deze wet kwam er in een periode met een hoge jeugdwerkloosheid en sociale problemen. De overheid zag een betere scholingsgraad toen als het middel bij uitstek om de tewerkstellingskansen en de positie van jongeren in de maatschappij te verbeteren.⁵ Nu zijn kinderen dus leerplichtig vanaf het schooljaar waarin ze 6 jaar worden tot 30 juni van het kalenderjaar waarin ze 18 jaar worden. De duur van de leerplicht is altijd een voorwerp van discussie geweest. Ook nu nog zijn er 'believers' en 'non-believers' in het effect van de leerplicht. Studies wijzen uit dat leerlingen die kleuteronderwijs genoten minder risico lopen op leerachterstand tijdens het verdere verloop van hun schoolloopbaan. Daarom pleiten sommigen voor een vervroeging van de leerplicht naar 5 jaar.

Anderen stellen de lange duur van de leerplicht in vraag. Uit onderzoek is echter gebleken dat

de invoering van de leerplichtwet wellicht heeft bijgedragen tot een hogere scholarisatiegraad.⁶ We stellen echter nog steeds vast dat, vaak maatschappelijk kwetsbare jongeren ongekwalificeerd uit het onderwijs stromen en dat heel wat leerlingen een problematische schoolloopbaan kennen met zittenblijven, schoolveranderingen of spijbelen.⁷ Tegelijkertijd stelde men vast dat de overheid over onvoldoende gegevens beschikte om gepaste beleidsmaatregelen te treffen om dit tegen te gaan. Daarom ontstond in juni 2006 het spijbelactieplan⁸ met 12 groepen van acties die de voedingsbodem voor spijbelen moeten wegnemen door de ontwikkeling van een positief schoolklimaat en een intens contact met leerlingen en ouders.⁹ Vrijwel alle acties uit het spijbelactieplan staan intussen op de rails.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) verzamelt gegevens over inschrijvingen en problematische afwezigheden en voert controles uit. Hiervoor beschikken we over een aantal controleprocedures. Onder

⁴ European Commission, Eurydice, & Eurostat (2005). *Key data on education in Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

⁵ Perquy, J. (1995-1996). Leerplicht vanuit de sociale dimensie. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid*, 5-6, 281-282.

⁶ Douterlougne, M., Van De Velde, V., & Denys, J. (1995-1996). De invloed van de leerplichtverlenging op de jongeren. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid*, 5-6, 283-309.

⁷ Vranken, J., Geldof, D. & van Menxel, G. (1994). *Armoede en sociale uitsluiting: jaarboek 1994*. Leuven: Acco.

⁸ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: auteur.

⁹ Vettenburg, N. & Verschelden, G. (2006). Over een aanpak van spijbelen en schoolverzuim: van controlerende naar ondersteunende tussenkomst en terug...? *Welwijs*, 17 (2), 12-17.

impuls van het spijbelactieplan werden deze herbekeken en aangepast waar nodig. Deze procedures zowel op kwantitatief als kwalitatief vlak zo sluitend mogelijk maken, vormt echter een blijvende uitdaging. Zo vervroegden we in schooljaar 2007-2008 het moment waarop we de controle op de inschrijvingen aanvangen van 1 oktober naar de derde schooldag. Daarnaast beperken we ons sinds 2006-2007 niet langer tot leerlingen van bepaalde leeftijdscategorieën, maar controleren we nu alle leerlingen. De leerplichtcontrole is met andere woorden sneller en completer geworden.

Een correcte afwezigheidsregistratie maakt het mogelijk om afwezigheidsproblemen bij leerlingen snel te signaleren en hier gepast op te reageren, maar maakt het ook mogelijk accurate beleidsinformatie te verzamelen. Daarom hechten wij veel belang aan een nauwkeurige registratie van afwezigheden van leerlingen door scholen. Wij proberen deze te waarborgen door het uitsuren van een verificatiecorps dat erop toeziet dat scholen afwezigheden (op de juiste manier) registreren en problemen tijdig signaleren aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten.

Om het recht op onderwijs¹⁰ van leerlingen te garanderen, zijn er een aantal acties genomen. Kleuters kregen in het schooljaar 2007-2008 bijzondere aandacht en het aantal leerlingen dat recht heeft op een schooltoelage steeg gevoelig. Vanaf 2008-2009 hebben ook de leerlingen in het basisonderwijs en het deeltijds secundair onderwijs recht op een schooltoelage.

We moeten er ons bewust van zijn dat onze centrale rol zijn beperkingen heeft en dat bij de opvolging van leerplichtproblemen het belang van het lokale netwerk niet te onderschatten is. Daarom bestaat een deel van de acties, zoals die in het spijbelactieplan van juni 2006 opgenomen zijn, vooral uit anderen overtuigen van het belang van regelmatig naar school te gaan.

We besteden aandacht aan communicatie-acties gericht naar het grote publiek (bvb. de

vernieuwde website www.ond.vlaanderen.be/leerplicht, de spijbelbrochure). Andere initiatieven zijn bestemd voor specifieke doelgroepen (bvb. huisartsen, lokale besturen). Enkel de boodschap overbrengen volstaat uiteraard niet. Leerlingen die twee schooljaren op rij meer dan 30 halve dagen problematisch afwezig zijn of 15 kalenderdagen niet in een school zijn ingeschreven moeten hun schooltoelage terugbetalen. Op die manier is er een financiële impuls om het regelmatig schoolbezoek te bevorderen.

Met het Flankerend Lokaal Onderwijsbeleid sporen we lokale besturen aan om een actieve rol op te nemen op het vlak van leerplichtcontrole en kleuterparticipatie. Het spijbelactieplan vormde ook de aanzet om een aantal concrete afspraken te maken met belangrijke partners in de opvolging van spijbelen. We denken hierbij aan het protocol dat met de medische sector werd afgesloten. Ook is er een samenwerkingsprotocol afgesloten met de parketcriminologen Jeugd en Gezin voor de opvolging van de dossiers bij de parketten en met de Franse Gemeenschap voor wat betreft de leerplichtcontrole in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

¹⁰ Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989.

Hoofdstuk 1:

Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Een inschrijving is de eerste noodzakelijke voorwaarde om aan de leerplicht te voldoen. Met de controle op de inschrijvingen gaan we voor elk leerplichtig kind in het Vlaamse Gewest na of het ingeschreven is in een school, een vormingsinstelling of in huisonderwijs, uiterlijk¹¹ de derde schooldag van september¹². Met “uiterlijk” bedoelen we dat leerplichtigen een inschrijving moeten hebben op 1, 2 en/of 3 september. Als dit niet het geval is, controleren we op een later tijdstip in het schooljaar¹³.

Het reglementaire kader voor de controle op de inschrijvingen is voor het basisonderwijs vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en voor het secundair onderwijs in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997. Deze besluiten bepalen dat elke directie vóór de dertiende schooldag van september een lijst aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) moet bezorgen met de namen van de

¹¹ Wanneer we spreken over de derde schooldag betekent dit “uiterlijk” de derde schooldag, omdat in de zending derde schooldag de inschrijvingen van de eerste, tweede en/of derde schooldag worden opgegeven. Voor meer uitleg over de zending derde schooldag: zie glossarium.

¹² Tot en met het schooljaar 2006-2007 baseerden we ons voor deze controle op de eerste schooldag van oktober.

¹³ Daarnaast is ook een vrijstelling van de leerplicht mogelijk.

leerlingen die uiterlijk op de derde schooldag van september zijn ingeschreven. In deze zending moeten de scholen ook van iedere leerling aangeven of hij/zij aanwezig of (gewettigd) afwezig was tijdens de eerste drie schooldagen. Indien de school hier in gebreke blijft, is een mogelijkheid tot sanctie voorzien.

We gaan dan na, door de vergelijking van alle ingestuurde lijsten met de leerplichtigen uit het rijksregister, welke kinderen niet in een onderwijsinstelling of in huisonderwijs zijn ingeschreven. Vervolgens vragen we aan de ouders van deze leerplichtigen om uitleg te geven waarom hun kind niet ingeschreven is. Indien de ouders geen antwoord geven, worden de dossiers van de leerplichtigen doorgestuurd naar de gemeenten voor verder onderzoek. In de besluiten is verder opgenomen dat we, als uit het antwoord blijkt dat de leerling niet voldoet aan de leerplicht of als we onvoldoende informatie hebben omtrent de leerplichtinvulling, een verslag naar de procureur des Konings sturen.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure Vlaamse Gewest

De procedure voor de opvolging van de inschrijvingen van de leerplichtigen in het Vlaamse Gewest begint in september en bestaat uit de volgende stappen¹⁴.

Van het rijksregister verkrijgen we een globaal bestand van alle kinderen die in het Vlaamse Gewest wonen op de controledag van de derde

¹⁴ Een schematisch overzicht is te zien op figuur 1.

schooldag¹⁵ en die tot de leerplichtige leeftijdscategorie behoren (6- tot 17-jarigen¹⁶). Het bestand omvat alle kinderen die ingeschreven zijn in een Vlaamse gemeente.

Een aantal kinderen zijn niet leerplichtig, ook al behoren ze tot de leeftijdscategorie van 6- tot 17-jarigen. Deze kinderen zijn vrijgesteld van de leerplicht en halen we uit het bestand. Het gaat over de kinderen die omwille van een fysieke of mentale handicap door de CABO¹⁷ een vrijstelling van de leerplicht kregen, en over de jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden.

Daarna halen we leerlingen waarvan we weten dat ze ingeschreven zijn uit het bestand van leerplichtigen. Dit zijn leerlingen die ingeschreven zijn in een gefinancierde of gesubsidieerde school, in een school in het buitenland, in een andere instelling¹⁸ (bvb. Syntra¹⁹) en leerlingen waarvoor een verklaring van huisonderwijs ingediend werd.

Kinderen die nog in Vlaanderen gedomicilieerd zijn maar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie verder), in het Waalse Gewest of in het buitenland verblijven, worden in de verdere procedure niet meegenomen. Hetzelfde geldt voor de kinderen die als vermist opgegeven zijn.

De overblijvende leerlingen verdelen we in twee groepen, naargelang hun domiciliiegemeente. Voor gemeenten waarvan de kans klein is dat de leerplichtigen naar een Franstalige school gaan, schrijven we de ouders onmiddellijk aan. Voor gemeenten waar de kans groot is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan,

wachten we op een bestand van de Franse Gemeenschap waarin alle Vlaamse leerlingen zitten die op 1 oktober in een school van de Franse Gemeenschap ingeschreven zijn. Deze gegevens ontvangen we begin januari, wat voor vertraging in de procedure zorgt. Als zij ook in deze bestanden niet terug te vinden zijn, schrijven we de ouders aan.

Indien het antwoord van de ouders ontoereikend is, sturen we het dossier direct door naar het parket. In een aantal gevallen wordt de leerplicht niet nageleefd, maar wordt beslist om het dossier niet naar het parket te sturen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor jongeren die bijna 18 jaar zijn; voor kinderen waarvoor een vrijstelling van leerplicht aangevraagd is, maar waar nog geen beslissing van de CABO gevallen is; voor kinderen die huisonderwijs volgen, maar waarvoor nog geen verklaring van huisonderwijs werd ingediend en voor kinderen waarvan de ouders kunnen aantonen dat ze actief op zoek zijn naar een school maar deze omwille van een specifieke problematiek nog niet gevonden hebben. Deze dossiers volgen we intern op.

Krijgen we geen antwoord van de ouders, dan sturen we de gegevens van de leerlingen door naar de gemeenten. Wij geven aan de gemeenten het advies de politie te sturen naar het thuisadres van de leerling en de ouders niet opnieuw aan te schrijven, omdat dit de procedure verlengt.

Als uit het antwoord van de gemeente blijkt dat er onvoldoende garantie is dat de leerplicht wordt nageleefd of indien we geen informatie krijgen, sturen we de leerlingendossiers door naar het parket. Dit doen we niet voor de jongeren waarvoor de leerplicht bijna ten einde is. Deze dossiers sturen we niet meer naar de procureur, maar we volgen ze intern verder op.

Indien in de loop van de controleprocedure blijkt dat de leerling toch nog ingeschreven wordt in een school (op 1 oktober of op een latere datum²⁰) of in een andere instelling, schrappen we deze leerling uit het bestand van niet-

¹⁵ In 2007-2008 was dit 5 september.

¹⁶ We baseren ons op geboortejaren. Voor het schooljaar 2007-2008 gaat het over de kinderen geboren vanaf 01/01/1990 tot en met 31/12/2001. In de bespreking gebruiken we voor kinderen geboren in 2001 de term 6-jarigen, voor kinderen geboren in 2000 7-jarigen enzovoort.

¹⁷ Commissie van Advies voor Buitengewoon Onderwijs, zie glossarium.

¹⁸ Zie glossarium

¹⁹ Zie glossarium

²⁰ In- en uitschrijvingen worden opgevolgd in het secundair onderwijs vanaf 1 oktober via de zendingen late inschrijvingen en vroege uitschrijvingen.

ingeschreven leerlingen. Dit is ook het geval indien de aangeschreven ouders kunnen aantonen dat hun kinderen wel aan de leerplicht voldoen, bvb. omdat ze ingeschreven zijn in een buitenlandse school, maar dit nog niet aan AgODi gemeld hadden.

Vanaf het schooljaar 2007-2008 zijn er dankzij de zending derde schooldag een aantal bijkomende acties mogelijk. We contacteren bijvoorbeeld scholen als een leerling wel ingeschreven is op de derde schooldag, maar niet op 1 oktober. Indien de scholen hierover geen informatie kunnen geven, schrijven we de ouders aan. Ook schrijven we de ouders aan als hun kind niet ingeschreven is op de derde schooldag, maar wel op 1 oktober, aangezien deze leerlingen te laat ingeschreven zijn.

Het doorsturen van de dossiers naar de parketten is niet het absolute eindpunt van de opvolging van de inschrijvingen. Indien achteraf, via de ouders of andere bronnen, blijkt dat de leerling toch ingeschreven was, sturen we een herroeping van het dossier naar het parket. Daarnaast koppelen de parketcriminologen de resultaten van hun onderzoek regelmatig terug, en wordt dit in de databank toegevoegd. De opvolging van de inschrijvingen is dus een proces dat continu in beweging is en dat doorloopt in het volledige schooljaar en zelfs maanden daarna. De cijfergegevens zullen dan ook variëren naargelang het moment van opvragen. Hoe later wij de gegevens opvragen, hoe meer kans dat een verklaring voor het al dan niet voldoen aan de leerplicht gevonden werd, en hoe minder leerlingen geregistreerd staan als "niet ingeschreven". Dit rapport is dan ook een momentopname op 1 oktober 2008. Het kan dus zijn dat er ook later nog antwoorden van ouders, gemeentes en parketten over de leerlingen in het schooljaar 2007-2008 toegekomen zijn.

Aangezien we bij de controle op de inschrijvingen vertrekken van het bestand van het rijksregister, is een opdeling in basis- en secundair onderwijs niet zinvol, de procedure is dan ook volledig gelijklopend. Voor de bespreking van de resultaten kan een onderscheid echter wel nuttig zijn. Er is daarom een opsplitsing gemaakt naargelang de leeftijd

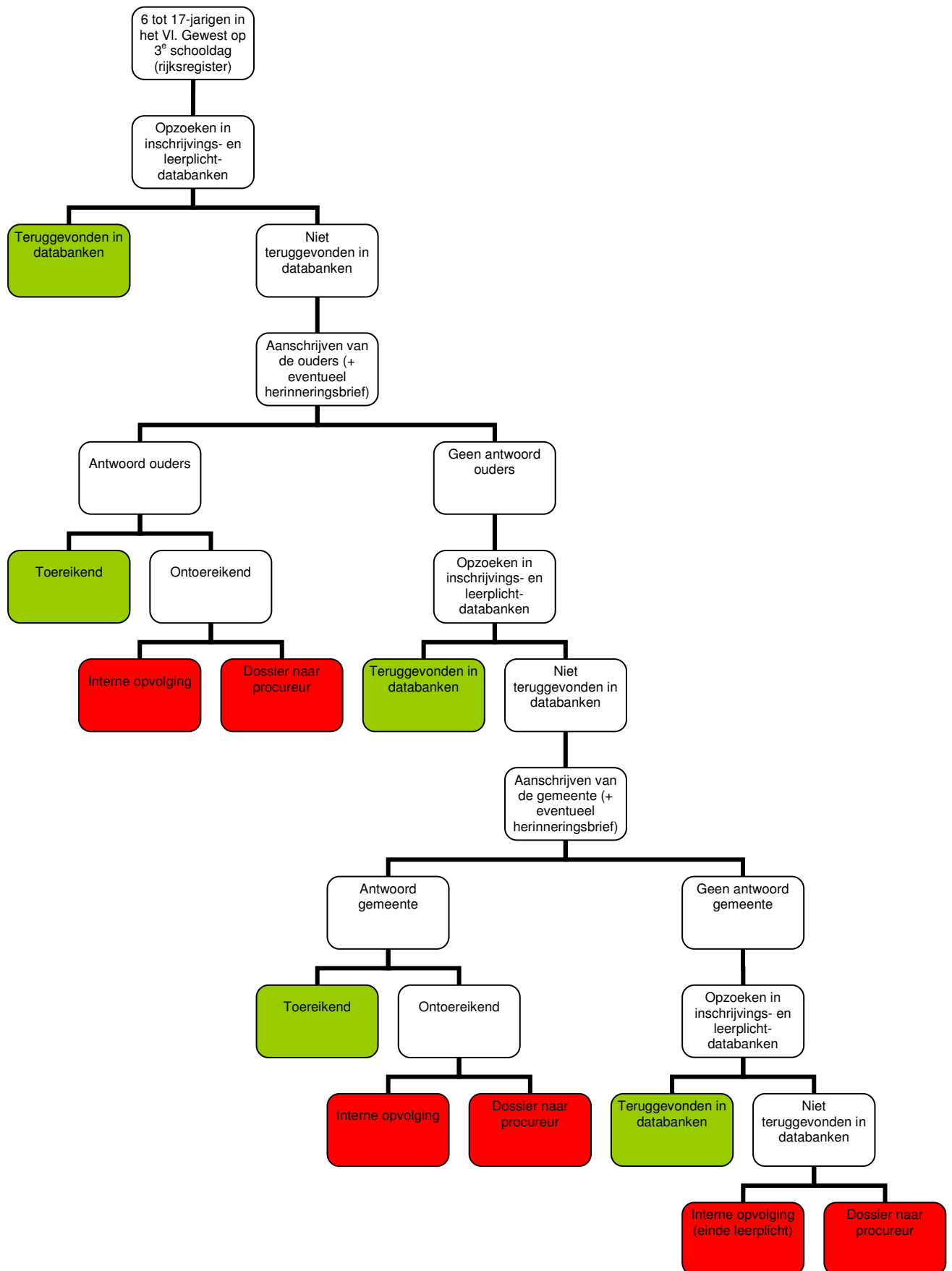
van het kind. Kinderen van 6 tot 11 jaar (geboortejaren 2001 tot en met 1996) worden gerekend tot 'basisonderwijs', jongeren van 12 tot 17 jaar (geboortejaren 1995 tot en met 1990) worden tot 'secundair onderwijs' gerekend.²¹

Op de volgende pagina is een vereenvoudigd schema van de verschillende stappen bij de controle op de inschrijvingen weergegeven.

2.2. Toekomstige procedure Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Vanaf 2008-2009 zullen de kinderen en jongeren die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gecontroleerd worden door een gemeenschappelijke cel, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Hiervoor is een protocol afgesloten met de Franse Gemeenschap. Deze cel heeft als opdracht om 1) na te gaan of en op welke manier leerplichtigen die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voldoen aan de leerplicht, 2) leerplichtigen die niet voldoen aan de leerplicht op te sporen en 3) aan de dossiers van leerplichtigen die niet aan de leerplicht blijken te voldoen een nuttig gevolg te geven. Dit bestaat erin dat de cel de ouders van de niet-ingeschreven leerlingen aanschrijft. Geven de ouders geen antwoord, dan wordt de medewerking van de Brusselse gemeenten gevraagd. Hiertoe is een engagementsverklaring met deze gemeenten afgesloten. Als ook dit onderzoek geen duidelijkheid schept over de invulling van de leerplicht of als blijkt dat de leerplichtwet wordt overtreden, gaan de dossiers naar het parket.

²¹ Deze indeling stemt niet volledig overeen met het niveau waar de leerlingen effectief ingeschreven zijn, aangezien sommige leerlingen op jongere of oudere leeftijd van het basisonderwijs naar het secundair kunnen overgaan.

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen

2.2. Evaluatie

Sinds het schooljaar 2006-2007 is de controle op de inschrijvingen uitgebreid naar alle leerplichtigen, ongeacht hun leeftijd²².

Basisonderwijs				
	2006-2007		2007-2008	
	%		%	
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	397 090	100,00	394 999	100,00
Aantal kinderen waarvoor de ouders en/of gemeente aangeschreven werd	4 100	1,03	4 448	1,13
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	180	0,05	76	0,02
Secundair onderwijs				
	2006-2007		2007-2008	
	%		%	
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	432 480	100,00	431 249	100,00
Aantal kinderen waarvoor de ouders en/of gemeente aangeschreven werd	3 850	0,89	4 127	1,10
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	304	0,07	243	0,06

Tabel 1: Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor 6- tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest

We stellen een lichte toename vast in het aantal dossiers waarvoor de ouders en/of de gemeente aangeschreven werden. Bij het aantal dossiers dat doorgestuurd werd naar de procureur is er echter een lichte afname.

Voor een tijdige en kwalitatief sterke afhandeling van de procedure zijn we voor de controle van de inschrijvingen afhankelijk van

²² Tot 2006-2007 werd de controle slechts uitgevoerd voor een aantal leeftijdsgroepen, namelijk de 10- tot 11-jarigen en de 14- tot 15-jarigen. De uitbreiding kaderde in het actieplan over spijbelen en schoolverzuim. Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: auteur.

de aanlevering van gegevens door derden. Bij elke procedurestap kunnen een aantal opmerkingen naar kwaliteit en tijdigheid van de opgeleverde gegevens gemaakt worden.

De vertrekbasis voor de controle op de inschrijvingen is het bestand van het rijksregister. Bij het gebruik van het rijksregister moet rekening gehouden worden met een aantal onvolkomenheden. De gemeenteregisters vormen de theoretische informatiebasis voor het rijksregister, maar deze zijn niet perfect. Het kan bijvoorbeeld zijn dat personen naar het buitenland verhuisd zijn, zonder dit bij de gemeente aan te geven. Ook kan de periode die verstrijkt tussen de gebeurtenis (verhuis, overlijden,...) en de aanpassing in het rijksregister oplopen van enkele weken tot enkele maanden, dit verschilt van gemeente tot gemeente. Om het opzoekingswerk voor de gemeenten zoveel mogelijk te beperken, worden vanaf het schooljaar 2007-2008 de gegevens van de leerplichtigen een tweede maal gecontroleerd via een update van het rijksregister, vooraleer we de brieven naar de gemeenten versturen.

Enkel de gefinancierde en gesubsidieerde scholen zijn verplicht om mee te werken aan de controle op de inschrijvingen en om een bestand van ingeschreven leerlingen te bezorgen. De andere instellingen schrijven we ieder schooljaar opnieuw aan met de vraag mee te werken aan de leerplichtcontrole. Doordat dit op vrijwillige basis gebeurt, werken ze niet allemaal mee. Om tijdig over gegevens van alle instellingen te beschikken, besteden we veel aandacht aan het sensibiliseren van andere instellingen om mee te werken aan de leerplicht. Vanaf het schooljaar 2007-2008 vroegen we ook aan deze instellingen de inschrijvingsgegevens op de derde schooldag in plaats van deze op 1 oktober.

Met de Syntra's spraken we af om in 2007-2008 de inschrijvingsgegevens 1 oktober mee te delen in plaats van die op 31 oktober. Vanaf 2008-2009 zal het Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra Vlaanderen de gegevens van alle Syntra's bundelen en op de derde schooldag bezorgen aan AgODi. Dit moet tot een versnelde procedure leiden.

Voor inschrijvingsgegevens van scholen uit het buitenland zijn we afhankelijk van de ouders zelf.

Om de procedure sneller te laten verlopen, wachten we sinds het schooljaar 2006-2007 voor leerlingen uit gemeenten die traditioneel weinig leerlingen tellen die naar een Franstalige school gaan niet meer op de gegevens van de Franse Gemeenschap, zodat we de ouders sneller kunnen aanschrijven. Voor deze gemeenten verstuurden we de brieven in de eerste helft van november. Voor de overige gemeenten verstuurden we de brieven later (begin januari) naar de ouders.

Het is belangrijk dat de ouders zo vroeg mogelijk een signaal van de overheid krijgen, indien we geen inschrijving voor hun leerplichtige kinderen vinden. Daarom schrijven we eerst de ouders aan en daarna pas de gemeente, in plaats van omgekeerd. Dit heeft weliswaar als gevolg dat meer ouders het gevoel hebben dat ze onterecht door de overheid op de vingers getikt worden als hun kinderen wel aan de leerplicht voldoen, maar anderzijds worden ouders sneller gemotiveerd om zich in orde te stellen met de leerplicht als dit niet het geval is. De cijfers lijken dit te bevestigen (zie tabel 2). Verhoudingsgewijs bezorgen meer ouders een toereikend antwoord.

Indien de ouders geen antwoord geven, sturen we de dossiers naar de gemeenten. Dit gebeurde vanaf de tweede helft van januari tot midden februari. Op het einde van de maand februari stuurden we een herinneringsbrief naar de gemeenten voor de dossiers waarvoor we nog geen antwoord gekregen hadden. De stijging in toereikende antwoorden van de ouders zorgt ervoor we minder een beroep moeten doen op de gemeenten (zie tabel 3). De minister riep de steden en gemeenten en de lokale politiediensten op om een goede medewerking te verlenen aan de controle op de leerplicht. Dit leverde het gewenste resultaat op, voor het schooljaar 2007-2008 was de medewerking van de gemeenten 95,6% voor het basisonderwijs en zelfs 100% voor het secundair onderwijs.

Basisonderwijs					
		2006-2007		2007-2008	
		%		%	
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de ouders aangeschreven werden		4 100	100	4 448	100
Aantal dossiers waarvoor de ouders een toereikend antwoord bezorgden		2 460	60,00	2 865	64,41
Secundair onderwijs					
		2006-2007		2007-2008	
		%		%	
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de ouders aangeschreven werden		3 850	100,00	4 127	100,00
Aantal dossiers waarvoor de ouders een toereikend antwoord bezorgden		2 302	59,79	2 738	66,34

Tabel 2: Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

Basisonderwijs					
		2006-2007		2007-2008	
		%		%	
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de gemeente aangeschreven werd		1 713	100,00	1 712	100,00
Aantal dossiers waarvoor de gemeente een antwoord bezorgde waaruit blijkt dat de leerling voldoet aan de leerplicht		1 020	59,54	692	40,42
Secundair onderwijs					
		2006-2007		2007-2008	
		%		%	
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de gemeente aangeschreven werd		1 445	100,00	1 050	100,00
Aantal dossiers waarvoor de gemeente een antwoord bezorgde waaruit blijkt dat de leerling voldoet aan de leerplicht		941	65,12	463	44,10

Tabel 3: Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

De laatste stap in de procedure is het doorsturen van de dossiers naar de procureurs. Dankzij de inspanningen om de procedure te verkorten, zien we hier ten opzichte van het schooljaar 2006-2007 al enig resultaat. Het merendeel van de dossiers is een maand vroeger dan in 2006-2007 verstuurd, namelijk in april 2007.

De dossiers die reeds in november werden verstuurd, zijn dossiers die ook in 2006-2007 doorgestuurd zijn naar de procureur. Wanneer opnieuw geen inschrijving wordt teruggevonden voor deze leerlingen, sturen we de dossiers direct door naar de procureurs, zonder de ganse procedure te doorlopen.

Basisonderwijs				
	2006-2007		2007-2008	
	%		%	
November			39	51,32
Januari	15	8,33	6	7,89
Februari	24	13,33	4	5,26
Maart	1	0,56	8	10,53
April	135	75,00	13	17,11
Mei	5	2,78	6	7,89
Totaal	180	100,00	76	100,00
Secundair onderwijs				
	2006-2007		2007-2008	
	%		%	
November			119	48,97
December			3	1,23
Januari	37	12,17	17	7,00
Februari	20	6,58	19	7,82
Maart	63	20,72	22	9,06
April	27	8,88	60	24,69
Mei	157	51,64	3	1,23
Totaal	304	100,00	243	100,00

Tabel 4: Overzicht tijdstip doorsturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

We streven ernaar om zoveel mogelijk feedback van de procureurs te verkrijgen. Dit is niet evident, aangezien het opvolgen van de leerplicht niet steeds de hoogste prioriteit heeft bij de parketten. Om de feedback te bevorderen werd een formulier ontworpen met aankruisvelden, zodat de tijdsinvestering voor de parketcriminologen zo beperkt mogelijk gehouden werd. We zien echter nog geen toename in procentuele aantallen wat de feedback betreft, eerder een afname (zie tabel

5). De parketcriminologen hadden echter tot eind oktober 2008 de tijd om ons hun feedback te bezorgen. Op dat moment waren de cijfers voor dit rapport echter reeds vastgelegd.²³

Op vraag van de procureurs zijn de samenwerkingsafspraken ondertussen formeel vastgelegd in een samenwerkingsprotocol.

Basisonderwijs				
	2006-2007		2007-2008	
	%		%	
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	180	100,00	76	100,00
Aantal dossiers achteraf herroepen	30	16,67	15	19,74
Aantal dossiers waarvoor door parket feedback bezorgd werd	77	42,78	13	17,11
Secundair onderwijs				
	2006-2007		2007-2008	
	%		%	
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	304	100,00	243	100
Aantal dossiers achteraf herroepen	44	14,47	36	14,81
Aantal dossiers waarvoor door het parket feedback bezorgd werd	126	41,45	55	22,63

Tabel 5: Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

Een knelpunt waarvoor we aan een oplossing werken is de controle op de inschrijvingen van kinderen die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De Vlaamse en Franse Gemeenschap sloten een samenwerkingsprotocol af op 12 november 2008 om ook voor deze leerlingen vanaf het schooljaar 2008-2009 een sluitende controle uit te werken.

Een eerste vergelijking werd gemaakt tussen de leerplichtigen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (140.476 leerlingen) en de bestanden (gesubsidieerde en gefinancierde scholen,

²³ In december was de feedback van de parketcriminologen opgelopen tot 18 dossiers in het basisonderwijs (23,68%) en 97 dossiers in het secundair onderwijs (39,92 %).

privé-scholen, huisonderwijs, vrijstellingen van de leerplicht) van beide Gemeenschappen. Uit deze vergelijking werd een bestand van ongeveer 6000 leerlingen gehaald, waarvoor geen sluitend antwoord op de invulling van de leerplicht werd gevonden. Voor deze leerlingen werden nog geen brieven gestuurd naar de ouders en/of gemeenten. Vanaf schooljaar 2008-2009 zullen we deze leerlingen mee opnemen in de procedure van de leerplichtcontrole.

Verder zullen de ouders van de niet-ingeschreven leerlingen door de cel worden aangeschreven. Geven de ouders geen antwoord, dan wordt de medewerking van de Brusselse gemeenten gevraagd. Als ook dit onderzoek geen duidelijkheid schept omtrent de invulling van de leerplicht of als blijkt dat de leerplichtwet wordt overtreden, gaan de dossiers naar het parket.

3. Resultaten

De volgende tabel geeft een overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen²⁴.

De gegevens geven de toestand weer van de controle op de inschrijvingen voor schooljaar 2007-2008. Zoals al eerder aangehaald is de controle op de inschrijvingen een continu proces. De cijfers weergegeven in dit rapport zijn dus slechts een momentopname.

Elke jongere komt in deze cijfers slechts 1 keer voor, ook al heeft hij/zij tijdens het schooljaar een overstap tussen verschillende van de opgesomde categorieën²⁵ gemaakt. De jongere zal dan geteld zijn onder de categorie waar hij het eerst teruggevonden wordt tijdens het proces van de controle op de inschrijvingen²⁶. Dit zal voor de meeste leerlingen overeenkomen met de toestand op de derde schooldag.

Op basis van deze cijfers kan men dus geen sluitende conclusies maken over het totale aantal leerlingen dat huisonderwijs volgde, in een buitenlandse school ingeschreven was, dat naar de procureur verstuurd werd, enz. in schooljaar 2007-2008.

Enkele voorbeelden om dit te verduidelijken:

- Een leerling wordt niet teruggevonden bij de controle op de inschrijvingen. De brieven naar de ouders en naar de gemeente blijven onbeantwoord. Dit dossier wordt naar de procureur gestuurd, maar nadien ontvangen we een inschrijvingsbewijs voor deze leerling afkomstig van een private school. Het dossier wordt bij het parket herroepen. Deze leerling wordt hier onder de rubriek 'inschrijvingen in andere instellingen' vermeld.
- een leerling is de derde schooldag ingeschreven in een gesubsidieerde school en schakelt daarna over naar huisonderwijs: deze leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in gesubsidieerde /gefinancierde scholen' vermeld.
- Een leerling is uiterlijk de derde schooldag nergens ingeschreven, maar de ouders sturen in de loop van het schooljaar een inschrijvingsbewijs van een buitenlandse school op: deze leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in buitenlandse scholen' vermeld.
- Een leerling die vermist is, maar nog wel ingeschreven is in een school wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in gesubsidieerde/gefinancierde scholen' vermeld.

²⁴ Kinderen van 6 tot 11 jaar (geboortejaren 2001 tot en met 1996) gerekend onder 'basisonderwijs', jongeren van 12 tot 17 jaar (geboortejaren 1995 tot en met 1990) onder 'secundair onderwijs'.

²⁵ Zie tabel 6

²⁶ Zie schema in bijlage 1.

Basisonderwijs		
	Aantal	%
Personen in het rijksregister in het Vlaams Gewest	394 999	100,00
Vrijstelling door diploma	-	-
Vrijstelling door de CABO	174	0,04
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	1071	0,27
Inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen ²⁷	381 633	96,62
Inschrijvingen in individueel huisonderwijs	225	0,06
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	8677	2,20
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	1688	0,43
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	53	0,01
Niet ingeschreven, interne opvolging	31	0,01
Secundair onderwijs		
	Aantal	%
Personen in het rijksregister in het Vlaams Gewest	431 249	100,00
Vrijstelling door diploma	534	0,12
Vrijstelling door de CABO	250	0,06
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	634	0,15
Inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen ²⁸	414 296	96,07
Inschrijvingen in individueel huisonderwijs	149	0,03
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	12 945	3,00
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	2 018	0,47
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	182	0,04
Niet ingeschreven, interne opvolging	241	0,06

* In deze categorie zijn de kinderen opgenomen waarvan gekend is dat ze buiten het Vlaams Gewest verblijven, de kinderen waarvan de verblijfplaats niet gekend is (ambtshalve afschrijvingen, vermiste kinderen) en de kinderen die door de transmissietijd tussen de gemeenteregisters en het centrale rijksregister ten onrechte in het bestand opgenomen zijn.

Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2007-2008

Uit het overzicht blijkt dat voor 99,8% van de kinderen uit de leerplichtige leeftijdscategorie van het rijksregister een toereikende verklaring tijdens de controle op de inschrijving gevonden wordt. Deze kinderen zijn dus ofwel ingeschreven in een instelling of in

²⁷ Gesubsidieerde en gefinancierde scholen en de andere instellingen

²⁸ Zie voetnoot 20

huisonderwijs, ofwel vrijgesteld van de leerplicht, ofwel verblijven ze niet in het Vlaams Gewest. Dit cijfer is vergelijkbaar met 2006-2007, toen het 99,9 % bedroeg.²⁹

Leerlingenkenmerken

In de volgende tabellen willen we van de groep kinderen waarvan de informatie in verband met de controle op de inschrijvingen ontoereikend is, of waarvan we geen enkele informatie gekregen hebben, bepaalde kenmerken onderzoeken.

Nationaliteit

In onderstaande tabel wordt bekeken welke nationaliteiten³⁰ het beste vertegenwoordigd zijn in de controle op de inschrijvingen. De focus ligt op de drie meest voorkomende nationaliteiten.

Basisonderwijs				
Nationaliteit	Antwoord toereikend ³¹	%	Antwoord niet toereikend ³²	%
Belgische	374 768	99,99	55	0,01
Nederlandse	6 626	99,98	1	0,02
Franse	939	98,74	12	1,26
Andere	12 582	99,87	16	0,13
Totaal	394 915	99,98	84	0,02
Secundair onderwijs				
Nationaliteit	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Belgische	412 202	99,93	280	0,07
Nederlandse	5 410	99,50	27	0,50
Franse	887	98,01	18	1,99
Andere	12 327	99,21	98	0,79
Totaal	430 826	99,90	423	0,10

Tabel 7: Teruggevonden inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens nationaliteit

We zien dat er procentueel meer niet-Belgen zijn waarvoor we geen toereikend antwoord bij

²⁹ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2008), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2006-2007*, Brussel: auteur.

³⁰ Zie glossarium.

³¹ Zie glossarium

³² Zie glossarium

de controle op de inschrijving gekregen hebben. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat deze kinderen procentueel gezien meer in het buitenland verblijven, of, voor wat onze buurlanden betreft, in een buitenlandse instelling naar school gaan zonder dat we daarvan op de hoogte zijn.

Een opsplitsing van de andere nationaliteiten is omwille van de te lage absolute aantallen per nationaliteit niet meer relevant.

Geslacht

In onderstaande tabel bekijken we de verdeling tussen jongens en meisjes bij de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Geslacht	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
M	201 404	99,98	37	0,02
V	193 511	99,98	47	0,02
Totaal	394 915	99,98	84	0,02

Secundair onderwijs				
Geslacht	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
M	220 277	99,90	216	0,10
V	210 549	99,90	207	0,10
Totaal	430 826	99,90	423	0,10

Tabel 8: Controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht

Procentueel gezien is er geen verschil op te merken wat betreft geslacht voor de controle op de inschrijvingen.

Geboortejaar

In onderstaande tabel bekijken we de verdeling per geboortejaar bij de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Geboortejaar	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
2001	63 211	99,98	12	0,02
2000	64 911	99,98	15	0,02
1999	64 913	99,98	10	0,02
1998	66 164	99,98	15	0,02
1997	67 800	99,98	13	0,02
1996	67 916	99,97	19	0,03
Totaal	394 915	99,98	84	0,02

Secundair onderwijs				
Geboortejaar	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
1995	68 003	99,96	25	0,04
1994	68 715	99,95	36	0,05
1993	71 795	99,95	37	0,05
1992	73 945	99,94	44	0,06
1991	74 596	99,93	50	0,07
1990	73 772	99,69	231	0,31
Totaal	430 826	99,90	423	0,10

Tabel 9: Controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortejaar

Wat opvalt, is het grote aantal 17-jarigen (geboren in 1990) waarvoor geen toereikend antwoord voor de controle op de inschrijving is. In het secundair onderwijs vinden we voor vijf keer zoveel leerlingen geen toereikend antwoord als in het basisonderwijs. Op de ijkdatum van de derde schooldag zijn deze leerlingen nog leerplichtig, voor een aantal van hen stopt de leerplicht echter in de loop van het schooljaar (indien ze achttien jaar worden voor het einde van het schooljaar).

Woonplaats

In onderstaande tabel bekijken we de verstedelijkingsgraad van de woonplaats van de leerplichtigen binnen de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Verstedelijkings- graad ³³	Antwoord toereikend		Antwoord niet toereikend	
		%		%
grootsteden	44 138	99,88	51	0,12
regionale				
centrumsteden	48 025	99,98	11	0,02
kleine steden	81 456	99,99	7	0,01
stedelijke rand	60 786	99,98	10	0,02
overgangsgebied	95 189	100,0	2	0,00
platteland	65 321	100,0	3	0,00
Totaal	394 915	99,98	84	0,02
Secundair onderwijs				
Verstedelijkings- graad	Antwoord toereikend		Antwoord niet toereikend	
		%		%
grootsteden	44 013	99,65	154	0,35
regionale				
centrumsteden	52 750	99,91	49	0,09
kleine steden	90 281	99,94	57	0,06
stedelijke rand	67 592	99,88	79	0,12
overgangsgebied	104 459	99,95	57	0,05
platteland	71 731	99,96	27	0,04
Totaal	430 826	99,90	423	0,10

Tabel 10: Controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking

In verstedelijkte gebieden, en dan vooral de grootsteden Antwerpen en Gent, zijn er procentueel meer kinderen waarvoor geen inschrijving teruggevonden werd. Dit was ook zo in 2006-2007.³⁴

4. Besluit

Vanaf het schooljaar 2006-2007 werden, als gevolg van het spijbelactieplan, enkele verbeteringen aangebracht in de procedure van de controle op de inschrijvingen. Zo werd de controle uitgebreid naar alle leerplichtigen en werden eerst de ouders en pas daarna de gemeenten aangeschreven.

In het schooljaar 2007-2008 zetten we deze optimalisatie van de procedure verder. Om

erfor te zorgen dat de controle zo snel mogelijk kan starten, moeten scholen vanaf dan de inschrijvingen doorgeven van de eerste drie schooldagen. Dit zorgt ervoor dat de procedure sneller en completer is. Dit maakt dat we ouders sneller op hun verantwoordelijkheden kunnen wijzen inzake de leerplicht van hun kinderen en dossiers vroeger naar het parket kunnen doorsturen.

Vanaf schooljaar 2008-2009 controleren we ook de inschrijvingen van jongeren woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Hiervoor is een samenwerkingsprotocol afgesloten met de Franse Gemeenschap. Een gemeenschappelijke cel, bestaande uit vertegenwoordigers van de Vlaamse en Franse Gemeenschap, zal deze controle op zich nemen.

Als we naar de resultaten kijken, zien we dat veruit de meeste leerlingen, namelijk 99,8%, aan de leerplicht voldoen.

Een verdere analyse toont aan dat leerlingen die niet voldoen aan de leerplicht procentueel gezien meer niet-Belgen zijn en wonen in verstedelijkt gebied. In deze groep zijn de 17-jarigen oververtegenwoordigd. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat een deel van de 17-jarigen in de loop van het schooljaar 18 wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op de derde schooldag zijn deze jongeren echter wel nog leerplichtig.

³³ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

³⁴ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2008), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2006-2007*, Brussel: auteur

5. Aanbevelingen

Om het aantal brieven naar de ouders te beperken is het aangewezen de volgende pistes te onderzoeken:

- Uit de antwoorden die wij ontvangen van de ouders blijkt heel vaak dat ze niet tot weinig op de hoogte zijn van de wet op de leerplicht en de verschillende wettelijke vereisten om aan de leerplicht te voldoen. Zo zijn veel ouders er niet van op de hoogte dat zij een verklaring moeten indienen bij het inrichten van het huisonderwijs of dat zij een vrijstelling van de leerplicht kunnen aanvragen bij ziekte of handicap van hun kind. Ook scholen, CLB's, gemeentebesturen en politiediensten zijn vaak niet of onvoldoende op de hoogte van deze wettelijke vereisten. Een leerplichtbrochure naar analogie met de spijbelbrochure zou hieraan kunnen tegemoetkomen. Deze kan dan verdeeld worden onder CLB's, scholen, gemeentebesturen, politiediensten en andere intermediaren. Dit past ook binnen actie 1 van het spijbelactieplan³⁵.
- Opdat we beter op de hoogte zouden zijn van de kinderen die in het buitenland verblijven en daar school lopen, zijn er twee mogelijkheden:
 - Ouders zijn er meestal niet van op de hoogte dat zij het Ministerie van Onderwijs en Vorming hierover moeten inlichten. Een informatiebrochure, eventueel in samenwerking met de federale overheid, zou dit kunnen oplossen. Deze brochure zou dan kunnen verdeeld worden via de gemeentebesturen en het Ministerie van Buitenlandse zaken (federaal niveau).
- Tot nu toe is er nog maar weinig uitwisseling van gegevens met onze buurlanden over de inschrijving van kinderen. Het lijkt ons aangewezen deze piste te onderzoeken.
- Volgens het decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding blijft een CLB verantwoordelijk wanneer een leerling een school verlaat, tot die leerling ingeschreven is in een andere school. Bij de huidige controle op de inschrijvingen spelen de CLB's momenteel echter geen enkele rol. Het is aangewezen om na te gaan in welke mate dit wel kan. Dit is een beleidsaanbeveling die ook geldt voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen, zie de aanbevelingen in hoofdstuk 2.

³⁵ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006), *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: auteur.

Neven, E. & Verduyck, E. (2007). Wordt er nog gespibeld in Vlaanderen? Een voorlopige update van de implementatie van het spijbelactieplan. *Welwijs*, 18 (3), 3-10

Hoofdstuk 2:

Opvolging van in- en uitschrijvingen

2.A. In- en uitschrijvingen in het basisonderwijs

1. Reglementair kader

In het basisonderwijs is de regelgeving op schoolveranderen vervat in het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, art.21 en in de omzendbrief schoolveranderen BaO/97/12 van 17 juni 1997.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

Sinds 1 september 1997 ligt de verantwoordelijkheid voor schoolveranderen volledig bij de ouders. Zij oordelen of het verantwoord is dat hun kind in de loop van het schooljaar van school verandert. Hier is niets aan gewijzigd in het schooljaar 2007-2008.

De procedure ziet er concreet als volgt uit. Ouders schrijven hun kind in een nieuwe school in en melden ook aan deze nieuwe school waar het kind tot dan al ingeschreven was. Daarna is het de verantwoordelijkheid van de directie van de nieuwe school om deze schoolverandering schriftelijk mee te delen aan de directie van de oude school, die dan uitschrijft. De nieuwe inschrijving is rechtsgeldig de eerste schooldag na deze mededeling. Vanaf schooljaar 2006-2007 is in de omzendbrief opgenomen dat bij overgang van schoolonderwijs naar

huisonderwijs of omgekeerd, de school aan ons een melding moeten doen.

Deze procedure van schoolverandering wordt ook ondersteund via een centrale controle op de dubbele inschrijvingen, die loopt op de derde schooldag van september en op de eerste schooldag van oktober en februari. Op deze teldagen ontvangen wij van alle scholen voor het basisonderwijs een bestand van ingeschreven leerlingen. Wanneer zich dubbele inschrijvingen voordoen op deze teldagen, wordt dit gesignaleerd aan de scholen zodat zij contact kunnen opnemen met de ouders.

Vanaf 2007-2008 dienen de scholen via een zending derde schooldag de aan- en afwezigheden van de kinderen op de eerste drie schooldagen door te geven. Kinderen die ofwel drie dagen problematisch afwezig waren, ofwel een combinatie hadden van problematische afwezig en/of niet ingeschreven zijn op een van de drie eerste schooldagen, worden verder opgevolgd. De ouders krijgen een brief waarin duidelijk wordt gesteld dat dit niet kan. Voor het basisonderwijs waren er zo 539 leerlingen.

2.2. Evaluatie

Omdat de procedure van schoolverandering lokaal wordt opgevolgd door de scholen en omdat er geen gegevens centraal worden opgevraagd, zijn er geen beleidsgegevens beschikbaar over de schoolveranderingen in het basisonderwijs.

2.B. In- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Het besluit van de Vlaamse Regering³⁶ dat aan de basis ligt van de opvolging van in- en uitschrijvingen van leerlingen stelt dat elke directie vóór de 13^e schooldag een lijst bezorgt aan AgODi met de namen van de ingeschreven leerlingen. De scholen geven hierbij de gegevens door van de derde schooldag. In dit besluit is een sanctieprocedure voorzien voor scholen die de gegevens niet tijdig bezorgen. Meer concrete instructies over de zendingen van in- en uitschrijvingen zijn terug te vinden in de omzendbrieven over afwezigheden en in- en uitschrijvingen³⁷. Deze omzendbrieven vermelden dat de scholen alle in- en uitschrijvingen na 1 oktober moeten melden aan AgODi via EDISON³⁸, een systeem om via elektronische weg gegevens uit te wisselen. Wanneer een school een leerling inschrijft is het de verantwoordelijkheid van deze school om onmiddellijk het leerlingendossier op te vragen aan de uitschrijvende school.

Een inschrijving in een school geldt voor de duur van de hele schoolloopbaan in die school. Als een leerling van school verandert, kan dit:

- ofwel het initiatief zijn van de ouders of de meerderjarige leerling zelf;
- ofwel het gevolg zijn van een definitieve uitsluiting;
- ofwel in zeer uitzonderlijke gevallen kan een school een leerling uitschrijven die voortdurend problematisch afwezig is. Dit kan weliswaar pas nadat alle mogelijke begeleidingsinspanningen

³⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 03/09/2007.

³⁷ SO/2005/04 "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs" (d.d. 08/07/2005), SO/2002/05/bus0 "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs" (d.d. 15/08/02)

³⁸ Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en het Onderwijsdepartement.

geen gunstige verandering met zich mee hebben gebracht³⁹.

Vanaf het schooljaar 2007-2008 moet een leerling die in de loop van het schooljaar uitschrijft en binnen de 15 kalenderdagen niet in een andere school is ingeschreven, zijn schooltoelage terugbetalen. Ook als een leerling niet of niet langer ingeschreven is op de laatste schooldag van juni vordert de afdeling studietoelagen van het Ministerie van Onderwijs en Vorming de schooltoelage van deze leerling terug⁴⁰.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

De interne procedure die we uitgewerkt hebben om de in- en uitschrijvingen van leerlingen in secundaire scholen⁴¹ op te volgen, probeert tegen te gaan dat er zich absoluut schoolverzuim (dit wil zeggen nergens ingeschreven zijn) voordoet bij leerplichtige leerlingen die zich uitschrijven uit een school.

Als er bij een schoolverandering op de uitschrijving onmiddellijk een inschrijving volgt in een andere erkende, gesubsidieerde of gefinancierde school⁴² van het Nederlandstalig onderwijs en wij hiervan tijdig op de hoogte gebracht zijn, is er geen probleem.

Als een leerling echter volgens onze gegevens na 8 dagen⁴³ nog altijd niet ingeschreven is in een school, sturen we een brief naar de uitschrijvende school met de vraag of bij hen bekend is waar de leerling ingeschreven is of wat de nieuwe situatie is. Als de leerling toch

³⁹ SO/2005/04 "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs" (d.d. 08/07/2005), SO/2002/05/bus0 "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs" (d.d. 15/08/02)

⁴⁰ Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18.

⁴¹ Gesubsidieerde/gefinancierde scholen en Syntra's.

⁴² Dit kan ook een Centrum voor Deeltijdse Vorming of een Syntra zijn.

⁴³ Als we in deze procedure over dagen spreken hebben we het steeds over kalenderdagen en niet over lesdagen.

ingeschreven blijkt te zijn, vragen we aan de school die de leerling inschreef om ons de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

bezorgen aan hen de informatie terug over leerlingen die nergens ingeschreven zijn, zodat ze deze leerlingen verder kunnen opvolgen.

Het is ook mogelijk dat de uitschrijvende school aangeeft dat een leerling niet ingeschreven is in een school, maar zich ingeschreven heeft bij de VDAB, gaan werken is, opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg, enz. Als de leerling minderjarig is, krijgen de ouders een brief waarin we hen meer uitleg geven over de leerplicht en hoe ze daaraan moeten voldoen.

Wanneer de uitschrijvende school de inschrijvende school niet kent, dan schrijven we 10 dagen later de ouders aan. Ook het CLB⁴⁴ brengen we per brief op de hoogte van deze leerlingen.

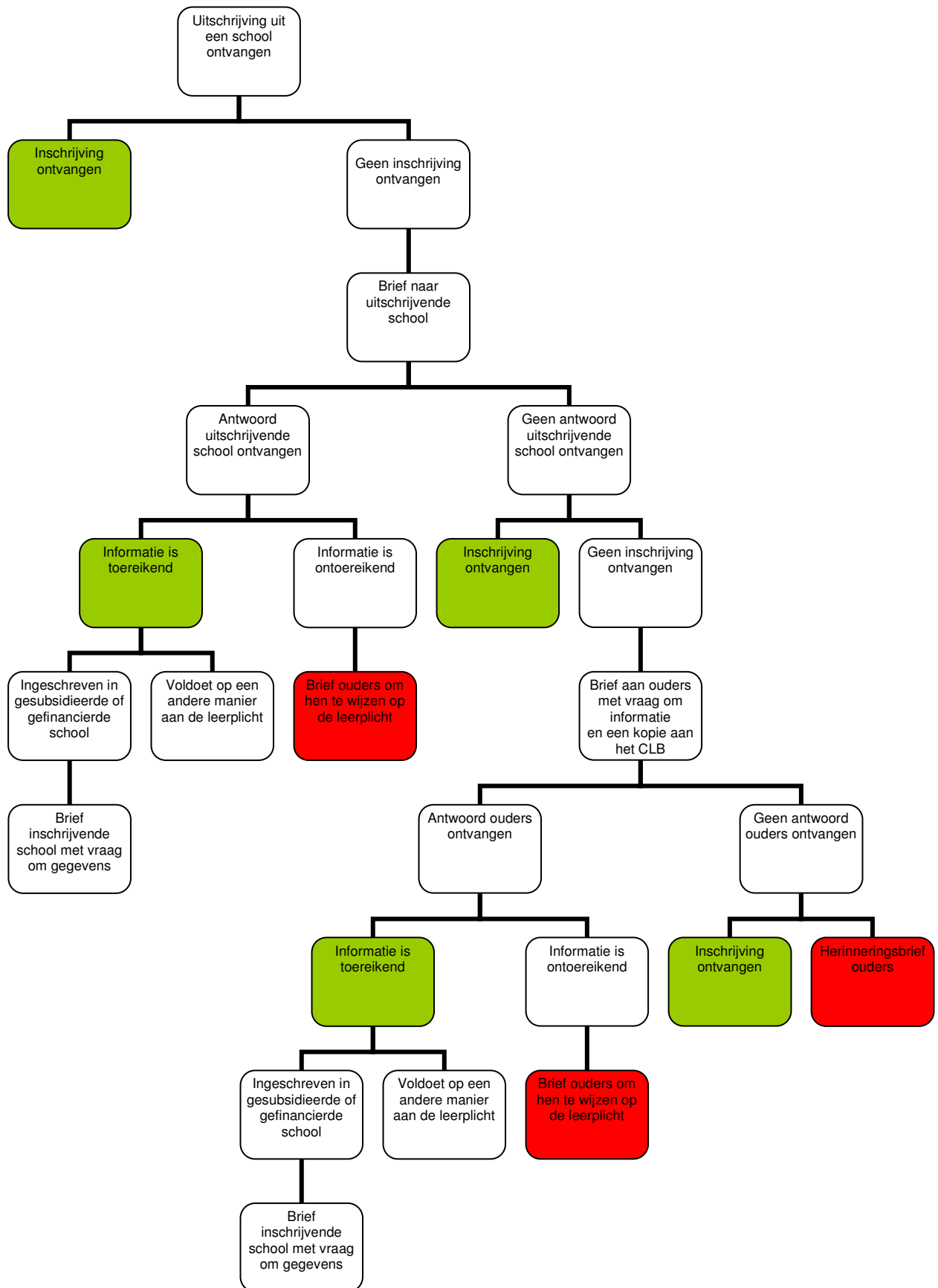
Indien de uitschrijvende school aangeeft dat de leerling overgestapt is naar een buitenlandse school of huisonderwijs, of door ziekte/handicap geen onderwijs kan volgen, dan krijgen de ouders een aparte brief om hen te vragen dit te bevestigen en hen te wijzen op de wettelijke vereisten (respectievelijk attest buitenlandse school, verklaring huisonderwijs, aanvraag vrijstelling leerplicht).

Als de ouders niet antwoorden, sturen we na 21 dagen een herinneringsbrief. Als blijkt uit hun antwoord dat de jongere niet aan de leerplicht voldoet, dan schrijven we opnieuw de ouders aan om hen te wijzen op de leerplicht. Als een leerling opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg⁴⁵ vragen we de ouders naar de einddatum van de opname. De opvolging van de in- en uitschrijvingen start dan opnieuw vanaf deze datum.

Met het Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra Vlaanderen hebben we de afspraak dat zij hun uitgeschreven leerlingen opvolgen. Om hen hierin te ondersteunen, kunnen zij lijsten van uitgeschreven leerlingen aan ons bezorgen. We bekijken welke leerlingen opnieuw zijn ingeschreven in een gesubsidieerde of gefinancierde school. We

⁴⁴ Voor groot - Antwerpen brengen we ook het Centraal Meldpunt (CMP) op de hoogte.

⁴⁵ Meestal blijven jongeren echter ingeschreven in de school bij een opname in de Bijzondere Jeugdzorg. Ze zijn dan van rechtswege gewettigd afwezig op de school.

Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

2.2. Evaluatie

Omdat we binnen AgODi voor het secundair onderwijs de in- en uitschrijvingen centraal opvolgen, kunnen we hier een aantal (administratieve) stappen aan koppelen. In het schooljaar 2007-2008 stuurden we voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen in totaal 8 228 brieven.

Administratieve stappen bij opvolging procedure	Aantal
Brief naar de uitschrijvende school	1 787
Brief naar vermoedelijk inschrijvende school	303
1 ^{ste} brief naar ouders	2 564 ⁴⁶
Brief naar het CLB	2 564
Brief naar het Centraal Meldpunt Antwerpen	256
Herinneringsbrief aan de ouders	481
Brief aan ouders met kind in Bijzondere Jeugdzorg	1
Brief aan Syntra met opvolgingsgegevens over hun uitschrijvingen	226
Brief aan ouders – voldoet niet aan de leerplicht	14
Brief aan ouders buitenland	12
Brief aan ouders huisonderwijs	16
Brief aan ouders vrijstelling	4
Totaal	8 228

Tabel 11: Overzicht van het aantal verstuurd brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

Als we 8 dagen na een uitschrijving nog geen inschrijvingsgegevens ontvangen hebben, krijgt de uitschrijvende school een brief. Dit zijn 1 787 brieven waarin we de uitschrijvende school om extra informatie vragen omdat er mogelijk sprake is van absoluut schoolverzuim. Op het totale aantal leerplichtige leerlingen ingeschreven in het secundair onderwijs van het schooljaar 2007-2008 (= 413 486) is dit aantal beperkt, namelijk 0,4 %.

De uitschrijvende school geeft in 303 gevallen een vermoedelijke nieuwe school op die wij vervolgens aanschrijven met de vraag om de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

In 2 564 gevallen moet de situatie verder onderzocht worden omdat de uitschrijvende school niets weet over de nieuwe situatie van de leerling of omdat de nieuwe situatie mogelijk niet voldoet (bijvoorbeeld een minderjarige

⁴⁶ Wanneer bij een uitschrijving wordt opgegeven dat de leerling ingeschreven is bij de VDAB of gaan werken is, worden de ouders direct aangeschreven. Er wordt dan geen brief naar de uitschrijvende school gestuurd.

leerling die ingeschreven is bij de VDAB, in het volwassenenonderwijs, gaat werken,...). Ook het CLB wordt van deze situaties op de hoogte gebracht.

Uit het aantal herinneringsbrieven blijkt ten slotte dat we in 1 op de 5 gevallen ouders een tweede maal moeten aanschrijven. Waar we een antwoord van de ouders kregen, bleek slechts uit 14 antwoorden dat de jongere niet aan de leerplicht voldeed.

Een knelpunt dat ook in het evaluatierapport spijbelen en schoolverzuim⁴⁷ naar voren wordt gebracht is dat onze interne procedure geen sluitstuk heeft. Na de herinneringsbrief aan de ouders ondernemen we geen verdere stappen meer, ook niet als de ouders niet antwoorden of als uit hun antwoord blijkt dat hun kind niet aan de leerplicht voldoet.

Brieven schrijven volstaat uiteraard niet voor de opvolging van deze leerlingen. Net als bij problematische afwezigheden blijft de lokale opvolging het belangrijkste.

Het decreet over de centra voor leerlingenbegeleiding⁴⁸ stelt dat een CLB zijn bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoudt wanneer een leerling van school verandert tot die leerling ingeschreven is in een school die door een ander centrum wordt bediend. Als een leerling bovendien voor een bepaalde periode niet ingeschreven is in een school, blijft het CLB verantwoordelijk tot het einde van de periode van niet-inschrijving.

CLB's hebben wel de mogelijkheid om leerlingen met leerplichtproblemen waarvan de leerling of de ouders niet wensen in te gaan op de initiatieven van het CLB, te melden als zorgwekkend dossier aan AgODI⁴⁹. CLB's maken van deze mogelijkheid echter geen gebruik (bij de opvolging van problematische afwezigheden ligt dit anders, zie hoofdstuk 3). Hoewel dit omschreven is in de decretale opdracht van de CLB's vrezen we dan ook dat CLB's leerlingen die niet in een school

⁴⁷ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim* (p. 25-29). Brussel: auteur.

⁴⁸ Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 01/12/1998, art. 29

⁴⁹ Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 01/12/1998, art. 28 § 2

ingeschreven zijn soms uit het oog verliezen. Bovendien ervaren CLB's dat ze geen drukkingsmiddel hebben om in het geval van onwil de leerlingen terug naar school te krijgen. Lokale afspraken met politie en justitie kunnen hier mogelijk verandering in brengen. Ook het feit dat de in- en uitschrijvingen vanaf 2007-2008 gekoppeld zijn aan de schooltoelagen, kan voor wat extra druk zorgen.

Om de opvolging van in- en uitschrijvingen sluitend te maken is het noodzakelijk dat onze gegevens betrouwbaar en volledig zijn. Kunnen we ervan uitgaan dat scholen steeds even consequent hun in- en uitschrijvingen melden, ook na 1 februari? Lokale bevestigingen, bijvoorbeeld door LOP-deskundigen, leveren soms andere cijfers op dan diegene waar wij over beschikken. Het is nodig te onderzoeken waar deze verschillen aan te wijten zijn en erover te waken dat scholen steeds hun gegevens tijdig en correct doorgeven. Zeker voor de koppeling aan de schooltoelagen, kan het niet doorgeven van een inschrijving zware gevolgen hebben voor de leerling en zijn ouders.

3. Resultaten

Het in kaart brengen van de in- en uitschrijvingen is vrij ingewikkeld. Meestal is een leerling ingeschreven op 1 september en blijft deze leerling ingeschreven in dezelfde school tot het einde van het schooljaar of voor de rest van zijn schoolcarrière. Voor een aantal leerlingen verloopt dit echter niet zo. Een leerling kan te laat inschrijven, om welke reden dan ook van school veranderen of de school vroegtijdig verlaten. Dit kan leiden tot een periode van absoluut schoolverzuim, waarbij een leerling (tijdelijk) niet ingeschreven is in een school.

Omdat we verwachten dat de lengte van de periode dat een leerling niet ingeschreven is mee bepalend kan zijn voor de verdere schoolloopbaan van die jongere, hebben we de leerlingen en hun in- en uitschrijvingen ondergebracht in een aantal categorieën.

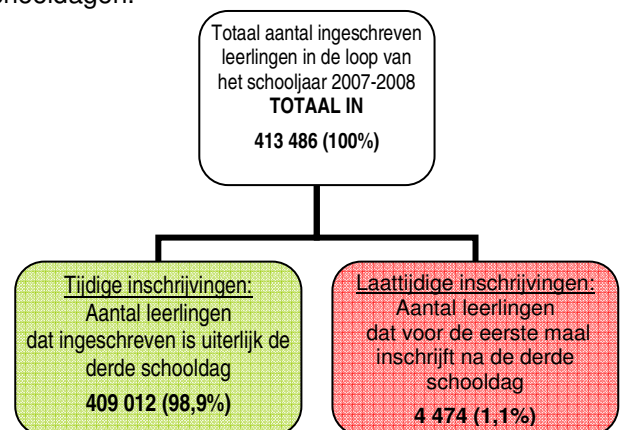
In de resultaten zijn de cijfers opgenomen over de in- en uitschrijvingen van leerplichtige leerlingen in gefinancierde en gesubsidieerde scholen van het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, uitgezonderd de Centra voor Deeltijdse Vorming (CDV). Ook de in- en uitschrijvingen van de Syntra's zijn niet mee opgenomen. Hoewel we beschikken over deze in- en uitschrijvingen is het niet mogelijk om bvb. de schoolloopbaan van deze leerlingen in kaart te brengen.

3.1. Tijdige en laattijdige inschrijvingen

Wat?

Een eerste categorie die we onderscheiden zijn de leerlingen die **laattijdig inschrijven** in een school. Deze leerlingen bekijken we apart, los van hun verdere verloop van in- en uitschrijvingen. Ze hebben met elkaar gemeenschappelijk dat ze de start van het schooljaar gemist hebben.

Tot vorig schooljaar werd hiervoor gekeken naar de leerlingen die op 1 oktober nog niet ingeschreven waren, maar later tijdens de loop van het schooljaar inschreven. Aangezien leerlingen ook voor 1 oktober laattijdig kunnen inschrijven, kijken we vanaf het schooljaar 2007-2008 naar de inschrijvingen op de derde schooldag. De cijfers in dit rapport zijn daarom representatiever voor het fenomeen 'laattijdige inschrijvingen' dan vorige jaren. Nieuw is ook dat we niet alleen een beeld kunnen geven van de inschrijvingen, maar ook van de aan- en afwezigheden tijdens deze eerste drie schooldagen.

Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen

Het totale aantal ingeschreven leerlingen zijn alle leerlingen ingeschreven op de derde schooldag plus alle leerlingen die zich voor de eerste maal inschrijven na de derde schooldag⁵⁰. Bijna 99% van de leerlingen zijn ingeschreven op de derde schooldag. Iets meer dan 1% van de leerlingen schrijft zich voor de eerste maal in na de derde schooldag.

In de onderstaande tabel kan u zien hoe het aantal laattijdige inschrijvingen evolueert tijdens de laatste 5 schooljaren.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
2003-2004	399 737	99,4	2 285	0,6
2004-2005	406 343	99,4	2 316	0,6
2005-2006	411 346	99,5	2 130	0,5
2006-2007	411 538	99,5	2 153	0,5
2007-2008	409 012	98,9	4 474	1,1

Tabel 12: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft.

De stijging van het aantal laattijdige inschrijvingen in 2007-2008, is te wijten aan de verschuiving van de teldatum. Leerlingen die zich pas inschrijven na de derde schooldag, vallen nu onder laattijdige inschrijvingen, waar men tot 2007-2008 pas laattijdig was bij een inschrijving na 1 oktober.

De cijfers van 2007-2008 geven dus, dankzij de telling derde schooldag, een juister beeld van het aantal tijdige inschrijvingen.

De scholen geven ook de aan- en afwezigheden door op de eerste drie schooldagen. In 2007-2008 waren 405 of 0,1% ingeschreven leerlingen op al deze dagen problematisch afwezig⁵¹. We schreven de ouders van deze leerlingen aan om hen erop te wijzen dat een inschrijving alleen niet volstaat.

Leerlingenkenmerken van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoewel het net als in het hoofdstuk over de controle op de inschrijvingen om een beperkte groep leerlingen gaat die zich laattijdig inschrijft, bekijken we van deze leerlingen hieronder een aantal kenmerken van de leerling en zijn schoolloopbaan.

Nationaliteit

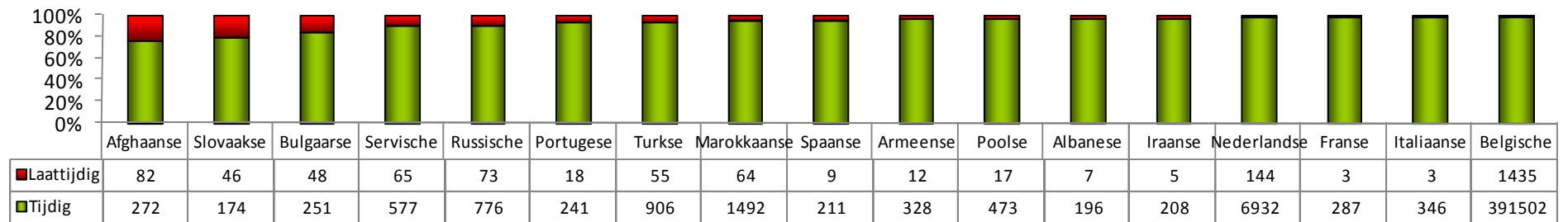
In de onderstaande grafiek geven we het percentage leerlingen weer met een tijdige of laattijdige inschrijving per nationaliteit⁵². De Belgen omvatten zowel de autochtone Belgen als de nieuwe Belgen.

⁵⁰ Tussen de zending van de inschrijvingen uiterlijk de derde schooldag en deze van 1 oktober, gebeurt er geen registratie van in- en uitschrijvingen. Als we het dus hebben over laattijdige inschrijvingen, gaat het in realiteit om leerlingen die doorgegeven zijn door de scholen met de zending van 1 oktober of via een inschrijving na 1 oktober.

⁵¹ Zie glossarium

⁵² We nemen enkel de nationaliteiten op in de grafiek waarvan er 180 of meer leerlingen ingeschreven waren in een secundaire school in 2007-2008.

Aantal (laat-)tijdige inschrijvingen van leerplichtigen volgens nationaliteit

Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen van leerplichtige leerlingen per nationaliteit

Uit deze grafiek kunnen we afleiden dat leerlingen met een vreemde nationaliteit vaker laattijdig inschrijven dan leerlingen met een Belgische nationaliteit. Dit wijst er op dat een groot deel van de laattijdige inschrijvingen na de derde schooldag ook te maken kan hebben met leerlingen die uit het buitenland instromen en wijst niet noodzakelijk op absoluut schoolverzuim.

Een groep van deze nieuwkomers zijn afkomstig uit (ex-)oorlogsgebieden zoals Afghanistan en ex-Joegoslavië. Vaak hebben deze mensen een complexe problematiek, waarbij onderwijs niet de hoogste prioriteit is.

Strikt genomen zijn deze anderstalige nieuwkomers mogelijk niet allemaal leerplichtig, gezien de wet op de leerplicht zegt dat kinderen met een vreemde nationaliteit pas moeten voldoen aan de bepalingen van de leerplicht vanaf de 60ste dag nadat ze ingeschreven werden in het vreemdelingenregister, in het wachtregister of in het bevolkingsregister. Het is echter niet mogelijk om te achterhalen hoeveel van deze leerlingen die laattijdig inschrijven omwille van deze reden nog niet leerplichtig zijn.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat tijdig of laattijdig inschrijft volgens geslacht.

Geslacht	Tijdige inschrijvingen		Laattijdige inschrijvingen	
		%		%
M	208 223	98,8	2 498	1,2
V	200 789	99,0	1 976	1,0
Totaal	409 012	98,9	4 474	1,1

Tabel 13: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht

Het percentage jongens dat laattijdig inschrijft ligt iets hoger dan het percentage meisjes dat laattijdig inschrijft.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat tijdig of laattijdig inschrijft volgens geboortejaar.

Geboorte-jaar	Tijdige inschrijvingen		Laattijdige inschrijvingen	
		%		%
1995	54 008	99,0	533	1,0
1994	67 332	99,1	642	0,9
1993	71 442	99,1	645	0,9
1992	73 181	98,9	787	1,1
1991	72 686	98,8	891	1,2
1990	70 363	98,6	976	1,4
Totaal	409 012	98,9	4 474	1,1

Tabel 14: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortejaar

Laattijdig inschrijven stijgt met de leeftijd. Vooral bij 17-jarigen ligt het percentage laattijdige inschrijvingen hoger. Het is mogelijk dat deze leerlingen vóór hun eerste inschrijving ingeschreven waren in een Syntra of CDV.

Woonplaats

Uit de onderstaande tabel kan men het aantal tijdige en laattijdige leerlingen zien volgens de graad van verstedelijking van hun woonplaats.

	Verstedelijkings- graad ⁵³	Tijdige inschrijvingen		Laattijdige inschrijvingen	
			%		%
VL. G.	grootsteden	39 884	97,3	1 101	2,7
	regionale centrumsteden	50 072	99,0	505	1,0
	kleine steden	83 904	99,1	736	0,9
	stedelijke rand	55 532	99,5	254	0,5
	overgangs- gebied	98 255	99,4	635	0,6
	platteland	67 870	99,5	321	0,5
B.H.G.		7 584	96,8	249	3,2
andere		5 911	89,8	673	10,2
totaal		409 012	98,9	4 474	1,1

Tabel 15: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens graad van verstedelijking

Het percentage laattijdige inschrijvingen is het grootst in de categorie "andere". Met andere woorden, bij leerlingen die niet in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen, maar in het Franstalige landsgedeelte of het buitenland. De kans bestaat dat deze leerlingen voorheen ingeschreven waren in een school

⁵³ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

van de Franse Gemeenschap of in een buitenlandse school.

Leerlingen die in een verstedelijkt gebied wonen schrijven vaker laattijdig in. Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dit het geval, maar daar kan het zijn dat de leerlingen zijn overgestapt naar een school van de Franse Gemeenschap.

Indicatoren kansarmoede

In het schooljaar 2007-2008 vond voor de eerste maal een bevraging plaats over leerlingenkenmerken die een indicatie zijn voor kansarmoede. Vanaf het schooljaar 2008-2009 gaat immers een nieuw financieringssysteem van start dat rekening houdt met het sociale profiel van de leerling. De berekening van de werkingsmiddelen van een school zal dan deels gebaseerd zijn op de hoeveelheid leerlingen die een school heeft die scoren op de indicatoren thuistaal, opleidingsniveau van de moeder, schooltoelage en buurt.

Een leerling scoort op de indicator thuistaal als een leerling thuis met niemand of in een gezin met drie gezinsleden (de leerling niet meegerekend) met maximum 1 gezinslid⁵⁴ Nederlands spreekt. Voor de indicator opleidingsniveau van de moeder worden de leerlingen in aanmerking genomen waarvan de moeder ten hoogste het lager secundair onderwijs heeft afgewerkt.⁵⁵ Een leerling scoort op de indicator schooltoelage als hij of zij een schooltoelage krijgt. Als een leerling echter omwille van teveel problematische afwezigheden zijn schooltoelage verliest, wordt deze leerling toch in aanmerking genomen voor de berekening van de werkingsmiddelen van de school.

Voor de indicator buurt ten slotte wordt gekeken of de leerlingen wonen in een buurt met een hoog percentage leerlingen die minstens 2 jaar schoolse vertraging hebben op 15-jarige leeftijd.

⁵⁴ Hierbij worden broers en zussen beschouwd als één gezinslid.

⁵⁵ Dit betekent een diploma, getuigschrift, of attest van slagen van de eerste drie jaren van het gewoon of buitengewoon onderwijs (bijvoorbeeld A3, A4 of B3) of een getuigschrift van het deeltijds beroepssecundair onderwijs of van de leertijd (leercontract VIZO/Syntra)

In de onderstaande tabel geven we weer hoeveel percent van de tijdig of laattijdig ingeschreven leerlingen scoren op minstens een van de bovenvermelde indicatoren. We beschikken voor 95% van het totale aantal ingeschreven leerlingen over deze gegevens. Sommige ouders staan weigerachtig tegenover het invullen van het formulier waarin gepolst wordt naar deze indicatoren. Het is wellicht niet altijd eenvoudig voor scholen om een aantal van deze gegevens te bemachtigen. Zeker bij leerlingen met een moeilijke schoolloopbaan lijkt dit het geval te zijn.

	% tijdig ingeschreven leerlingen ⁵⁶	% laattijdig ingeschreven leerlingen ⁵⁷	% van de totale schoolbevolking ⁵⁸
Thuistaal niet Nederlands	8,1	43,3	9,0
Laag opleidingsniveau van de moeder	23,9	55,6	25,6
Kansarme buurt	24,2	47,4	25,2
Schooltoelage	21,1	19,7	21,6

Tabel 16: Leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijvingen die scoren op één of meer kansarmoede-indicatoren

Uit de cijfers kunnen we afleiden dat bijna 5 keer meer leerlingen die laattijdig inschrijven geen Nederlands spreekt in het gezin dan in de totale schoolbevolking. Ongeveer de helft van deze leerlingen woont in een kansarme buurt en/of heeft een laaggeschoolde moeder. In tegenstelling tot de verwachtingen stellen we m.b.t. het ontvangen van een schooltoelage echter een omgekeerde relatie vast. Binnen de groep van leerlingen die laattijdig inschrijft, zien we een kleine ondervetegenwoordiging van jongeren die een schooltoelage krijgen (minder dan 1 op 5 jongeren tegenover iets méér dan 1 op 5 jongeren bij de totale schoolbevolking). Aangezien er een sterke positieve relatie bestaat tussen laattijdig inschrijven enerzijds en

⁵⁶ Op 1 februari 2008 was voor 95,5% van de tijdig ingeschreven leerlingen bekend hoe ze scoren op de kansarmoede-indicatoren.

⁵⁷ Op 1 februari 2008 was voor 56,7% van de laattijdig ingeschreven leerlingen bekend hoe ze scoren op de kansarmoede-indicatoren.

⁵⁸ Op 1 februari 2008 was voor 95% van de ingeschreven leerlingen bekend hoe ze scoren op de kansarmoede-indicatoren.

thuis taal niet Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder en afkomst uit buurten met veel schoolachterstand anderzijds, doet dit vermoeden dat het vooral de zwakste groepen zijn die nog het minst een schooltoelage aanvragen.

De uitgebreide campagne die de afdeling schooltoelage voerde op het einde van het schooljaar 2007-2008 zullen op deze cijfers nog geen invloed gehad hebben. Vanuit de afdeling schooltoelage werden heel wat acties ondernomen om het aanvragen van een schooltoelage zo laagdrempelig mogelijk te maken.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoofdstructuur

In de onderstaande tabel bekijken we waar we de tijdige en laattijdige leerlingen kunnen situeren binnen het voltijds, deeltijds of buitengewoon onderwijs.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Voltijds onderwijs	390 820	99,1	3 489	0,9
Deeltijds onderwijs	3 889	85,6	656	14,4
Buitengewoon onderwijs	14 303	97,8	329	2,2
Totaal	409 012	98,9	4 474	1,1

Tabel 17: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur

In het deeltijds onderwijs is het aantal laattijdige inschrijvingen het hoogst. De kans dat de leerlingen voorheen ingeschreven waren in een Syntra of een CDV is hier wel groter dan in het voltijds onderwijs.

In verhouding schrijven ruim 16 keer meer leerlingen uit het deeltijds onderwijs dan uit het voltijds onderwijs zich laattijdig in. We kunnen dus stellen dat heel wat inschrijvingen in de loop van september in het deeltijds onderwijs plaatsvinden. Ook in het buitengewoon onderwijs zien we iets meer leerlingen die laattijdig inschrijven dan in het voltijds onderwijs.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hieronder bekijken we de verdeling van de tijdige en laattijdige inschrijvingen van de leerlingen in de eerste graad over de A- en B-stroom.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
A-stroom	116 273	99,4	704	0,6
B-stroom	20 509	97,7	487	2,3
Totaal	136 782	99,1	1 191	0,9

Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom

In de eerste graad schrijven er procentueel gezien weinig leerlingen laattijdig in in de A-stroom. 2,3% van de leerlingen schrijft laattijdig in in de B-stroom. Laattijdig inschrijven komt in verhouding bijna vier maal vaker voor in de B-stroom dan in de A-stroom.

Onderwijsvorm

In de onderstaande tabel vindt u de opsplitsing in de verschillende onderwijsvormen, aangevuld met de eerste graad, het modulair en het onthaalonderwijs. Dit levert het volledige beeld op van het voltijds onderwijs.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
OKAN	1 085	49,1	1 127	50,9
ASO	115 887	99,8	265	0,2
BSO	49 614	98,8	578	1,2
Modulair	1 993	99,0	20	1,0
Eerste graad	136 782	99,1	1 191	0,9
KSO	4 915	99,4	28	0,6
TSO	80 245	99,7	280	0,3
Niet gekend ⁵⁹	299	100,0	0	0,0
Totaal	390 820	99,1	3 489	0,9

Tabel 19: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm

Het hoogste percentage laattijdige inschrijvingen stellen we, uiteraard, vast in de

⁵⁹ Deze groep is niet gekend omdat zij enkel ingeschreven waren op de derde schooldag, daarna niet meer. In de zending derde schooldag zit echter geen informatie over de onderwijsvorm vevat.

onthaalklas (OKAN)⁶⁰. Bijna 70 % van de leerlingen uit de onthaalklas die laattijdig inschrijven, schrijft zich bovendien in na 1 oktober.

De cijfers uit deze tabel bevestigen ook de gegevens uit figuur 4 over het percentage laattijdige inschrijvingen per nationaliteit. Iets meer dan een derde van de laattijdige inschrijvingen zijn het gevolg van leerlingen die instromen uit het buitenland. Bijna de helft van de leerlingen uit de onthaalklas schrijft laattijdig in.

In de opdeling per onderwijsvorm stellen we vast dat het hoogste percentage leerlingen laattijdig inschrijft in het BSO en het KSO. In het ASO en TSO komt laattijdig inschrijven veel minder voor.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In deze tabel geven we de tijdige en laattijdige inschrijvingen weer per studiegebied. Een studiegebied is een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het TSO en BSO, eveneens op basis van een behoefte aan een zelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar een zelfde beroepssector. De meerderheid van de studiegebieden is TSO- en BSO- overschrijdend.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Algemeen secundair onderwijs	113 307	99,8	259	0,2
Auto	1 953	99,4	11	0,6
Ballet	68	100	0	0,0
Beeldende kunsten	3 903	99,5	20	0,5
Bouw	3 928	99,4	25	0,6
Chemie	3 919	99,8	7	0,2
Decoratieve technieken	1 107	98,4	18	1,6
Fotografie	213	99,5	1	0,5
Grafische communicatie en media	1 436	99,6	6	0,4
Handel	29 281	99,1	274	0,9
Hout	6 522	99,5	33	0,5

⁶⁰ Zie glossarium

Juwelen	81	95,3	4	4,7
Koeling en warmte	706	99,6	3	0,4
Land- en tuinbouw	4 332	99,7	14	0,3
Lichaamsverzorging	6 767	99,0	66	1,0
Maritieme opleidingen	155	98,1	3	1,9
Mechanica-elektriciteit	26 894	99,4	152	0,6
Mode	1 622	98,8	20	1,2
Muziekinstrumentenbouw	2	100	0	0,0
Optiek	5	100	0	0,0
Orthopedische technieken	13	100	0	0,0
Personenzorg	31 811	99,5	164	0,5
Podiumkunsten	944	99,2	8	0,8
Sport	6 800	99,5	31	0,5
Tandtechnieken	21	100	0	0,0
Textiel	73	100	0	0,0
Toerisme	1 887	99,1	17	0,9
Voeding	4 904	99,3	35	0,7
Totaal	252 654	99,5	1 171	0,5

Tabel 20: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied

Leerlingen schrijven vaker laattijdig in in studiegebieden die KSO of BSO gericht zijn. Het studiegebied Juwelen heeft het hoogste percentage laattijdige inschrijvingen. Het gaat weliswaar om een klein aantal leerlingen. Toch is dit ook het studiegebied met het hoogste percentage meldingen problematische afwezigheden (zie tabel 49). Daarnaast zien we ook in de studiegebieden decoratieve technieken, mode, maritieme opleidingen, handel en toerisme een iets hoger percentage laattijdige inschrijvingen. Maar ook dit zijn vaak studiegebieden met een klein aantal leerlingen.

Problematisch afwezig in 2006-2007

Uit de gegevens over nationaliteit van de leerlingen die laattijdig inschrijven en het hoge aantal leerlingen dat laattijdig inschrijft in de onthaalklas blijkt dat niet alle laattijdige inschrijvingen te wijten zijn aan bewust spijbelgedrag. Toch bekijken we in de onderstaande tabel de relatie tussen de laattijdig inschrijvingen in 2007-2008 en de problematisch afwezigheden in 2006-2007.

	Tijdige inschrijvingen 2007-2008	%	Laattijdige inschrijvingen n 2007-2008	%
Problematisch afwezig 2006-2007	1 977	75,6	637	24,4
Niet Problematisch afwezig 2006-2007	407 035	99,1	3 837	0,9
Totaal	409 012	98,9	4 474	1,1

Tabel 21: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar

Leerlingen met problematische afwezigheden in het schooljaar 2006-2007 schrijven ongeveer in verhouding 27 maal meer laattijdig in in 2007-2008 dan leerlingen die niet gemeld werden als problematisch afwezig in 2006-2007. Er lijkt dus een samenhang te zijn tussen problematische afwezigheden en laattijdig inschrijven.

Schoolse vertraging

In de onderstaande tabel wordt de relatie tussen tijdig/laattijdig inschrijven en schoolse vertraging bekeken.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
4 j of meer vertraging	1 788	99,8	21	1,2
3 j vertraging	1 327	92,4	109	7,6
2 j vertraging	12 544	96,3	476	3,7
1 j vertraging	79 232	98,9	882	1,1
Geen vertraging	291 440	99,7	767	0,3
1 of meer j voorsprong	3 086	99,6	13	0,4
Totaal	389 417	99,4	2 268	0,6

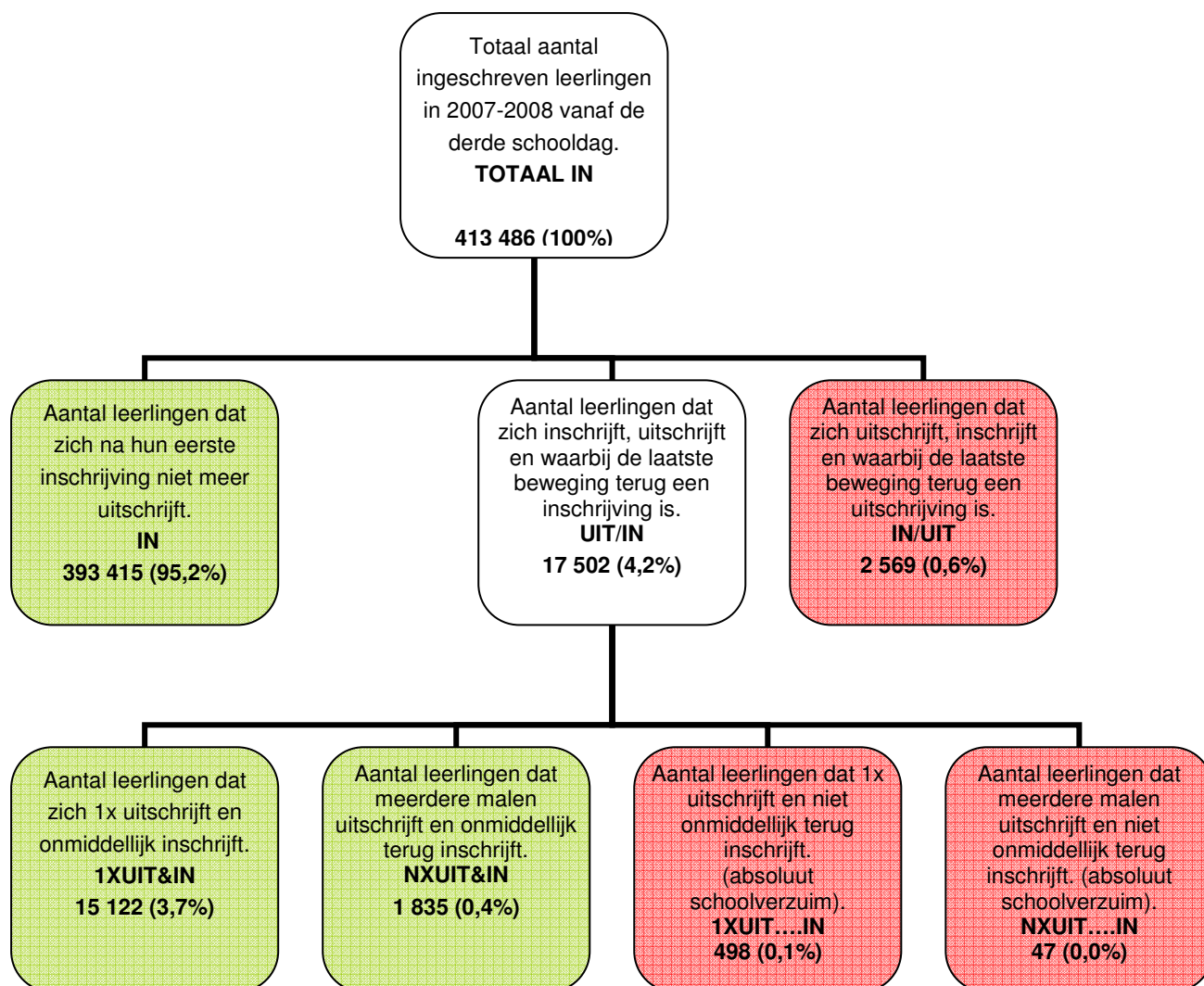
Tabel 22: De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (enkel het gewoon voltijds niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet ingegrepen).

De cijfers lijken de stelling te bevestigen dat er een sterke samenhang is tussen laattijdig inschrijven en schoolse vertraging. Twee derde van de leerlingen die zich laattijdig inschreven, hebben een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar. Bij leerlingen die tijdig inschrijven heeft een vierde een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar.

3.2. Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen

Wat?

We categoriseren de in- en uitgeschreven leerlingen volgens de beweging die ze maken na hun inschrijving. Naarmate ze frequenter in- en uitschrijven en meer dagen absoluut schoolverzuim laten optekenen, verwachten we dat dit een negatief effect zal hebben op hun verdere schoolloopbaan. Hieronder ziet u een schematische voorstelling van de verschillende categorieën die we verder meer gedetailleerd zullen bekijken.

Figuur 5: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën

TOTAAL IN: Het totale aantal ingeschreven leerlingen. Dit zijn alle leerlingen die zich inschrijven uiterlijk de derde schooldag plus alle leerlingen die zich voor de eerste maal inschrijven na de derde schooldag.

IN: De grootste groep van deze leerlingen schrijft zich na hun eerste inschrijving niet meer uit, maar blijft ingeschreven voor de rest van het schooljaar. In de diagram duiden we deze groep aan met de kleur groen, omdat zich met deze groep, eens ze ingeschreven zijn, geen probleem stelt op het vlak van absoluut schoolverzuim.

UIT/IN: Een aantal leerlingen blijft niet ingeschreven voor het volledige schooljaar in éénzelfde school of éénzelfde studierichting, maar schrijft zich uit en schrijft zich vervolgens opnieuw terug in. Afhankelijk van of er tussen de uitschrijving en de inschrijving een periode van absoluut schoolverzuim zit, krijgen we verschillende categorieën die we hieronder verder beschrijven.

1XUIT&IN: Dit zijn leerlingen die zich éénmaal uitschrijven en onmiddellijk terug inschrijven. Het gaat hierbij niet noodzakelijk om schoolveranderingen. Ook veranderingen van studierichting of arbeidscontract in het deeltijds onderwijs geven scholen door via een zending van een nieuwe inschrijving. Er is bij deze leerlingen geen sprake van absoluut schoolverzuim, vandaar dat ze ook in het groen gemarkeerd staan.

NXUIT&IN: Leerlingen die zich verschillende malen uitschrijven, maar onmiddellijk terug inschrijven hebben waarschijnlijk niet de vlotste schoolloopbaan, maar aangezien ze geen enkele dag zonder school zitten staan ze in het groen gemarkeerd. Vanuit het standpunt van de leerplicht is er geen probleem.

1XUIT...IN: Deze leerlingen staan in het rood gemarkeerd omdat er zich tussen de dag van uitschrijving en de dag van inschrijving een periode voordoet van absoluut schoolverzuim. Hoe groot het probleem is, hangt af van de lengte van deze periode. In tabel 23 diepen we dit aantal leerlingen verder uit volgens de duur van het absoluut schoolverzuim.

NXUIT...IN: Leerlingen die verschillende malen uitschrijven en daarbij nog absoluut schoolverzuim laten optekenen, beschouwen we als een probleemgroep en markeren we

daarom in het rood. Hoeveel maal ze uitschrijven vindt u terug in tabel 23. Voor wat de duur van het absoluut schoolverzuim betreft staan de gegevens in tabel 24.

Er is een verschil tussen leerlingen die tweemaal van school en/of studierichting veranderen en leerlingen die vijfmaal van school of studierichting veranderen in éénzelfde schooljaar. Dergelijke veranderingen kunnen immers een grote invloed hebben op de schoolloopbaan van een leerling. Vandaar dat we in de onderstaande tabel weergeven hoeveel veranderingen deze leerlingen ondergaan.

Aantal veranderingen	NXUIT&IN	%	NXUIT...IN	%
2X	1 450	79,0	44	93,6
3X	298	16,2	3	6,4
4X	65	3,6	-	-
5X of meer	22	1,2	-	-
Totaal	1 835	100	47	100

Tabel 23: leerlingen die zich verschillende malen uitschrijven en terug inschrijven in 2007-2008 volgens de frequentie van schoolveranderingen.

De meeste leerlingen die verschillende malen in- en uitschrijven beperken zich tot twee veranderingen van school en/of studierichting. Dit geldt zowel voor leerlingen die onmiddellijk terug inschrijven als voor leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen. Toch verandert in deze groep om en bij 1 op vijf leerlingen meer dan 3 keer van school.

Aantal dagen absoluut schoolverzuim	1XUIT...IN	%	NXUIT...IN	%
1-10 dagen	300	60,2	21	44,7
11-20 dagen	56	11,2	8	17,0
21-40 dagen	58	11,6	6	12,8
41-80 dagen	54	10,8	9	19,1
Meer dan 81 dagen	30	6,0	3	6,4
Totaal	498	100	47	100

Tabel 24: leerlingen die zich uitschrijven maar niet onmiddellijk terug inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim

Bij 60 % van de leerlingen die zich één maal uitschrijven bedraagt de periode tussen een

uitschrijving en een inschrijving minder dan 10 kalenderdagen. Bij leerlingen die verschillende malen van school veranderen, gebeurt het vaker dat de periode van absoluut schoolverzuim langer dan 10 dagen duurt.

IN/UIT:

De laatste groep leerlingen die we apart bekijken zijn leerlingen die zich uitschrijven zonder zich opnieuw in te schrijven. Deze leerlingen zijn mogelijk absolute schoolverzuimers en markeren we in het rood. De grootte van het probleem hangt in dit geval samen met het moment van de uitschrijving. Hoe vroeger men immers uitgeschreven is, hoe langer de mogelijke periode van absoluut schoolverzuim. Dit betekent niet noodzakelijk dat al deze leerlingen niet meer aan de leerplicht voldoen. Het is mogelijk dat ze huisonderwijs volgen, dat ze zijn ingeschreven in een privéschool, Syntra, naar het buitenland gegaan zijn, ingeschreven zijn in een school van de Franse Gemeenschap of dat ze in de loop van het schooljaar de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.

In de onderstaande tabel geven we deze groep leerlingen weer volgens het moment van hun laatste uitschrijving die niet opnieuw door een inschrijving gevolgd wordt.

Moment van laatste uitschrijving	IN/UIT	Percentage
10/2007	148	5,76
11/2007	182	7,08
12/2007	87	3,39
1/2008	415	16,15
2/2008	366	14,25
3/2008	348	13,55
4/2008	485	18,88
5/2008	375	14,60
6/2008	163	6,34
Totaal	2569	100,00

Tabel 25: leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw terug inschrijven volgens het moment van uitschrijving

Eens de kerstvakantie voorbij is schrijven leerlingen zich vaker uit zonder dat ze zich opnieuw inschrijven. Dit gebeurt het vaakst in de maanden januari en april.

Na de beschrijving van de verschillende categorieën gaan we nu achtereenvolgens kijken wat de kenmerken zijn van de leerlingen die tot deze verschillende categorieën behoren

en hoe hun schoolloopbaan eruit ziet. In wat volgt nemen we een aantal categorieën samen voor de bespreking. In de tabellen bespreken we de categorieën van leerlingen

- die zich na hun inschrijving niet meer uitschrijven (IN),

- die zich na een uitschrijving onmiddellijk terug inschrijven (UIT&IN),

- die zich na een uitschrijving NIET onmiddellijk terug inschrijven (absoluut schoolverzuim) (UIT...IN).

- die zich na hun uitschrijving niet meer inschrijven (mogelijk absoluut schoolverzuim)⁶¹ (IN/UIT).

In de onderstaande tabel bekijken we hoe deze categorieën van in- en uitschrijvingen geëvolueerd zijn gedurende de laatste vijf schooljaren.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
2003-2004	383 986	95,2	13 656	3,4	821	0,2	4 989	1,2
2004-2005	391 451	95,8	14 214	3,5	882	0,2	2 112	0,5
2005-2006	397 217	95,7	15 194	3,7	662	0,2	1 985	0,5
2006-2007	394 060	95,3	17 012	4,1	548	0,1	2 071	0,5
2007-2008	393 415	95,2	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6

Tabel 26: Evolutie van in- en uitschrijvingen

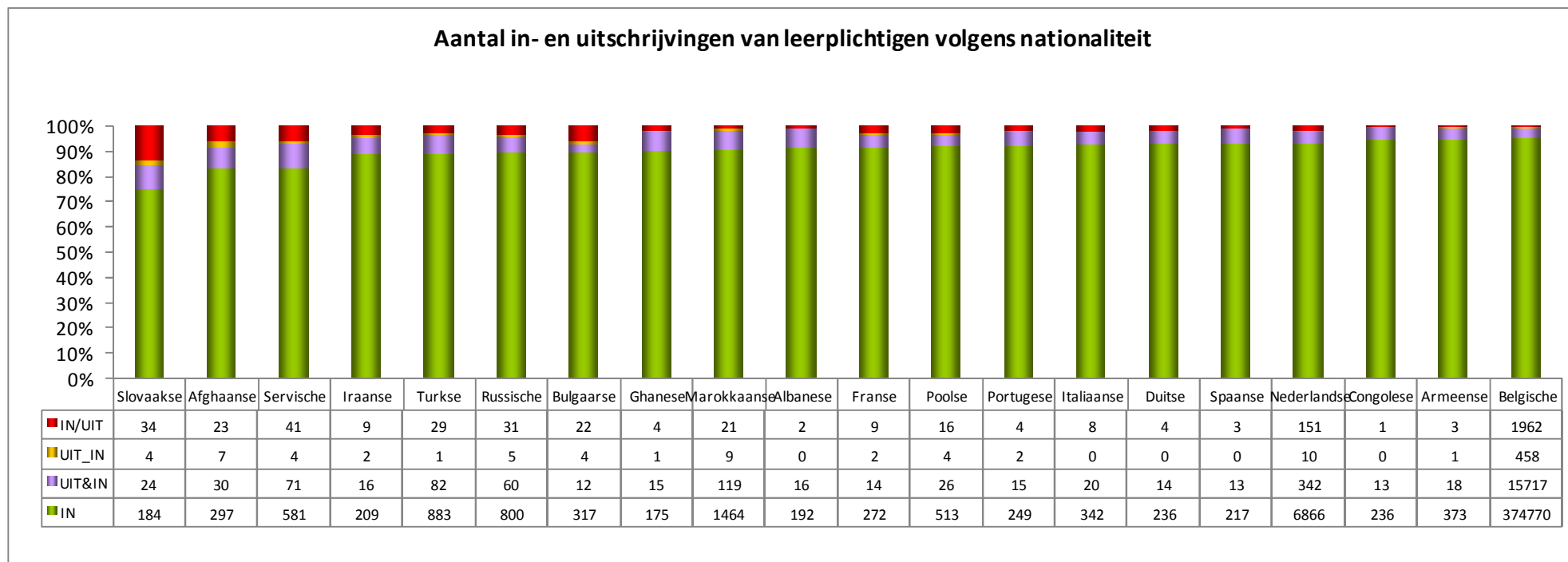
Het percentage leerlingen dat voor een bepaalde periode niet ingeschreven is tussen een uit- en inschrijving blijft gelijk. Het percentage leerlingen dat zich na een uitschrijving niet meer inschrijft stijgt licht, na 3 schooljaren constant te zijn gebleven. Het is belangrijk om op te merken dat de nieuwe teldatum van de derde schooldag geen invloed heeft op deze cijfers. De reden hiervoor is dat we kijken naar de laatste beweging van de leerling, ongeacht op welk moment deze zich inschreef.

⁶¹ Leerlingen die wel voldoen zijn leerlingen die zich inschrijven in een Syntra, privéschool, huisonderwijs, ingeschreven zijn in een school van de Franse Gemeenschap, naar het buitenland gegaan zijn, ...of van het geboortjaar 1990 zijn maar in de loop van het schooljaar 2007-2008 de leeftijd van 18 jaar bereikt hebben.

Leerlingenkenmerken van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

Net als bij de laattijdige inschrijvingen toetsen we deze vier categorieën van leerlingen die in- en uitschrijven aan de verschillende leerlingen- en schoolloopbaankenmerken die voorheen al aan bod kwamen.

Nationaliteit

Figuur 6: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit

In de bovenstaande grafiek delen we de leerlingen die in- en uitschrijven in per nationaliteit⁶². De Belgen omvatten zowel de autochtone Belgen als de nieuwe Belgen. Het percentage niet-Belgen dat uitschrijft zonder terug in te schrijven, is hoger dan bij de Belgen. Een terugkeer naar het land van herkomst kan een mogelijke verklaring zijn. We zien hierbij met de gelijkaardige grafiek over laattijdige inschrijvingen. Net zoals bij de laattijdige inschrijvingen is het opvallend dat leerlingen uit een (ex-)oorlogsgebied zoals Afghanistan en ex-Joegoslavië een groter risico lopen op een meer inconsistente schoolloopbaan. Deze leerlingen hebben immers niet altijd het voorrecht gehad om naar school te kunnen gaan. Daarnaast is ook bekend dat kinderen die behoren tot de Roma het moeilijk hebben om zich aan te passen aan onze schoolcultuur. Deze kinderen hebben meestal een Oost-Europese (vaak Slovaakse) nationaliteit.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geslacht van de leerling.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
M	199 198	94,5	9 674	4,6	322	0,2	1 527	0,7
V	194 217	95,8	7 283	3,6	223	0,1	1 042	0,5
Totaal	393 415	95,1	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6

Tabel 27: In- en uitschrijvingen volgens geslacht

Bij jongens noteren we iets meer veranderingen in hun schoolloopbaan dan bij meisjes. Jongens schrijven ook iets vaker uit zonder zich opnieuw in te schrijven of tekenen iets vaker een periode van absoluut schoolverzuim op tussen een uit- en een inschrijving.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geboortejaar van de leerling.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
1995	53 345	97,8	1 075	2,0	28	0,1	93	0,2
1994	65 422	96,2	2 318	3,4	66	0,1	168	0,2
1993	68 246	94,7	3 505	4,9	88	0,1	248	0,3
1992	70 171	94,9	3 413	4,6	120	0,2	264	0,4
1991	68 919	93,7	4 201	5,7	135	0,2	322	0,4
1990	67 312	94,4	2 445	3,4	108	0,2	1 474	2,1
Totaal	393 415	95,1	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6

Tabel 28: In- en uitschrijvingen volgens geboortejaar

Hoe jonger de leerling hoe standvastiger de schoolloopbaan. Veranderingen van school of studierichting waarbij een leerling zich onmiddellijk terug inschrijft ziet men vaker bij 14-jarigen en 16-jarigen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat dit momenten zijn waarop een studiekeuze moet gemaakt worden. Hierbij merken we op dat een deel van de leerlingen van het geboortejaar 1990 18 jaar werd in de loop van het schooljaar 2007-2008 en dus niet langer leerplichtig is.

Woonplaats

Uit de onderstaande tabel kan men onder andere afleiden of leerlingen die een bepaalde periode niet ingeschreven zijn in een school vaker in een verstedelijkt gebied wonen.

⁶² De 20 meest voorkomende nationaliteiten.

	Verstedelijingsgraad ⁶³	IN		UIT&IN		UIT...IN		IN/UIT	
			%		%		%		%
VL. G.	grootsteden	38 369	93,6	2 131	5,2	74	0,2	411	1,0
	regionale centrumsteden	47 761	94,4	2 337	4,6	80	0,2	399	0,8
	kleine steden	80 310	94,9	3 688	4,4	117	0,1	525	0,6
	stedelijke rand	53 397	95,7	2 070	3,7	49	0,1	270	0,5
	overgangsgebied	94 661	95,7	3 649	3,7	113	0,1	467	0,5
	platteland	65 334	95,8	2 501	3,7	66	0,1	290	0,4
B.H.G.		7 274	92,9	436	5,6	40	0,5	83	1,1
Andere		6 309	95,8	145	2,2	6	0,1	124	1,9
Totaal		393 415	95,1	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6

Tabel 29: In- en uitschrijvingen volgens woonplaats

Uit deze cijfers blijkt dat de grootste groep leerlingen die zich na een eerste uitschrijving niet meer inschrijft behoort tot de categorie "andere", m.a.w. de leerlingen die wonen in het buitenland of het Franstalige landsgedeelte. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze leerlingen overgestapt zijn naar een school buiten het Vlaams Gewest. Daarnaast komt absoluut schoolverzuim iets vaker voor in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de grootsteden Antwerpen en Gent en de centrumsteden dan in de kleine steden en het platteland. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de kans dat een leerling zich inschrijft in een school van de Franse Gemeenschap wel groter.

Indicatoren kansarmoede

In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel procent van de leerlingen scoort op één of meerdere kansarmoede-indicatoren zoals ze gebruikt worden voor het berekenen van de werkmiddelen van scholen voor schooljaar 2009-2010.

⁶³ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

	% IN ⁶⁴	% UIT&IN ⁶⁵	% UIT...IN ⁶⁶	% IN/UIT ⁶⁷	% van de totale schoolbevolking ⁶⁸
Thuis taal niet Nederlands	8,0	15,3	25,1	19,8	9,0
Laag opleidingsniveau van de moeder	23,4	40,3	47,9	49,2	25,6
Kansarme buurt	23,8	35,2	43,5	40,8	25,2
Schooltoelage	20,9	26,4	27,9	14,9	21,6

Tabel 30: In- en uitschrijvingen volgens de kansarmoede-indicatoren

Leerlingen met een onstabiele schoolloopbaan scoren hoog op de kansarmoede-indicatoren. Terwijl 1 op 10 leerlingen geen Nederlands spreekt in het gezin is deze verhouding voor leerlingen die zich niet onmiddellijk opnieuw inschrijven na een uitschrijving 1 op 4 en voor leerlingen die zich niet meer inschrijven 1 of 5. Ongeveer de helft van de leerlingen die van school veranderen of absoluut schoolverzuim laten optekenen, heeft een laaggeschoolde moeder. Ook hier zien we dat deze trend zich minder duidelijk manifesteert voor de indicator schooltoelage.

Schoolloopbaan van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

In de onderstaande tabel bekijken we hoe de verschillende hoofdstructuren: voltijds, deeltijds en buitengewoon onderwijs zich tot elkaar verhouden op het vlak van in- en uitschrijvingen van leerlingen.

⁶⁴ Op 1 februari 2008 was voor 95,9% van de leerlingen uit de categorie "IN" bekend hoe ze scoren op de kansarmoede-indicatoren

⁶⁵ Op 1 februari 2008 was voor 78,5% van de leerlingen uit de categorie "UIT&IN" bekend hoe ze scoren op de kansarmoede-indicatoren

⁶⁶ Op 1 februari 2008 was voor 83,5% van de leerlingen uit de categorie "UIT...IN" bekend hoe ze scoren op de kansarmoede-indicatoren

⁶⁷ Op 1 februari 2008 was voor 69,1% van de leerlingen uit de categorie "IN/UIT" bekend hoe ze scoren op de kansarmoede-indicatoren

⁶⁸ Op 1 februari 2008 was voor 95% van de ingeschreven leerlingen bekend hoe ze scoren op de kansarmoede-indicatoren.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Voltijds onderwijs	377 283	95,7	14 741	3,7	496	0,1	1 789	0,5
Deeltijds onderwijs	2 499	55,0	1 458	32,1	11	0,2	577	12,7
Buiten-gewoon onderwijs	13 633	93,2	758	5,2	38	0,3	203	1,4
Totaal	393 415	95,1	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6

Tabel 31: In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur

De cijfers voor het deeltijds onderwijs zijn zeer verschillend van de cijfers in het voltijds en buitengewoon onderwijs. Slechts de helft van de leerlingen blijft ingeschreven in hetzelfde centrum voor deeltijds onderwijs. Hierbij kunnen we echter opmerken dat een deel van de uitschrijvingen onmiddellijk gevolgd door een inschrijving in het deeltijds onderwijs te wijten zijn aan een verandering binnen de werkcomponent, bijvoorbeeld bij een nieuwe werkgever of een nieuw contract. Deze leerlingen blijven echter ingeschreven in hetzelfde centrum. Er is bij deze leerlingen dus niet altijd sprake van een schoolverandering of verandering van studierichting, wel van een "werkverandering".

Vanaf het schooljaar 2009-2010 worden de veranderingen van de werkcomponent niet meer doorgegeven via een zending van uitschrijving en inschrijving. Daardoor zullen we een zuiverder beeld krijgen van de in- en uitschrijvingen in het deeltijds onderwijs.

Daarnaast schrijven leerlingen in het deeltijds onderwijs ook veel vaker uit zonder dat er een inschrijving op volgt. Dit laatste moeten we wel enigszins nuanceren. Het is immers mogelijk dat deze leerlingen zich inschreven in een Syntra of Centrum voor Deeltijdse Vorming, wat voor leerlingen van het DBSO niet onwaarschijnlijk is.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hoe de in- en uitschrijvingen zich verhouden in de eerste graad vindt u terug in de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
A-stroom	113 122	96,7	3 572	3,1	77	0,1	206	0,2
B-stroom	19 719	93,9	1 050	5,0	73	0,3	154	0,7
Totaal	132 841	96,3	4 622	3,3	150	0,1	360	0,3

Tabel 32: In- en uitschrijvingen bij volgens A- of B-stroom

Veranderingen van school- of studierichting komen vaker voor in de B-stroom dan in de A-stroom, maar absoluut schoolverzuim als gevolg daarvan komt niet zo frequent voor. Ook het percentage uitschrijvingen waar geen inschrijving op volgt is beperkt.

Onderwijsvorm

De cijfers per onderwijsvorm zien eruit als volgt:

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
OKAN	1 836	83,0	117	5,3	35	1,6	224	10,1
ASO	112 134	96,5	3 777	3,3	52	0,0	189	0,2
BSO	46 950	93,5	2 419	4,8	164	0,3	659	1,3
Modulair	1 754	87,1	230	11,4	9	0,4	20	1,0
eerste graad	132 841	96,3	4 622	3,3	150	0,1	360	0,3
KSO	4 643	93,9	266	5,4	5	0,1	29	0,6
TSO	76 849	95,4	3 295	4,1	80	0,1	301	0,4
Niet gekend	276	92,3	15	5,0	1	0,3	7	2,3
Totaal	377 283	95,7	14 741	3,7	496	0,1	1 789	0,5

Tabel 33: In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm

Wat de onderwijsvormen betreft, zien we dezelfde trend als bij de laattijdige inschrijvingen en problematische afwezigheden, namelijk meer absoluut schoolverzuim in het BSO en KSO dan in het ASO en TSO.

Ook uit deze cijfers blijkt dat de schoolloopbaan van de leerlingen uit de onthaalklas de minst standvastige is. 10 % van de leerlingen uit de onthaalklas schrijft zich na een uitschrijving niet opnieuw in. Een terugkeer naar het land van herkomst behoort hier tot de mogelijke verklaringen. Er is ook vaker sprake van absoluut schoolverzuim tussen een uit- en een inschrijving bij onthaalleerlingen.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen door per studiegebied.

Studiegebied	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
Algemeen secundair onderwijs	109 707	96,6	3624	3,2	48	0,0	187	0,2
Auto	1 801	91,7	123	6,3	2	0,1	38	1,9
Ballet	68	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Beeldende kunsten	3 681	93,8	212	5,4	4	0,1	26	0,7
Bouw	3 671	92,9	229	5,8	9	0,2	44	1,1
Chemie	3 713	94,6	200	5,1	1	0,0	12	0,3
Decoratieve technieken	1 024	91,0	79	7,0	1	0,1	21	1,9
Fotografie	192	89,7	16	7,5	1	0,5	5	2,3
Grafische communicatie en media	1 364	94,6	69	4,8	2	0,1	7	0,5
Handel	28 023	94,8	1238	4,2	59	0,2	235	0,8
Hout	6 224	95,0	265	4,0	12	0,2	54	0,8
Juwelen	81	95,3	3	3,5	0	0,0	1	1,2
Koeling en warmte	657	92,7	39	5,5	1	0,1	12	1,7
Land- en tuinbouw	4 155	95,6	162	3,7	8	0,2	21	0,5
Lichaamsverzorging	6 454	94,5	283	4,1	22	0,3	74	1,1
Maritieme opleidingen	142	89,9	12	7,6	1	0,6	3	1,9
Mechanica-elektriciteit	25 421	94,0	1431	5,3	51	0,2	143	0,5
Mode	1 558	94,9	65	4,0	3	0,2	16	1,0
Muziekinstrumentenbouw	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Optiek	5	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Orthopedische technieken	12	92,3	0	0,0	0	0,0	1	7,7
Personenzorg	30 522	95,5	1 212	3,8	49	0,2	192	0,6
Podiumkunsten	894	93,9	54	5,7	1	0,1	3	0,3
Sport	6 447	94,4	344	5,0	16	0,2	24	0,4
Tandtechnieken	20	95,2	1	4,8	0	0,0	0	0,0
Textiel	69	94,5	3	4,1	0	0,0	1	1,4
Toerisme	1 790	94,0	80	4,2	8	0,4	26	1,4
Voeding	4 633	93,8	243	4,9	11	0,2	52	1,1
Totaal	24 2330	95,5	9 987	3,9	310	0,1	1 198	0,5

Tabel 34: In- en uitschrijvingen volgens studiegebied

Uitschrijvingen zonder dat er een inschrijving op volgt zien we vaker in de studiegebieden

Auto, Decoratieve Technieken, Fotografie, Juwelen en Maritieme opleidingen.

Orthopedische technieken lijkt het hoogste percentage aan leerlingen te hebben die uitschrijven zonder in te schrijven, maar het blijkt om slechts 1 leerling te gaan.

Problematisch afwezig⁶⁹ in 2006-2007

In deze tabel bekijken we of de leerlingen met de minst standvastige schoolloopbaan ook vaker door scholen als problematisch afwezig gemeld werden in het schooljaar 2006-2007.

	IN 2007-2008	%	UIT& IN 2007-2008	%	UIT... IN 2007-2008	%	IN/UIT 2007-2008	%
Problematisch afwezig 2006-2007	1 818	69,5	508	19,4	24	0,9	264	10,1
Niet Problematisch afwezig 2006-2007	391 597	95,3	16 449	4,0	521	0,1	2 305	0,6
Totaal	393 415	95,1	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6

Tabel 35: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar

Er lijkt een samenhang te zijn tussen leerlingen die als problematisch afwezig gemeld werden in 2006-2007 en leerlingen die zich in 2007-2008 na een uitschrijving niet onmiddellijk terug inschrijven of zich helemaal niet meer inschrijven. Niet (onmiddellijk) terug inschrijven na een uitschrijving gebeurt in verhouding 9 maal vaker bij leerlingen die het vorige schooljaar 30 halve dagen B-codes hebben verzameld dan bij leerlingen die niet gemeld werden als problematisch afwezig in 2006-2007.

⁶⁹ Zie glossarium

Schoolse vertraging

Of er een samenhang is tussen standvastigheid in een schoolloopbaan en schoolse vertraging kunnen we afleiden uit de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/ UIT	%
4 jaar of meer vertraging	1 622	0,4	155	1,1	11	2,4	21	1,4
3 jaar vertraging	1 141	0,3	204	1,4	23	5,0	68	4,4
2 jaar vertraging	11 380	3,0	1 261	8,6	86	18,7	293	19,0
1 jaar vertraging	74 246	19,8	4 957	34,0	200	43,5	711	46,1
Geen vertraging	283 670	75,7	7 950	54,5	140	30,4	447	29,0
1 jaar of meer voor	3 040	0,8	57	0,4	0	0,0	2	0,1
Totaal	375 099	100	14 584	100	460	100	1 542	100

Tabel 36: De schoolse vertraging van leerlingen in- en uitschrijven (enkel het gewoon voltijds niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet ingegrepen).

Het is inderdaad zo dat leerlingen die inschrijven zonder zich uit te schrijven het minst geconfronteerd worden met schoolse vertraging. Leerlingen die van studierichting en/of van school veranderen maar zich onmiddellijk terug inschrijven hebben ongeveer dubbel zoveel schoolse vertraging dan leerlingen die ingeschreven blijven. Bij leerlingen die zich niet onmiddellijk inschrijven na een uitschrijving is de kans op schoolse vertraging nog groter. 71% van de leerlingen, ten slotte, die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven hebben ten minste 1 jaar schoolse vertraging.

Uitschrijvingen omwille van definitieve uitsluiting

Bij een uitschrijving kan de school aanduiden wanneer een leerling uitgeschreven is omwille van een definitieve uitsluiting. In de onderstaande tabel geven we de leerlingen weer waarvan scholen vermelden dat ze om deze reden werden uitgeschreven.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
Definitieve uitsluiting	/	/	950	78,4	88	7,3	174	14,4
Geen definitieve uitsluiting	393 415	95,4	16 007	3,9	457	0,1	2 395	0,6
Totaal	393 415	95,1	17 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6

Tabel 37: Uitschrijvingen omwille van definitieve uitsluiting

Deze cijfers geven geen totaalbeeld van definitieve uitsluitingen in Vlaanderen. Leerlingen die definitief uitgesloten worden, moeten immers ingeschreven blijven tot er een nieuwe school gevonden is. Bovendien is het mogelijk om een leerling uit te sluiten op 31 augustus van het lopende schooljaar. Deze leerlingen worden niet uitgeschreven in de loop van het schooljaar en zijn bijgevolg niet in deze cijfers opgenomen.

In principe, wanneer scholen de regelgeving strikt toepassen, zou geen enkele leerling absoluut schoolverzuim kunnen hebben als hij uitgeschreven wordt ten gevolge van een definitieve uitsluiting. De regelgeving⁷⁰ schrijft immers voor dat deze leerlingen ingeschreven moeten blijven tot er een andere school gevonden wordt. Blijkbaar gebeurt het bij ruim 7% leerlingen toch dat ze een bepaalde periode nergens ingeschreven zijn. Bijna 15% van de uitgesloten leerlingen schrijft zich uit zonder opnieuw in te schrijven. Het is mogelijk dat het gaat om leerlingen die geen andere school vinden, waarvoor de uitsluitende school beslist heeft de leerling uit te schrijven. Het percentage aan definitief uitgesloten leerlingen dat niet meer inschrijft is sterk gestegen ten opzichte van 2006-2007, van 4,1% naar 14,4%.⁷¹

Het is ook mogelijk dat de leerling niet meer wenst ingeschreven te worden in een school en, in het beste geval, op een andere manier aan de leerplicht voldoet. In het slechtste geval voldoet de leerling helemaal niet aan de leerplicht.

Tijdigheid van de inschrijving

⁷⁰ Decreet betreffende het onderwijs-II van 31 juli 1990, art. 74undecies.

⁷¹ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2008), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2006-2007*, Brussel: auteur.

In onderstaande tabel bekijken we de relatie tussen de tijdigheid of laattijdigheid van de inschrijving ten opzichte van de verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
Tijdig	389 783	95,3	16 500	4,0	513	0,1	2 216	0,5
Laattijdig	3 632	81,2	457	10,2	32	0,7	353	7,9
Totaal	393 415	95,1	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6

Tabel 38: Relatie tussen tijdigheid/laattijdigheid van de inschrijving en het verloop van het schooljaar

18,8% van de leerlingen die laattijdig inschrijven vertonen een instabiel verloop van het schooljaar, tegenover 4,6% van de leerlingen die tijdig inschrijven. Dit wijst erop dat laattijdig inschrijven niet enkel een effect heeft op het begin van het schooljaar, maar dat de gevolgen ervan ook wegen op de rest van het schooljaar.

4. Besluit

De interne procedure, die AgODi heeft uitgewerkt om leerlingen secundair onderwijs op te volgen die in- of uitschrijven, spoort ouders en leerlingen aan om zo weinig mogelijk de school te verzuimen bij schoolverandering. Het goede verloop van deze procedure is afhankelijk van de mate waarin scholen ons tijdig correcte gegevens verstrekken. Op dit moment heeft deze procedure geen sluitstuk. Dit betekent dat we na een herinneringsbrief geen verdere stappen ondernemen. De koppeling vanaf het schooljaar 2007-2008 om 15 dagen absoluut schoolverzuim bij een uitschrijving te koppelen aan het al dan niet terugbetalen van een schooltoelage zorgt voor een stok achter de deur.

Het gevaar blijft echter bestaan dat leerlingen die nergens ingeschreven zijn te weinig zichtbaar zijn bij het CLB en eventueel, als er sprake is van onwil om aan de leerplicht te voldoen, bij politie of justitie.

Als we de resultaten bekijken van leerlingen die laattijdig inschrijven, zien we dat slechts een heel klein percentage leerlingen (1,1%) inschrijft na de derde schooldag. Dit is een stijging tegenover vorig schooljaar, waar het 0,5% bedroeg. De verklaring hiervoor dient

gezocht te worden in het feit dat tot en met 2006-2007 een inschrijving pas als laattijdig werd gezien vanaf 1/10, terwijl vanaf 2007-2008 iedere inschrijving na de derde schooldag als laattijdig wordt gezien.

Een inschrijving blijkt in sommige gevallen niet voldoende te zijn. Door de registratie van de scholen via de zending derde schooldag weten we dat 405 tijdig ingeschreven leerlingen of 0,1% problematisch afwezig waren op al de eerste drie schooldagen en dus niet aan de leerplicht voldeden.

Bovendien lijkt een aanzienlijk deel van de laattijdige inschrijvingen het gevolg te zijn van een instroom van nieuwkomers in ons land. Dit blijkt uit de cijfers over het onthaalonderwijs, waar bijna de helft van de leerlingen laattijdig instroomt, en uit de cijfers van laattijdige inschrijvingen per nationaliteit, waaruit blijkt dat 35 percent van de leerlingen die laattijdig inschrijven niet de Belgische nationaliteit heeft. De term absoluut schoolverzuim moet bij deze categorie van leerlingen serieus genuanceerd worden. Bovendien moet men er rekening mee houden dat men volgens de wet op de leerplicht pas leerplichtig is vanaf de 60ste dag na die waarop de nieuwkomers werden ingeschreven in het vreemdelingenregister, in het wachtregister of in het bevolkingsregister - naargelang van het geval - van de gemeente van hun verblijfplaats.

De leerlingen- en schoolloopbaanmerken van leerlingen die laattijdig inschrijven en leerlingen die problematisch afwezig zijn (hoofdstuk 3), komen in hoge mate overeen. Ze wonen vaker in een verstedelijkt gebied (in dit geval de centrumsteden), zijn 17 jaar, ze zitten in het voltijds onderwijs vaker in de B-stroom en het BSO, volgen vaker deeltijds onderwijs, hebben vaker al schoolse vertraging opgelopen,... Ze zijn trouwens ook vaker problematisch afwezig het voorafgaande schooljaar dan leerlingen die niet laattijdig inschrijven en kennen een onstabiel schooljaar.

Zeer gelijklopende resultaten zien we bij leerlingen die na een uitschrijving niet onmiddellijk terug inschrijven in een school, of die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven. De meeste leerlingen hebben een zeer standvastige schoolloopbaan. 95% van de leerlingen blijft ingeschreven in dezelfde school na een eerste inschrijving. Het kleine

percentage leerlingen dat een bepaalde periode niet ingeschreven is in een school, voldoet ook grotendeels aan het profiel dat hierboven beschreven werd. Het gaat niet altijd om moedwillig schoolverzuim. Bij de niet-Belgen bijvoorbeeld kan een terugkeer naar het land van herkomst een logische verklaring zijn voor het niet terug inschrijven na een uitschrijving.

Toch moeten we er rekening mee houden dat een beperkte groep jongeren met een steeds terugkerend profiel een zeer instabiele schoolloopbaan heeft.

5. Aanbevelingen

- We moeten scholen blijven sensibiliseren om de gevraagde gegevens zo correct en snel mogelijk door te sturen. Op die manier willen we de kwaliteit van de gegevens in de centrale databank waarborgen.
- Leerlingen die nergens ingeschreven zijn, worden minder begeleid dan leerlingen die problematisch afwezig

zijn. Doordat CLB's verbonden zijn aan een bepaalde school, is het voor leerlingen die niet in een school zijn ingeschreven moeilijk om aansluiting te vinden bij de begeleiding die het CLB biedt. We kunnen onderzoeken of ze behoefte hebben aan bijkomende ondersteuning om deze leerlingen te begeleiden. In enkele Lokale Overlegplatforms maakten scholen reeds afspraken om deze leerlingen te detecteren en te blijven opvolgen. Als dit pilootproject succes heeft, zal het uitgebreid worden.

- Een belangrijk verschijnsel is "schoolshoppen". Omwille van de samenhang ervan met schoolachterstand, problematische afwezigheden en tucht lijkt het de moeite waard om na te gaan hoe dit kan vermeden worden. De aandacht van de minister voor een goede en degelijke studieoriëntering kan hieraan tegemoet komen.

Hoofdstuk 3:

Opvolging van problematische afwezigheden

3.A. Problematische afwezigheden in het basisonderwijs

1. Reglementair kader

De regelgeving over afwezigheden in het basisonderwijs is terug te vinden in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en in de omzendbrief afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs van 16 augustus 2002.

Het uitgangspunt van deze regelgeving is dat het vooral de scholen zijn die lokaal problematische afwezigheden opvolgen, in nauwe samenwerking met het CLB en andere lokale partners. Het is zeer belangrijk dat scholen bewust omgaan met deze afwezigheidsproblematiek en dat zij aandacht hebben voor achterliggende redenen en oorzaken van problematische afwezigheden. Enkel op die manier kan een school problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste zicht aanvaardbaar lijken.

Sinds 1 september 2002 kunnen problematische afwezigheden onder bepaalde voorwaarden beschouwd worden als gewettigde afwezigheden, zodat de leerling zijn statuut van regelmatige leerling niet verliest. Voor problematische afwezigheden tot en met 10 halve dagen zijn er geen specifieke voorwaarden, wat echter niet betekent dat de school geen begeleidingsinspanningen moet

leveren. Afspraken rond afwezigheden moeten opgenomen worden in het schoolreglement en in geval van problematische afwezigheden moet er contact opgenomen worden met de ouders. Er hoeft echter nog geen schriftelijk dossier opgemaakt te worden.

Na 10 halve dagen problematische afwezigheid moet aan volgende voorwaarden voldaan zijn, om dit te kunnen omzetten in gewettigde afwezigheden:

- De school heeft de problematische afwezigheid gemeld aan het CLB.
- De school werkt samen met het CLB aan de begeleiding van de leerling. Er moet een schriftelijk begeleidingsdossier opgemaakt zijn.

Het begeleidingsdossier moet op school ter inzage zijn voor de verificateur. Die gaat na of de school voldoende begeleidingsinspanningen heeft geleverd en bijgevolg de problematische afwezigheden als gewettigd kunnen worden beschouwd.

Los van deze administratieve richtlijnen blijft het echter zeer belangrijk dat scholen een degelijk beleid voeren in verband met (problematische) afwezigheden van hun leerlingen en dat zij het gesprek aangaan met de betrokken ouders. Zo is het uiteraard ook mogelijk dat scholen al vroeger een beroep kunnen doen op het CLB als dit nodig blijkt te zijn. Een aantal aanpassingen in de regelgeving hebben het belang van deze opvolging nog benadrukt.

Vanaf schooljaar 2006-2007 moet bij schoolverandering in de loop van een schooljaar, de uitschrijvende school binnen een

week de gegevens over problematische afwezigheden bezorgen aan de nieuwe school. Op deze manier is er een betere continuïteit in de opvolging van de problematische afwezigheden bij schoolverandering.

Vanaf schooljaar 2006-2007 wordt ook aan scholen gevraagd om medische attesten te gaan beoordelen. In een aantal gevallen wordt een medisch attest als twijfelachtig beschouwd (dixit-attesten, geantedateerde attesten, attesten met een andere dan medische reden). Het is de bedoeling dat de school bij die twijfelachtige medische attesten de afwezigheid benadert als een problematische afwezigheid en dat ze, indien nodig, ook contact opneemt met de CLB's.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

Bij problematische afwezigheden probeert de school op verschillende manieren contact te krijgen met de ouders om een zicht te krijgen op de reden van de afwezigheden en moedigt zij de ouders aan om hun kind terug regelmatig naar school te brengen. De school wordt hierbij ondersteund door het CLB, dat naast preventie en remediëring ook een belangrijke rol heeft als brug naar andere hulpverleningsinstanties, het Comité Bijzondere Jeugdzorg, ...

Indien de situatie na inspanningen van de school en het CLB niet verbetert, kunnen we de ouders aanschrijven om hen te wijzen op de leerplicht en de mogelijke gevolgen van de ongewettigde afwezigheden. In de brief wordt ook vermeld dat het dossier kan doorgestuurd worden naar de procureur voor een strafrechtelijke vervolging wat enige druk op de ouders zet. Indien de school en/of het CLB zo'n brief wenselijk acht, dan moeten zij een kopie van het begeleidingsdossier aan ons bezorgen. We gaan dan na of er voldoende inspanningen geleverd werden door de school en het CLB en schrijven de ouders aan. De school en het CLB krijgen een kopie van de brief.

2.2. Evaluatie

In het schooljaar 2007-2008 was het voor het basisonderwijs nog geen verplichting voor de scholen om de gegevens in verband met de problematische afwezigheden systematisch aan ons te melden. Vanaf het schooljaar 2008-2009 moeten de scholen een zending doen als een leerling 30 halve dagen problematisch afwezig is. Deze zending wordt verstuurd vanaf het moment dat een leerplichtige leerling 30 B-codes heeft. Deze melding heeft als doelstelling:

- de controle op een aantal pedagogische voorwaarden bij de toekenning van de schooltoelage in het basisonderwijs;
- het verzamelen van beleidsinformatie over problematische afwezigheden.

Dit schooljaar werden 22 brieven verstuurd naar ouders, in verband met 23 kinderen.

Bij dossiers waar blijkt dat vrijwillige hulpverlening - zowel door de school, het CLB of andere instanties - geen oplossing biedt, wordt het dossier doorgestuurd naar de procureur. Er werden dit schooljaar 2 dossiers doorgestuurd.

3. Besluit

Slechts een zeer klein aantal dossiers in verband met problematische afwezigheden werd door ons overgemaakt aan de parketten. De opvolging van deze problematische afwezigheden in het basisonderwijs gebeurt vooral lokaal door de school en CLB, in samenwerking met alle lokale partners.

4. Aanbevelingen

- De overgang van een louter administratieve opvolging van afwezigheden, naar het voeren van een uitgewerkt beleid in verband met afwezigheden, is een aandachtspunt waar de scholen best voortdurend over gesensibiliseerd worden.

3.B. Problematische afwezigheden in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Problematische afwezigheden

De regelgeving over de opvolging van afwezigheden is terug te vinden in het besluit over de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs.⁷² In dit besluit onderscheidt men drie categorieën van afwezigheden:

- afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn;
- afwezigheden die gewettigd kunnen worden door de school;
- problematische afwezigheden.

In dit hoofdstuk bespreken we vooral de laatste categorie. We bekijken echter ook een groep leerlingen die als gewettigd afwezig geregistreerd staan, namelijk leerlingen die afwezigheden opstapelen ten gevolge van hun definitieve uitsluiting.

De school is in eerste instantie verantwoordelijk voor de begeleiding en opvolging van problematische afwezigheden. De samenwerking met het CLB is hierbij essentieel. Het CLB ondersteunt de school op het vlak van preventie, begeleiding en remediëring. Vanaf 10 halve dagen problematische afwezigheden, of 8 halve dagen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO)⁷³, moet het CLB verplicht ingeschakeld worden in de begeleiding. Indien nodig kunnen scholen het CLB ook sneller inschakelen. Het CLB speelt eveneens een sleutelrol wanneer de

⁷² Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 03 september 2007.

⁷³ Vanaf het schooljaar 2008-2009 wordt, naar aanleiding van het Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008, ook in het DBSO het CLB ingeschakeld na 10 halve dagen.

welzijnssector moet betrokken worden bij de begeleiding. Dit staat ook zo beschreven in het besluit over de begeleiding van jongeren met leerplichtproblemen door de CLB's.⁷⁴

Problematische afwezigheden kunnen als gewettigd beschouwd worden als de school de nodige begeleidingsmaatregelen neemt. De verificateurs gaan na of de school de correcte code gebruikt bij een afwezigheid en bekijken of ze voldoende begeleidingsinspanningen leveren. Is dit laatste het geval dan wordt de leerling, ondanks zijn problematische afwezigheden, als regelmatige leerling beschouwd. Dit betekent dat de leerling op 1 februari in aanmerking genomen wordt voor de financiering of subsidiëring en dat hij of zij recht heeft op een diploma of getuigschrift.

In het besluit over de controle op de inschrijvingen⁷⁵ staat verder vermeld dat een school AgODi ervan op de hoogte moet brengen van zodra een leerling 30 halve dagen in het voltijds en 20 halve dagen⁷⁶ in het deeltijds onderwijs problematisch afwezig is. Deze gegevens zijn de belangrijkste informatiebron voor beleidsinformatie over problematische afwezigheden voor het Ministerie van Onderwijs en Vorming. Ze zijn dus belangrijk om het fenomeen 'problematisch schoolverlet' in kaart te brengen en om, indien nodig, aanvullende beleidsmaatregelen te nemen.

Vanaf het schooljaar 2007-2008 wordt de schooltoelage afhankelijk gesteld van de aanwezigheid op school. Een leerling die gedurende twee opeenvolgende schooljaren 30 of meer halve schooldagen problematisch

⁷⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 28 augustus 2000 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van jongeren met leerplichtproblemen in de centra voor leerlingenbegeleiding.

⁷⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 03 september 2007.

⁷⁶ Vanaf het schooljaar 2008-2009 sturen centra DBSO, naar aanleiding van het Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008, een zending na 30 halve dagen problematische afwezigheid.

afwezig geweest is, zal zijn schooltoelage moeten terugbetalen.⁷⁷

Afwezigheden ten gevolge van een definitieve uitsluiting

Het onderwijsdecreet II bepaalt dat definitief uitgesloten leerlingen ingeschreven blijven in de uitsluitende school tot er een nieuwe school gevonden is.⁷⁸ Het voorbije schooljaar is gebleken dat het, ondanks de inspanningen van directies, CLB of soms het LOP (Lokaal Overlegplatform), moeilijk is om voor die leerlingen een school te vinden. Dit heeft als gevolg dat een aantal leerlingen langdurig ingeschreven blijft in een school, terwijl ze, als er geen opvang is, er niet langer schoollopen. Omdat een afwezigheid omwille van een tuchtmaatregel een gewettigde afwezigheid is, worden deze afwezigheden niet als problematische afwezigheden geregistreerd. In de praktijk gaat het hier echter wel om een probleem.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

Problematische afwezigheden

Hierboven vermeldden we al dat de opvolging van afwezigheden in eerste instantie een taak is van de school. Een preventieve aanpak en snel ingrijpen is onlosmakelijk verbonden met een correcte registratie die up-to-date is. Van het grootste belang is dat scholen aandacht hebben voor alle afwezigheden en steeds rekening houden met de achterliggende reden van de afwezigheid. Enkel op die manier kan men ook problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste zicht aanvaardbaar lijken. Zo kunnen scholen bij de eerste registratie van een problematische afwezigheid onmiddellijk contact opnemen met de ouders en de leerling. Pas dan wordt snel duidelijk wat de reden van de afwezigheid is en

⁷⁷ Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18.

⁷⁸ Decreet betreffende het onderwijs-II van 31 juli 1990, art. 74undecies.

kan men er de gepaste actie tegenover plaatsen.

De begeleidingsstappen moeten zoveel mogelijk vanuit de lokale context komen. Wij kunnen wel ter ondersteuning van de begeleidingsinitiatieven van de school en het CLB een brief richten aan de ouders van leerplichtige leerlingen die spijbelen, waarin hen op de leerplicht gewezen wordt. Wanneer de school een zorgwekkend dossier⁷⁹ meldt aan ons, bekijken we samen met de school en het CLB of we een brief versturen. Indien nodig bezorgen we het dossier aan het parket.

Afwezigheden ten gevolge van een definitieve uitsluiting

Om een zicht te krijgen op hoeveel leerlingen na een definitieve uitsluiting niet snel aansluiting vinden in een nieuwe school, vragen we sinds het schooljaar 2006-2007 aan scholen om leerlingen die 20 lesdagen (voltijds) of 10 lesdagen (DBSO) geregistreerd staan met een T-code⁸⁰ schriftelijk te melden. Wanneer de school aangeeft dat de oorzaak van het niet vinden van een school te maken heeft met onwil van de ouders of de leerling om een nieuwe school te zoeken, schrijven we de ouders een brief om hen te wijzen om de leerplicht en het leerrecht van hun kind.

Vanaf het schooljaar 2008-2009 wordt deze schriftelijke melding vervangen door een elektronische zending via Edison. Op deze manier verminderen we de papierberg en kunnen we op een meer systematische manier beleidsinformatie over definitieve uitsluitingen verzamelen.

⁷⁹ Zie verklarende woordenlijst.

⁸⁰ Registratiecode voor orde- en tuchtmaatregelen (ministeriële omzendbrief SO 70 over aanwezigheid van leerlingen : aanwezigheidsregister, stamboekregister, individuele steekkaart en registratiefiche van de leerling. Maatregelen vanaf het schooljaar 2000-2001 voor het gewoon voltijds secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs), d.d. 03/07/2000.

2.2. Evaluatie

Problematische afwezigheden

Hieronder ziet u de evolutie van problematische afwezigheden over een tijdsspanne van 5 schooljaren.

	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Aantal meldingen problematische afwezigheden	3 358	3 390	3 995	4 142	4 771
% t.o.v. schoolbevolking	0,8	0,8	1,0	1,0	1,2

Tabel 39: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2003-2004 tot en met het schooljaar 2007-2008

Bij de leerplichtige leerlingen zien we een stijging zowel van het aantal leerlingen als het percentage leerlingen dat problematisch afwezig is.

	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Aantal meldingen problematische afwezigheden	4 359	4 437	5 341	5 478	6 194
% t.o.v. schoolbevolking	1,0	1,0	1,2	1,2	1,3

Tabel 40: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2003-2004 tot en met het schooljaar 2007-2008

Wanneer we de meldingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen bekijken, zien we in de onderstaande tabel eveneens een stijging voor de verschillende schooljaren van het aantal en het percentage meldingen.

Uit deze stijging kunnen we afleiden dat scholen problematische afwezigheden steeds beter zijn gaan melden. In het kader van het spijbelactieplan werden scholen aangemoedigd om meer aandacht te besteden aan een betere registratie van afwezigheden. Het protocol dat de minister met de medische sector afsloot op 22 maart 2007, heeft er toe bijgedragen dat scholen kritischer omgaan met doktersbriefjes en dixit-attesten steeds als een B-code registreren. Onder andere door deze acties is

het scepticisme van scholen om problematische afwezigheden te registreren en te melden de laatste jaren afgenomen. Het probleem willen signaleren heeft in de meeste scholen de bovenhand genomen op de bezorgdheid over imagooverlies. Dit stemt ook overeen met de onderstaande tabel die een evolutie weergeeft van het percentage meldende scholen. Toch kan een betere registratie niet langer als enige verklaring aangehaald worden voor de stijging van leerlingen met problematische afwezigheden. We moeten ons afvragen of het spijbelgedrag van jongeren de laatste jaren niet is toegenomen.

	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Voltijds onderwijs	48,8	47,3	48,8	50,4	55,9
Deeltijds onderwijs	93,6	95,8	95,8	97,9	97,9
BuSO	70,4	71,2	75,7	72,7	73,5
Totaal	53,1	51,9	53,6	54,7	59,5

Tabel 41: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2003-2004 tot en met het schooljaar 2007-2008

Het percentage scholen dat problematische afwezigheden meldt, evolueert in stijgende lijn. In het deeltijds onderwijs melden vrijwel alle centra leerlingen met problematische afwezigheden⁸¹. In het voltijds onderwijs meldt iets meer dan de helft van de scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het buitengewoon onderwijs is dit ongeveer drie vierde van de scholen.

Een vaak gehoorde opmerking over de registratie van problematische afwezigheden is dat deze cijfers slechts het topje van de ijsberg zijn. Op het moment van de jaarlijkse verificatiecontrole gaan de verificateurs aan de hand van de aanwezigheidsregisters na of de scholen de leerlingen met 20 of 30 halve dagen B-code ook effectief melden als problematisch afwezig. Het gebeurde in het verleden regelmatig dat een aansporing van de verificateurs nodig was om de elektronische

⁸¹ Een uitzondering hierop is het deeltijds zeevisserijonderwijs.

zending te doen.⁸² Er is dus een zekere vorm van controle op het zenden van problematische afwezigheden op het moment van een verificatiebezoek. Het is mogelijk dat scholen nalaten om bepaalde leerlingen te melden. Dit gebeurt vooral bij leerlingen die na verloop van tijd uitgeschreven worden. Als de verificateur vaststelt dat scholen nalaten alle leerlingen te melden of leerlingen met problematische afwezigheden veel te laat melden, volgt er een bijkomende controle.

Daarnaast uiten scholen soms de verzuchting dat er met deze meldingen niets gebeurt. In het verleden was het zo dat elke elektronische melding van problematische afwezigheden automatisch beantwoord werd met een standaardbrief vanuit het ministerie. De ervaring heeft ons echter geleerd dat een gestandaardiseerde werkmethode bij zo een problematiek weinig effect heeft. Het is beter om in samenspraak met de school en het CLB zo geïndividualiseerd mogelijk te werken. De achterliggende oorzaken en situaties kunnen immers sterk verschillen. Een standaardbrief kan dan te weinig inspelen op de situatie.

Op de verwarring tussen elektronische meldingen van problematische afwezigheden voor beleidsinformatie en zorgwekkende dossiers die we individueel opvolgen komen we later nog terug.

Afwezigheden ten gevolge van een definitieve uitsluiting

De cijfers over meldingen van leerlingen die omwille van een definitieve uitsluiting langdurig afwezig zijn mogen niet beschouwd worden als een weergave van het aantal definitieve uitsluitingen. De redenen hiervoor zijn:

- Het gaat alleen om de leerlingen die na meer dan 20 lesdagen nog geen andere school gevonden hebben.
- De cijfers zijn niet geverifieerd.
- De meldingen gebeuren eerder in het kader van een opvolgingsprocedure dan omwille van het verzamelen van statistische informatie (in dit opzicht is dit vergelijkbaar met de meldingen van zorgwekkende dossiers).

- Dit is slechts het tweede schooljaar dat deze maatregel van kracht is. Dit betekent dat scholen hiervan mogelijk niet altijd op de hoogte zijn.
- De gegevens worden opgestuurd via een formulier.

Vanaf het schooljaar 2008-2009 zullen de gegevens over tucht meer gestructureerd opgevraagd worden via een elektronische zending. We zullen over meer volledige cijfers beschikken aangezien we scholen zullen vragen om voor elke definitieve uitsluiting een melding te doen, ook voor een uitsluiting die ingaat op 31 augustus van het lopende schooljaar.

⁸² Ministerie van Onderwijs en Vorming (2007). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2005-2006* (p. 95). Brussel: auteur.

3. Resultaten

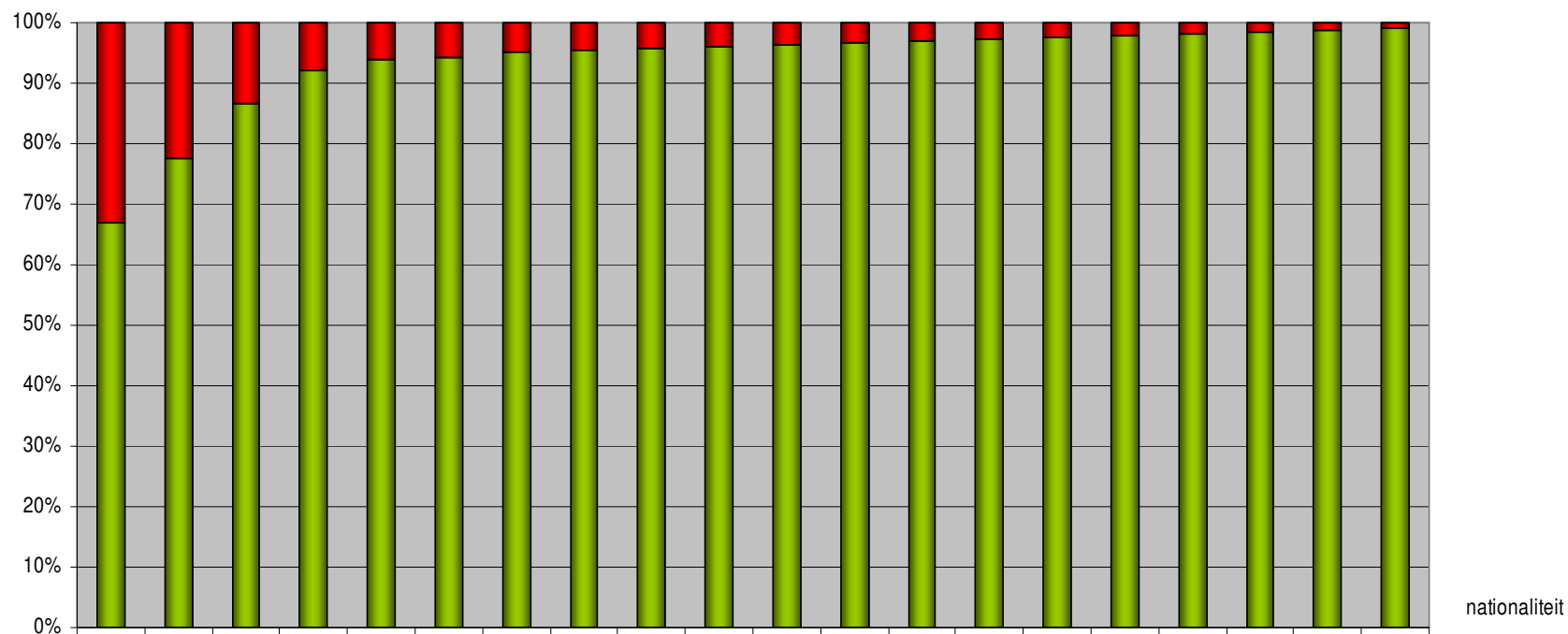
3.1. Problematische afwezigheden

Leerlingenkenmerken van leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

Nationaliteit

In de onderstaande grafiek zijn de leerlingen met problematische afwezigheden ingedeeld volgens hun nationaliteit. De Belgen omvatten zowel de autochtone als de nieuwe Belgen.

percentage leerlingen met problematische afwezigheden

	Slovaakse	Servische	Bulgaarse	Turkse	Portugese	Iraanse	Poolse	Ghanese	Congolese	Marokkaanse	Franse	Albanese	Afghaanse	Russische	Armeense	Italiaanse	Duitse	Spaanse	Nederlandse	Belgische
■ aantal leerlingen met problematische afwezigheden	72	141	39	75	16	12	25	8	8	60	10	7	9	23	8	7	3	3	88	3891
■ aantal leerlingen zonder problematische afwezigheden	145	489	253	895	244	200	483	166	181	1511	272	197	288	798	332	344	177	216	6893	388594

Figuur 7: Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit

Laattijdig instromen uit het buitenland heeft in principe geen invloed op deze cijfers. In tegenstelling tot wat we zien in hoofdstuk 2 over in- en uitschrijvingen gaat het hier immers over leerlingen die al ingeschreven zijn, maar die regelmatig problematisch afwezig zijn.

Uit de bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat het percentage meldingen hoger ligt bij leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit. In een aantal gevallen gaat het over Roma-jongeren, vaak met Slovaakse nationaliteit. Hier kan men dezelfde opmerking maken als in hoofdstuk 2, namelijk dat het niet evident is om deze jongeren regelmatig naar school te laten gaan.

Geslacht

In de onderstaande tabel ziet men de meldingen ingedeeld volgens het geslacht van de leerling.

Geslacht	Aantal meldingen			% t.o.v. de schoolbevolking		
	Voltijds	Deeltijds	BuSO	Voltijds	Deeltijds	BuSO
M	1248	1051	348	0,6	25,1	3,0
V	1199	648	277	0,6	29,4	4,1
Totaal	2447	1699	625	0,6	26,6	3,4

Tabel 42: Meldingen problematische afwezigheden volgens geslacht

Bij sommigen leeft de indruk dat jongens vaker problematisch afwezig zijn dan meisjes. Bovenstaande percentages tonen weliswaar aan dat dit niet klopt. Zowel in het deeltijds als in het buitengewoon onderwijs is het percentage meisjes dat gemeld wordt groter dan het percentage jongens. In absolute cijfers zijn wel meer jongens dan meisjes problematisch afwezig.

Geboortejaar

De onderstaande tabel geeft het percentage meldingen per geboortejaar weer.

Geboortejaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
1995 en later	67	0,1
1994	245	0,4
1993	517	0,7
1992	800	1,1
1991	1252	1,7
1990	1890	2,7
Totaal	4771	1,2

Tabel 43: Meldingen problematische afwezigheden volgens geboortejaar

Uit de bovenstaande tabel kunnen we afleiden dat het percentage meldingen bij leerplichtige leerlingen stijgt in verhouding tot de leeftijd. De meerderheid van de gemelde leerlingen is tussen 16 en 18 jaar oud. Dit is een vaststelling die schooljaar na schooljaar dezelfde blijft.

Woonplaats

Hieronder ziet u of leerlingen die problematisch afwezig zijn vaker in een verstedelijkt gebied wonen.

Gewest	Verstedelijkingsgraad ⁸³	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
VL. G.	grootsteden	1 237	3,1
	regionale centrumsteden	733	1,5
	kleine steden	971	1,1
	stedelijke rand	425	0,8
	overgangsgebied	704	0,7
	platteland	425	0,6
B.H.G.		195	2,6
andere		45	1,3
Totaal		4 771	1,2

Tabel 44: Meldingen problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking

Er wonen heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden in de grootsteden Antwerpen en Gent en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het percentage problematische afwezigheden stemt overeen met de verstedelijkingsgraad: in meer

⁸³ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

verstedelijkte gebieden wonen ook meer leerlingen met problematische afwezigheden.

Indicatoren kansarmoede

Het PISA-onderzoek toont aan dat de sociaal-economische status (SES) van leerlingen in Vlaanderen een grote invloed heeft op hun prestaties.⁸⁴ In Vlaanderen is ervoor gekozen om enkele variabelen die deze SES van leerlingen bepalen en een invloed uitoefenen op hun schoolloopbaan te vertalen naar indicatoren. Op die manier kunnen we vaststellen welke scholen voor bijkomende uitdagingen staan inzake het creëren van gelijke onderwijskansen voor hun leerlingen met een kansarme achtergrond. De indicatoren zijn thuistaal, opleidingsniveau van de moeder, schooltoelage en buurt.

Een leerling scoort op de indicator thuistaal als een leerling thuis met niemand of in een gezin met drie gezinsleden (de leerling niet meegerekend) met maximum 1 gezinslid⁸⁵ Nederlands spreekt. Voor de indicator opleidingsniveau van de moeder worden de leerlingen in aanmerking genomen waarvan de moeder ten hoogste het lager secundair onderwijs heeft afgewerkt.⁸⁶ De bevraging van deze leerlingkenmerken vond voor het eerst plaats in het schooljaar 2007-2008. Sommige ouders staan weigerachtig tegenover het invullen van het formulier waarin gepolst wordt naar deze indicatoren. Het is wellicht niet altijd eenvoudig voor scholen om deze gegevens te bemachtigen, zeker bij leerlingen die frequent problematisch afwezig zijn.

Een leerling scoort op de indicator schooltoelage als hij of zij een schooltoelage krijgt. Als een leerling echter omwille van teveel problematische afwezigheden zijn schooltoelage verliest, wordt deze leerling toch

in aanmerking genomen voor de berekening van de werkingsmiddelen van de school.

Voor de indicator buurt ten slotte wordt gekeken of de leerlingen wonen in een buurt met een hoog percentage leerlingen die minstens 2 jaar schoolse vertraging hebben op 15-jarige leeftijd. Deze twee indicatoren zijn ter beschikking in de centrale databanken van onderwijs.

De leerlingkenmerken bepalen vanaf 2008-2009 een nieuwe, gedifferentieerde, financiering van de school. Concreet zal de berekening van de werkingsmiddelen van een school dan deels gebaseerd zijn op het aantal leerlingen dat scoort op de indicatoren thuistaal, opleidingsniveau van de moeder, schooltoelage en buurt.

In de onderstaande tabel geven we weer hoeveel percent van de leerlingen die scholen melden als problematisch afwezig, beantwoorden aan de bovenvermelde indicatoren. We beschikken echter niet voor alle leerlingen met problematische afwezigheden over deze gegevens. Voor 80% van de problematisch afwezige leerlingen vonden we de gegevens over deze leerlingkenmerken terug.

Indicator	Aantal met problematische afwezigheden leerlingen dat scoort op indicator	% leerlingen met problematische afwezigheid	% van totale schoolbevolking
Thuistaal niet Nederlands	1049	21,9	9,0
Laag opleidingsniveau van de moeder	2318	48,5	25,6
Schooltoelage	938	19,7	21,6
Kansarme buurt	2023	42,4	25,2

Tabel 45: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 4 indicatoren voor kansarmoede

De cijfers geven aan dat binnen de groep van jongeren met problematische afwezigheden, de jongeren die thuis geen Nederlands spreken verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd zijn: bij méér dan een op 5 leerlingen is de gezinstaal niet het Nederlands tegenover

⁸⁴ De Meyer, I. (2007). *Wetenschappelijke vaardigheden voor de toekomst. De eerste resultaten van PISA*. Gent.

⁸⁵ Hierbij worden broers en zussen beschouwd als één gezinslid.

⁸⁶ Dit betekent een getuigschrift, of attest van slagen van de eerste drie jaren van het gewoon of buitengewoon onderwijs (bijvoorbeeld A3, A4 of B3) of een getuigschrift van het deeltijds beroepssecundair onderwijs of van de leertijd (leercontract VIZO/Syntra)

minder dan een op 10 leerlingen bij de totale schoolbevolking. Er is dus duidelijk sprake van een relatie tussen de gezinstaal en de mate waarin leerlingen problematisch afwezig zijn. Deze relatie ligt in het verlengde van de PISA-resultaten waarin voor Vlaanderen eveneens een kloof werd vastgesteld tussen thuistaal en de onderwijsprestaties (thuis Nederlands-sprekende jongeren scoorden duidelijk beter dan jongeren met een andere thuistaal).⁸⁷

Dit onderschrijft het belang van de maatregelen die de minister neemt in kader van het talenbeleid.⁸⁸ In de talenbeleidsnota stelt men dat het kunnen hanteren van de Nederlandse taal voor anderstalige en zwak taalvaardige leerlingen een voorwaarde is voor emancipatie, voor de inschakeling in het maatschappelijke weefsel. Het is belangrijk dat onderwijs daarbij helpt, anders leidt dit tot dualisering. Eenzelfde oververtegenwoordiging binnen de groep van jongeren met problematische afwezigheden zien we voor jongeren waarvan de moeder een laag opleidingsniveau heeft (bijna twee op vier jongeren tegenover 1 op vier jongeren bij de totale schoolbevolking). Deze vaststelling sluit opnieuw aan bij vaststellingen uit onderzoek naar de onderwijsprestaties van de jongeren. Recent onderzoek (Duquet et al., 2006) bevestigde nog maar eens dat jongeren met laag opgeleide ouders een beduidend kleinere kans hebben om een diploma voltijds secundair onderwijs te behalen, ongeacht hun etnische herkomst.⁸⁹

Tenslotte kunnen we binnen de groep van jongeren met problematische afwezigheden ook nog een oververtegenwoordiging vaststellen van jongeren afkomstig uit buurten met een hoge schoolachterstand (méér dan 2 op 5 jongeren tegenover 1 op 4 jongeren bij de totale schoolbevolking). In tabel 46 stonden we ook al stil bij de relatie tussen schoolse vertraging en problematische afwezigheden.

In tegenstelling tot de verwachtingen stellen we m.b.t. het ontvangen van een schooltoelage

echter een omgekeerde relatie vast. Binnen de groep van jongeren met problematische afwezigheden zien we een kleine ondervertegenwoordiging van jongeren waarvan het gezin in aanmerking komt voor een schooltoelage (minder dan 1 op 5 jongeren tegenover iets méér dan één op 5 jongeren bij de totale schoolbevolking). Aangezien er een sterke positieve relatie bestaat tussen thuistaal niet Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder en afkomst uit buurten met veel schoolachterstand enerzijds en problematische afwezigheden anderzijds, doet dit vermoeden dat het vooral de zwakste groepen zijn die nog het minst een schooltoelage aanvragen.

De uitgebreide campagne die de afdeling schooltoelage voerde op het einde van het schooljaar 2007-2008 zullen op deze cijfers nog geen invloed gehad hebben. Vanuit de afdeling schooltoelage werden heel wat acties ondernomen om het aanvragen van een schooltoelage zo laagdrempelig mogelijk te maken.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

Hoofdstructuur	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Voltijds onderwijs	2447	1,0
Deeltijds onderwijs	1699	32,5
Buitengewoon onderwijs	625	4,3
Totaal	4771	1,2

Tabel 46: Meldingen problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur

Net als de voorbije schooljaren is er een groot verschil tussen de drie hoofdstructuren voor wat het percentage meldingen betreft. Het deeltijds onderwijs, waar inmiddels een derde van de leerlingen als problematisch afwezig gemeld wordt, scoort een stuk hoger dan het voltijds en buitengewoon onderwijs.

Hoe de verhoudingen zijn tussen de verschillende onderwijsvormen binnen het voltijds onderwijs kunt u nagaan in de onderstaande tabel.

⁸⁷ Vandenbroucke, F. (2007). *Talenbeleidsnota "de lat hoog voor talen in iedere school. Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken"*. Brussel: auteur.

⁸⁸ Vandenbroucke, F. (2007). *Talenbeleidsnota "de lat hoog voor talen in iedere school. Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken"*. Brussel: auteur.

⁸⁹ Duquet, N., Glorieux, I., Laurijssen, I., & Van Dorsseleer, Y. (2006). *Wit krijgt schrijft beter*. Antwerpen: Garant.

Onderwijsvorm	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
<i>Eerste graad</i>	606	0,4
ASO	81	0,1
KSO	43	0,9
TSO	296	0,4
BSO	1271	2,5
<i>Modulair</i>	54	2,7
<i>Onthaalklas</i>	96	6,1
Totaal	2447	1,0

Tabel 47: Meldingen problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm

Meer dan de helft van de meldingen zijn afkomstig uit het beroepsonderwijs. Ook procentueel bekeken zitten er heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs dan in de andere onderwijsvormen. In tweede instantie volgt het kunstonderwijs. Het percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het ASO is zeer klein en ook in het technisch onderwijs ligt dit met 0,4% van de schoolbevolking vrij laag. De eerste graad, het modulair onderwijs en de onthaalklas werden in deze tabel opgenomen om het totaalbeeld van het voltijds onderwijs te schetsen, maar kunnen niet ondergebracht worden onder de verschillende onderwijsvormen. De percentages problematisch afwezige leerlingen van zowel het modulair als het onthaalonderwijs zijn echter niet te verwaarlozen. De schoolloopbaan van leerlingen uit het onthaalonderwijs is vaak niet de meest standvastige.

A- of B-stroom (eerste graad)

De onderstaande tabel geeft het aantal meldingen weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom.

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
A-stroom	122	0,1
B-stroom	484	2,4
Totaal	606	0,4

Tabel 48: Meldingen problematische afwezigheden in de eerste graad

Het percentage meldingen in de B-stroom ligt 24 maal hoger dan het percentage meldingen in de A-stroom.

Studiegebied (tweede en derde graad)

Voor wat de tweede, derde en vierde graad betreft kan het percentage leerlingen ook opgesplitst worden per studiegebied⁹⁰. Een studiegebied is een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het TSO en BSO, eveneens op basis van een behoefte aan een zelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar een zelfde beroepssector. De meerderheid van de studiegebieden zijn TSO- en BSO-overschrijdend.

Studiegebied	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Juwelen	9	10,5
Decoratieve technieken	35	3,1
Lichaamsverzorging	188	3,0
Mode	37	2,2
Auto	34	1,8
Textiel	1	1,6
Bouw	60	1,6
Maritieme opleidingen	2	1,5
Toerisme	27	1,4
Handel	386	1,3
Koeling en warmte	9	1,3
Hout	80	1,2
Voeding	56	1,2
Mechanica-elektriciteit	290	1,1
Grafische communicatie en media	16	1,1
Personenzorg	349	1,1
Fotografie	2	1,0
Beeldende kunsten	38	1,0
Land- en tuinbouw	20	0,5
Sport	17	0,3
Chemie	4	0,1
Algemeen secundair onderwijs	80	0,1
Totaal	1745	1,0

Tabel 49: Meldingen problematische afwezigheden volgens studiegebied

⁹⁰ Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.

De studiegebieden Decoratieve Technieken en Juwelen worden uitsluitend aangeboden in het BSO en tellen procentueel gezien ook de meeste leerlingen met problematische afwezigheden. Hoewel het studiegebied Juwelen een klein aantal leerlingen telt, is het toch niet toevallig dat er in verhouding vrij veel leerlingen met problematische afwezigheden zitten. Dit is analoog met vorige rapporten. De studiegebieden waar weinig of geen leerlingen met problematische afwezigheden zitten zijn het ASO (0,1%) en, binnen het TSO, Chemie (0,1%). Ook in de studiegebieden Land- en tuinbouw (0,5% / TSO-BSO-overschrijdend) en Sport (0,3% / ASO-TSO-overschrijdend) zijn relatief weinig leerlingen regelmatig problematisch afwezig.

Schoolse vertraging

Het is te verwachten dat leerlingen die vaak problematisch afwezig zijn schoolse vertraging oplopen. Of er een samenhang is, ziet u in de onderstaande tabel.

	Aantal meldingen	Percentage
4 j of meer vertraging	1	0,0
3 j vertraging	132	5,8
2 j vertraging	639	27,8
1 j vertraging	1024	44,6
Geen vertraging	501	21,8
Totaal	2297	100,0

Tabel 50: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig.

Uit bovenstaande cijfers blijkt er inderdaad een samenhang te zijn tussen problematische afwezigheden en schoolse vertraging. Bijna tachtig percent van de leerlingen die gemeld worden als problematisch afwezig hebben ten minste 1 jaar vertraging opgelopen. Ter vergelijking, 29% van de totale schoolbevolking die behoren tot dezelfde categorie⁹¹, hebben in het schooljaar 2007-2008 een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar opgelopen.

⁹¹ Gewoon voltijds niet-modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen

Leerlingen met eerdere meldingen

Uit de onderstaande tabel kan men afleiden hoeveel leerlingen verschillende schooljaren op rij gemeld worden als problematisch afwezig.

Gemeld in het schooljaar	Aantal meldingen	%
Enkel 2007-2008	3403	71,3
2007-2008 én 2006-2007	1102	23,1
2007-2008, 2006-2007 én 2005-2006	266	5,6
Totaal	4771	100,0

Tabel 51: Verschillende schooljaren op rij gemeld als problematisch afwezig

Bijna een derde van de gemelde leerlingen wordt meer dan één schooljaar op rij gemeld als problematisch afwezig. Voor deze leerlingen zal dit, als ze recht hebben op een schooltoelage, vanaf het schooljaar 2008-2009 een terugvordering van hun schooltoelage betekenen⁹².

Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Om na te gaan binnen welke termijn leerlingen B-codes sprokkelen, hebben we de spreiding in de tijd bekeken.

maand	1e B-code		10e B-code ⁹³		30e B-code ⁹⁴	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
sept.	2518	52,8	527	11,0	31	0,6
okt.	1058	22,2	1145	24,0	299	6,3
nov.	513	10,8	1073	22,5	562	11,8
dec.	174	3,6	472	9,9	444	9,3
jan.	277	5,8	672	14,1	609	12,8
feb.	127	2,7	436	9,1	682	14,3
mrt.	52	1,1	227	4,8	592	12,4
apr.	46	1,0	163	3,4	733	15,4
mei	6	0,1	52	1,1	635	13,3
jun.	0	0,0	4	0,1	184	3,9
Totaal	4771	100,0	4771	100,0	4771	100,0

Tabel 52: Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

⁹² In het deeltijds onderwijs zullen deze terugvorderingen starten vanaf het schooljaar 2009-2010.

⁹³ Voor het deeltijds onderwijs gaat het om de 8ste B-code.

⁹⁴ Voor het deeltijds onderwijs gaat het om de 20ste B-code.

Het is opvallend dat de helft van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden al een eerste B-code laat optekenen in de maand september. Bijna 90% van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden heeft in het eerste trimester een eerste B-code. Ruim twee derde van de leerlingen verzamelt in het eerste trimester 10 B-codes. Dit is een cruciaal moment omdat de school verplicht is om vanaf dan het CLB in te schakelen.

Een kwart van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden is in het eerste semester al 30 halve dagen of meer problematisch afwezig geweest. Vanaf januari komen er daar maandelijks opnieuw 600 à 700 leerlingen bij. Opvallend is dat er in de laatste maand van het schooljaar nog weinig bijkomende leerlingen met 30 B-codes worden gemeld.

Achterliggende oorzaken bij problematische afwezigheden

Wanneer een leerling afwezig is, is het belangrijk dat de school actief op zoek gaat naar de achterliggende oorzaken van die afwezigheid. Afwezigheden die op het eerste zicht volstrekt verantwoord lijken, bijvoorbeeld omdat ze gewettigd zijn door een doktersattest, kunnen bij nader inzien toch een problematische achtergrond hebben. Door als school te werken aan een goede signaaldetectie kan voorkomen worden dat problemen van leerlingen escaleren met meer afwezigheden tot gevolg.

In de zending problematische afwezigheden kunnen scholen aanduiden wat volgens hen de achterliggende oorzaak van de afwezigheid is. Ze maken hierbij een selectie uit een lijst van oorzaken en kunnen verschillende oorzaken aanduiden voor één leerling. De lijst waaruit scholen een of verschillende oorzaken kunnen selecteren werd aangepast in het schooljaar 2007-2008. Scholen hebben de mogelijkheid om naast leerlinggerelateerde oorzaken ook school- of maatschappijgerelateerde oorzaken aan te duiden.

De onderstaande tabel geeft weer welke oorzaken scholen het vaakst aanduiden.

Oorzaak	Aantal maal aangeduid	% op het totale aantal meldingen
Zwakke motivatie/schoolmoe	3554	74,5
Laag schools welbevinden	1831	38,4
Opvoedingsonmacht van de ouders	1324	27,8
Manifeste onwil van de leerling	1183	24,8
Problematische gezinssituatie	1175	24,6
Niet of laattijdig ingediende medische attesten	822	17,2
Geen of verstoord contact ouders-school	807	16,9
Schoolloopbaanproblemen	738	15,5
Manifeste onwil van de ouders	400	8,4
Arbeidsmarkt	240	5,0
Slachtoffer van pesten, steaming, geweld op school	231	4,8
Leerling is vermist of spoorloos	174	3,6
Dixit-attesten	136	2,9
Verslavingsproblematiek	136	2,9
Relatieproblemen leerling-leerkrachten	125	2,6
Zwangerschap	111	2,3
Vakantie	44	0,9
Samenwerking met het CLB is onvoldoende	74	1,6
Problemen met toezicht	33	0,7
Beschikbaarheid personeel	8	0,2
Andere	423	8,9

Tabel 53: Oorzaken voor problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

De aanpassing van de categorieën lijkt een effect te hebben. Hoewel scholen nog het vaakst een verklaring zoeken in leerlinggebonden oorzaken zoals een zwakke motivatie en onwil van de leerling scoort “Laag schools welbevinden” eveneens hoog. Dit is niet noodzakelijk een leerlinggebonden oorzaak. Uit wetenschappelijk onderzoek⁹⁵ blijkt dat de “beleving en tevredenheid op klas- en schoolniveau” de grootste voorspeller is voor welbevinden op school. Zaken als inspraak op

⁹⁵ Engels, N., Aelterman, A., Schepens, A. & Van Petegem, K. (2003). Het welbevinden in de schoolsituatie bij leerlingen secundair onderwijs: de ontwikkeling van een bevragsinstrument. *Pedagogische Studiën*, 80 (3), 192-209.

school en in de klas, het schoolklimaat, voorzieningen en infrastructuur, regels, hebben heel wat invloed op het welbevinden van leerlingen op school.

Doktersattesten liggen nog steeds vaak aan de grondslag van het registreren van een B-code. Ofwel omdat leerlingen nalatig zijn en ze niet of laattijdig indienen, ofwel omdat het gaat om dixit-attesten. Het protocol met de medische sector dat afgesloten werd op 22 maart 2007 wil er absoluut voor zorgen dat er in de toekomst geen misbruik meer gemaakt wordt van doktersbriefjes. Vanaf het schooljaar 2007-2008 registreren scholen attesten die een niet-medische reden vermelden voor een afwezigheid consequent als een problematische afwezigheid.

Uit een onderzoek door de inspectie⁹⁶, gebaseerd op de bevindingen van het schooljaar 2003-2004, is gebleken dat scholen zich op het vlak van signaaldetectie nog verder kunnen professionaliseren. Naar aanleiding hiervan namen we in het spijbelactieplan een actie op om scholen aan te zetten tot een betere registratie van afwezigheden en hen ertoe te bewegen nog meer stil te staan bij de achterliggende oorzaken van afwezigheden. Uit de tabel blijkt dat ze inderdaad meer dan vroeger signaleren dat bijvoorbeeld pestgedrag aan de grondslag ligt van afwezigheden.

Scholen ervaren dat heel wat ouders niet bij machte zijn om verandering te brengen in de problematische afwezigheden van hun kinderen. Minder vaak hebben scholen te maken met echte onwil van de ouders. Dit wordt in overweging genomen wanneer men maatregelen of sancties neemt t.a.v. ouders van jongeren met problematische afwezigheden. In het spijbelactieplan wordt dan ook een duidelijk onderscheid gemaakt tussen enerzijds de dossiers waar er sprake is van onwil van de ouders en anderzijds de dossiers waar het gaat om een problematische opvoedingssituatie.

⁹⁶ Michielsens, P. (2005). *Onderwijsspiegel schooljaar 2003-2004, verslag over de toestand van het onderwijs* (p. 31). Brussel: auteur.

Betrokken externen bij problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen

De achtergrond van problematische afwezigheden kan zodanig complex of ernstig zijn dat een zeer intensieve en meer gespecialiseerde begeleiding door externen vereist is.

Het CLB staat, gezien haar draaischijffunctie, in voor de inschakeling van externen voor de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden. In welke mate externen betrokken zijn, hangt onder meer af van het hulpverleningsaanbod in de betrokken regio.

Een van de acties van het spijbelactieplan is er op gericht om het lokale netwerk beter uit te bouwen. Een concreet voorbeeld hiervan zijn de lokale afspraken met justitie en politie. Ook de parketcriminologen jeugd en gezin zorgen ervoor dat de kloof tussen de school en het parket kleiner wordt.

Scholen duiden in de zending problematische afwezigheden aan welke externen naast het CLB betrokken zijn bij de begeleiding van de spijbelende leerling. De onderstaande tabel geeft aan welke externen scholen het vaakst aanduiden omwille van hun betrokkenheid bij de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden. Ook hier werden de lijst waaruit scholen externen kunnen selecteren geactualiseerd. Een aantal categorieën werd samengenomen. Zo vallen bvb. huisarts en gespecialiseerde artsen nu onder 1 categorie "medisch personeel"

Betrokken externen	Aantal maal aangeduid	% op het totale aantal meldingen
politie	1357	21,9
familie, sociaal netwerk	1109	17,9
justitie	797	12,9
Comité voor bijzondere jeugdzorg/bemiddelingscommissie	670	10,8
gezins- en thuisbegeleidingsdiensten	543	8,8
medisch personeel	452	7,3
OCMW	299	4,8
samenwerkingsverbanden of overkoepelende structuren	234	3,8
time-out/zorgboerderij	145	2,3
centrum voor geestelijke	118	1,9

gezondheidszorg		
asielcentrum	71	1,1
centrum voor algemeen welzijn	70	1,1
centrum voor drughulpverlening	60	1,0
andere	292	4,7

Tabel 54: Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

De politie blijkt het vaakst betrokken te zijn bij de opvolging van spijbelende leerlingen. In tweede instantie speelt de familie of het sociaal netwerk van de jongere een belangrijke rol bij de begeleiding van spijbelgedrag.

Spijbelen kan een eerste signaal zijn van een problematische opvoedingssituatie. In dit geval kan het CLB doorverwijzen naar het comité voor bijzondere jeugdzorg. Dit gaat weliswaar altijd om vrijwillige hulpverlening. Wanneer vrijwillige hulpverlening geen uitkomst biedt, wordt via de bemiddelingscommissie een beroep gedaan op de jeugdrechtbank. Scholen duiden de bemiddelingscommissie echter niet zo vaak aan als betrokken partij bij de begeleiding. Justitie wordt in iets meer dan 1 op de 10 gevallen ingeschakeld.

Niet alle jongeren waarbij er sprake is van een problematische opvoedingssituatie worden doorgegeven als problematisch afwezig. Jongeren die onderworpen zijn aan maatregelen opgelegd in het kader van de bijzondere jeugdzorg of jeugdbescherming worden niet beschouwd als problematisch afwezig. Hun afwezigheden zijn van rechtswege gewettigd aangezien ze op het moment van hun afwezigheid begeleid worden. Vergelijkbaar zijn jongeren die deelnemen aan een schoolvervangend project zoals Time-Out. Ook zij zijn, mits akkoord van de directie van de school waar ze ingeschreven zijn, gewettigd afwezig. Dit is wellicht ook de verklaring waarom scholen Time-Out minder vaak aanduiden als betrokken partij bij problematische afwezigheden.

Medisch personeel zoals huisartsen zijn regelmatig betrokken partij bij de begeleiding. De rol die artsen spelen bij problematische afwezigheden is niet eenduidig. Enerzijds heeft de arts een vertrouwensrol, anderzijds zorgen een aantal artsen soms ook voor een attest wanneer een leerling problematisch afwezig is. Het cijfer in de tabel 'betrokken externen' maakt hier geen onderscheid, en moet dus niet enkel bekeken worden als een cijfer dat aangeeft hoe

vaak medici bij de *begeleiding* van de leerling met problematische afwezigheden betrokken werden. De regelgeving⁹⁷ stelt dat doktersbriefjes waarrond twijfel bestaat of die onaanvaardbaar zijn, door de school signaleerd kunnen worden aan de CLB-arts, die het best geplaatst is om, rekening houdend met de deontologische artsencode, deze zaak verder op te volgen. De CLB-arts zal dit echter bij voorkeur doen vanuit een constructieve vraag naar samenwerking in het belang van (de begeleiding van) de problematisch afwezige jongere, en niet vanuit de positie van 'controle-arts' voor zijn collega.

Andere externen worden in mindere mate betrokken.

Externen hoeven weliswaar niet enkel ingeschakeld te worden voor begeleiding. Ze kunnen ook een preventieve taak op zich nemen. Het CLB heeft bij dit preventieve beleid een schoolondersteunende taak. Het kan verrijkend zijn voor het afwezigheidsbeleid van een school om in dialoog te treden met niet-onderwijsorganisaties, denken we maar aan onthaalbureaus, minderhedencentra, verenigingen waar armen het woord nemen enzovoort. Een belangrijk forum om scholen in contact te brengen met deze externe partners is het Lokaal Overlegplatform⁹⁸. Binnen de LOP's kan via overleg tussen scholen en externen de verstandhouding nog verbeteren. Het LOP kan eveneens een plaats zijn om voorbeelden van 'good practice' op het vlak van spijbelproblematiek uit te wisselen. In het spijbelactieplan zijn een aantal extra taken toegekend aan de LOP's om de spijbelproblematiek tegen te gaan.⁹⁹

⁹⁷ Ministeriële omzendbrief SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, d.d. 08/07/2005.

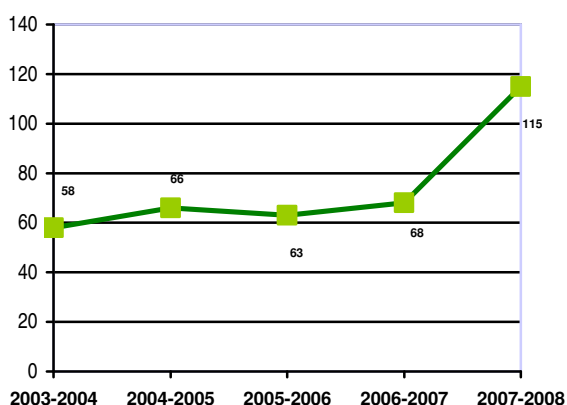
⁹⁸ Het LOP is een overlegorgaan waarin zowel onderwijs- als niet-onderwijspartners vertegenwoordigd zijn. De LOP's werken aan de realisatie van Gelijke Onderwijskansen voor elk kind.

⁹⁹ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim* (p. 75-76). Brussel: auteur.

3.2. Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden

Onder zorgwekkende dossiers verstaan we die dossiers waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Wanneer er volgens de school of het CLB sprake is van een zorgwekkend dossier hebben zij de mogelijkheid om het dossier aan ons over te maken. Het dossier omvat een chronologisch overzicht met de stappen van de school, het CLB en eventuele externe hulpverleningsdiensten alsook een individuele registratiefiche van de afwezigheden.

Na het bekijken van het dossier wordt in overleg met de school of het CLB eerst een waarschuwende brief verstuurd. Daarin wijzen we de ouders op de eventuele strafrechtelijke sancties wanneer ze zich blijven onttrekken aan de wet op de leerplicht.

Figuur 8: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers

In 2007-2008 bedroeg het totale aantal ingestuurde dossiers 115. Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat dit een vrij grote toename is ten opzichte van vorige schooljaren, namelijk een stijging van bijna 70%.

Hoofdstructuur	Aantal dossiers	% t.o.v. het aantal meldingen problematische afwezigheden
Voltijds onderwijs	78	3,2
Deeltijds onderwijs	23	1,4
BuSO	9	1,4
Andere ¹⁰⁰	5	-
Totaal	115	2,4

Tabel 55: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur

Dit is nog altijd zeer beperkt ten opzichte van het totale aantal leerlingen met problematische afwezigheden (2,4%). Deze stijging is mogelijk te verklaren door de sensibilisering die in het schooljaar 2007-2008 heeft plaats gevonden rond het zenden van problematische afwezigheden en het insturen van een zorgwekkend dossier. In het tijdschrift "Klasse" werd hier bvb. aandacht aan besteed. Hoewel we ook aan scholen wilden duidelijk maken dat onze rol hierin enkel zeer bescheiden kan zijn, namelijk louter administratief, heeft dit blijkbaar toch een stijging van de zorgwekkende dossiers met zich meegebracht. Nochtans is het beter dat dergelijke dossiers zoveel mogelijk lokaal opgevolgd worden en dat er regionaal goede contacten zijn tussen scholen, CLB's, hulpverleningsinstanties en ook politie en justitie. Het uitbreiden en versterken van deze lokale netwerken is een van de acties waaraan gewerkt wordt in het kader van het spijbelactieplan.

Voorlopig blijven scholen en CLB's echter een beroep doen op ons om brieven te schrijven of dossiers door te geven aan de procureur. Voor 99 van deze dossiers verstuurd we brieven naar de ouders of andere betrokkenen. Soms is een brief schrijven overbodig of niet opportuun. Zowel het CLB als de school brengen we op de hoogte van de ondernomen stappen en bezorgen we een kopie van de verstuurd brieven.

¹⁰⁰ In drie gevallen ging het om leerlingen die niet (langer) in een school waren ingeschreven. 2 leerlingen liepen school in Nederland.

De dossiers waarbij, na overleg met de school of het CLB, geen vooruitgang wordt vastgesteld, maken we over aan de parketten. 34 dossiers werden uiteindelijk aan de procureurs overgemaakt.

In de meeste dossiers gaat het om leerlingen die ten minste nog één volledig schooljaar leerplichtig zijn. Toch stuurden we ook 17-jarigen door omdat er bvb. sprake was van een gezinsproblematiek waardoor eveneens jongere broertjes en zusjes problematisch afwezig waren.

Leeftijd	Aantal dossiers	% t.o.v. het aantal meldingen problematische afwezigheden
1995	3	4,5
1994	11	4,5
1993	21	4,1
1992	27	3,4
1991	28	2,2
1990	25	1,3
Totaal	115	2,4

Tabel 56: Zorgwekkende dossiers per geboortjaar

In verhouding tot de meldingen van problematische afwezigheden gaat het bij zorgwekkende dossiers vaker om jongere kinderen. Dit in tegenstelling tot de meldingen problematische afwezigheden waar het percentage stijgt in verhouding tot de leeftijd (zie tabel 5). In de meeste dossiers gaat het om 15- en 16-jarigen.

3.3. Afwezigheden ten gevolge van definitieve uitsluitingen

Zoals we eerder aangaven zijn leerlingen die definitief uitgesloten worden en geen nieuwe school vinden in theorie gewettigd afwezig. In de praktijk zijn dit echter meestal leerlingen die voor een langere periode geen lessen meer volgen en waarbij er in elk geval sprake is van een problematische schoolloopbaan.

Omwille van de eerder vermelde redenen is het aantal leerlingen zonder school ten gevolge van een definitieve uitsluiting die scholen aan AgODi doorgaven beperkt. We proberen toch een aantal tendensen mee te geven.

Leerlingenkenmerken

Nationaliteit

Nationaliteit	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
Belgische	164	0,04
Niet-Belgische	25	0,12
Totaal	189	0,05

Tabel 57: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per nationaliteit

In verhouding tot de leerlingenpopulatie zijn er meer niet-Belgen die omwille van een definitieve uitsluiting lang afwezig zijn van school.

Geslacht

Geslacht	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
M	158	0,08
V	31	0,02
Totaal	189	0,05

Tabel 58: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per geslacht

Uit de bovenstaande cijfers blijkt dat in verhouding vier keer meer jongens dan meisjes langdurig afwezig zijn omwille van een definitieve uitsluiting.

Geboortjaar

	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
1995	2	0,00
1994	16	0,02
1993	32	0,04
1992	49	0,07
1991	45	0,06
1990	45	0,06
Totaal	189	0,05

Tabel 59: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per geboortjaar

Vooral de oudere leerlingen, 15- tot 17-jarigen, zijn langer afwezig ten gevolge van een definitieve uitsluiting.

Woonplaats

Gewest	Verstedelijkingsgraad ¹⁰¹	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
VL. G.	grootsteden	34	0,08
	regionale centrumsteden	55	0,11
	kleine steden	42	0,05
	stedelijke rand	13	0,02
	overgangsg gebied	24	0,02
	platteland	13	0,02
B.H.G.		8	0,13
Totaal		189	0,05

Tabel 60: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) volgens verstedelijkingsgraad

In de centrumsteden en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen de meeste leerlingen die langer afwezig zijn ten gevolge van een definitieve uitsluiting.

Schoolloopbaan van leerlingen van wie scholen melden dat ze langdurig afwezig zijn omwille van een definitieve uitsluiting

Hoofdstructuur

Hoofdstructuur	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
Voltijds onderwijs	126	0,03
Deeltijds onderwijs	17	0,4
BuSO	46	0,3
Totaal	189	0,05

Tabel 61: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per hoofdstructuur

¹⁰¹ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium..

Het hoogste percentage leerlingen dat lang afwezig is na een definitieve uitsluiting zit in het deeltijds onderwijs. Ook het buitengewoon onderwijs scoort een stuk hoger dan het voltijds onderwijs. Uit telefonische contacten met scholen weten we dat dit kan te maken hebben met leerlingen die zeer moeilijk een andere school vinden omdat het aanbod beperkt is. Het is bijvoorbeeld niet eenvoudig om voor een leerling met ernstige gedragsproblemen (type 3) die definitief uitgesloten wordt een nieuwe school te vinden. Van een beperkte groep van deze leerlingen kunnen we zeggen dat ze, al dan niet tijdelijk, niet functioneren in een schoolse context. De opvangmogelijkheden voor deze kleine maar extreem problematische groep jongeren zijn zo goed als onbestaand.

Onderwijsvorm

Hieronder bekijken we het aantal meldingen van langdurig uitgesloten leerlingen in het voltijds onderwijs, opgesplitst in de verschillende onderwijsvormen. Voor de volledigheid geven we ook de onthaalklas, de eerste graad en het modulair onderwijs.

Onderwijsvorm	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
<i>Eerste graad</i>	40	0,03
ASO	3	0,00
KSO	-	-
TSO	12	0,01
BSO	68	0,13
<i>Modulair</i>	3	-
<i>Onthaalklas</i>	-	-
Totaal	126	0,03

Tabel 62: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) in het voltijds onderwijs

De meeste leerlingen die lang afwezig zijn na een definitieve uitsluiting zitten in het BSO. Bij de leerlingen in de eerste graad is de meerderheid (29 van 40 meldingen) afkomstig uit het beroepsvoorbereidend leerjaar.

Datum van uitsluiting

Niet alle meldingen bevatten de exacte datum van uitsluiting. In de meldingen waar de datum wel vermeld staat (178 van de 189), valt deze datum in 33% van de gevallen vóór 1 februari en in 67% na 1 februari. Van deze groep leerlingen werden er vaker uitgesloten in de maanden februari, maart en april dan in de andere maanden.

4. Besluit

De opdracht van de overheid bij de aanpak van relatief schoolverzuim bij individuele leerlingen blijft beperkt. Het is immers belangrijk dat deze leerlingen zoveel mogelijk lokaal, in eerste instantie door de school en het CLB, opgevolgd worden. Het is vooral onze taak om deze problematiek goed in kaart te brengen.

Uit de gegevens die de scholen ons bezorgen blijkt dat het aantal meldingen van problematische afwezigheden stijgt. De reden hiervoor kan deels gezocht worden in het feit dat scholen ons steeds beter hun meldingen doorgeven. Het spijbelactieplan en het protocol met de medische sector over de registratie van dixit-attesten als B-codes hebben bijgedragen tot deze betere registratie. Toch kan een betere registratie niet langer als enige verklaring aangehaald worden voor de stijging van leerlingen met problematische afwezigheden. Het is mogelijk dat het spijbelgedrag van jongeren de laatste jaren is toegenomen.

De resultaten tonen aan dat er geen sprake is van een evenwichtige spreiding van problematische afwezigheden. Het profiel van leerlingen met problematische afwezigheden blijft ten opzichte van vorige schooljaren ongewijzigd. Niet-Belgen zijn procentueel¹⁰² gezien meer problematisch afwezig dan Belgen. Vooral bij leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit is dit opvallend.

In het deeltijds en buitengewoon onderwijs is, misschien tegen de verwachtingen in, een hoger percentage meisjes dan jongens problematisch afwezig. De meerderheid van de gemelde jongeren is tussen 16 en 18 jaar oud en woont vaker in een verstedelijkt gebied.

Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage problematische afwezigheden een stuk hoger dan in de andere gebieden.

Op het vlak van de schoolloopbaan kunnen we stellen dat net als vorige schooljaren leerlingen met problematische afwezigheden veel prominenter aanwezig zijn in het deeltijds onderwijs dan in het voltijds en buitengewoon onderwijs. In het voltijds onderwijs situeren de meeste problematisch afwezige leerlingen zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het BSO, het onthaalonderwijs en het modulair onderwijs. Er blijkt een duidelijke samenhang te zijn tussen leerlingen met problematische afwezigheden en schoolse vertraging.

Scholen die leerlingen melden zien als belangrijkste oorzaak een gebrek aan motivatie bij de leerlingen. Ook een laag schools welbevinden zien scholen vaak als een achterliggende oorzaak voor problematische afwezigheden. Het is voor scholen echter niet altijd gemakkelijk vast te stellen wat de oorzaak en wat het gevolg is van problematische afwezigheden. Bij leerlingen die zo frequent afwezig zijn, is er nog zelden sprake van één enkele oorzaak. Bijna altijd gaat het om een complexe problematiek, soms zelfs van dien aard dat de school en het CLB niet meer alleen kunnen instaan voor de begeleiding. In die situaties wordt een beroep gedaan op externe instanties. Scholen duiden de politie het vaakst aan als externe betrokken partij.

Naast het verzamelen van gegevens proberen we toch waar mogelijk ondersteuning te bieden aan scholen en CLB's die geconfronteerd worden met leerlingen voor wie de situatie uitzichtloos lijkt. Zowel bij leerlingen waarbij de afwezigheden als zorgwekkend beschouwd kunnen worden, als bij leerlingen die zeer lang afwezig zijn ten gevolge van een definitieve uitsluiting, schrijven we op vraag van de school of het CLB een brief naar de ouders of bezorgen we het dossier aan de procureur des Konings. Deze dossiers blijven zeer beperkt in aantal omdat enerzijds zorgwekkende dossiers enkel aan AgODi bezorgd worden als er vanuit de school/het CLB nood is aan extra ondersteuning en anderzijds de meldingen van leerlingen die lang afwezig zijn na een definitieve uitsluiting nog zeer onvolledig zijn.

¹⁰² Aantal meldingen problematische afwezigheden per nationaliteit ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen per nationaliteit.

Hoewel het aantal beperkt is, worden we toch steeds vaker geconfronteerd met jongeren met een dergelijke complexe problematiek dat niemand er nog een oplossing voor vindt binnen een schoolse context. Hoewel het in deze gevallen vaak om een zeer acuut probleem gaat waar het vinden van een oplossing hoogdringend is, sleept de zoektocht ernaar dikwijls maanden aan. Vaak hebben ze alle mogelijke scholen doorlopen met telkens een definitieve uitsluiting als eindresultaat. Daarnaast kan de nood aan psychische bijstand of maatregelen in het kader van bijzondere jeugdzorg omwille van wachtlijsten niet ingevuld worden. Voor deze jongeren zijn de opvangmogelijkheden zeer beperkt.

5. Aanbevelingen

- De aanbeveling uit het rapport over het schooljaar 2006-2007 om overleg te hebben over jongeren die herhaaldelijk uitgesloten worden werd opgevolgd. Er werd overlegd met scholen uit een aantal steden en ook met scholen buitengewoon onderwijs die aan de alarmbel trekken. Het is echter een

complex probleem waarbij ook andere beleidsdomeinen zoals welzijn en justitie betrokken zijn. Binnen onderwijs kunnen we deze problemen niet alleen oplossen, maar het is wel belangrijk om andere beleidsdomeinen te blijven wijzen op hun verantwoordelijkheid.

- We stellen vast dat het niet of laattijdig indienen van doktersattesten vrij vaak aanleiding geeft tot het registreren van B-codes. Vroeger was de boodschap aan scholen: “beter een B-code te veel dan te weinig”. Er staat dan ook geen duidelijke termijn op het binnenbrengen van doktersattesten. Scholen benaderen dit naar eigen goeddunken. De regelgeving spreekt zich momenteel niet uit over wat een “laattijdig” doktersattest is. Als er achteraf een rechtsgeldig doktersattest wordt binnengebracht blijven sommige scholen de B-code behouden anderen zetten een D. We moeten, zeker omwille van de koppeling van problematische afwezigheden aan schooltoelagen, streven naar meer duidelijkheid en eenvormigheid.

Glossarium

A-stroom: leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar A en het 2de leerjaar van de 1ste graad zitten.

absoluut schoolverzuim: schoolverzuim waarbij een leerling niet in een school of onderwijsinstelling is ingeschreven en ook geen huisonderwijs volgt.

ambtshalve afschrijving: de gemeente en/of politie heeft sterke vermoedens dat een gezin definitief uit de gemeente is vertrokken, maar weet niet waar ze verblijven. Het gezin wordt dan geschrapt uit het bevolkingsregister van de gemeente.

andere instellingen (cfr. leerplicht): instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen. Hieronder vallen onder meer de erkende scholen, de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de Syntra, de centra voor deeltijdse vorming en de instellingen en voorzieningen bijzondere jeugdzorg.

Antwoord toereikend (controle op de inschrijvingen): ofwel hebben we deze leerlingen teruggevonden in de bestanden met ingeschreven leerlingen ofwel hebben we een antwoord ontvangen van ouders of gemeenten waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoet.

Antwoord niet toereikend (controle op de leerplicht): deze leerlingen hebben we noch teruggevonden in onze bestanden, noch hebben wij van ouders of gemeente een

antwoord ontvangen waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoen.

B-stroom: leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar zitten.

basisoptie (A-stroom): een groep leervakken die in de eerste graad een bredere observatie en oriëntatie van de leerling mogelijk maakt.

bemiddelingscommissie: een bemiddelingscommissie is opgericht in elk gerechtelijk arrondissement. Hun hoofdplicht bestaat uit het bemiddelen tussen de betrokkenen indien de vrijwillige hulpverlening vanuit het Comité Bijzondere Jeugdzorg vastloopt.

beroepenveld (B-stroom): de combinatie van technische disciplines die onderwezen wordt in het beroepsvoorbereidend leerjaar.

centrum deeltijdse vorming: een centrum ingericht door een vzw, actief in het vormings- en jeugdwerk, waar vormingsprogramma's worden aangeboden aan jongeren die omwille van diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke, ...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem.

code B: registratiecode voor problematische afwezigheden

code T: registratiecode voor afwezigheden ten gevolge van een tijdelijke of definitieve uitsluiting

collectief huisonderwijs: zie huisonderwijs

Comité Bijzondere Jeugdzorg: Het Comité bijzondere jeugdzorg is een overheidsinstelling die hulp biedt aan ouders en kinderen in problematische opvoedingssituaties. De hulpverlening is vrijwillig, in tegenstelling tot de jeugdrechtbank, waar de hulpverlening gedwongen is. Naast deze opdracht van zorg en bijstand aan jongeren en gezinnen, bestaat haar tweede opdracht in het uitwerken van preventieprogramma's.

Commissie voor Advies Buitengewoon Onderwijs (CABO): In elke provincie is een commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs opgericht. Deze commissie is bevoegd voor de leerlingen die onderwijs- en/of opvoedingsactiviteiten volgen in scholen die in de provincie gelegen zijn en voor de kinderen in die provincie die vanwege een ernstige handicap geen onderwijs op school kunnen volgen. Eén van de bevoegdheden van de CABO behelst de vrijstelling van de leerplicht: de CABO neemt, op verzoek van de ouders, binnen vijftien werkdagen een gemotiveerde beslissing over een tijdelijke of permanente vrijstelling van de leerplicht voor een jongere of de opheffing van deze vrijstelling. Zie ook "vrijstelling van de leerplicht".

deeltijds secundair onderwijs: het onderwijs dat minder weken per jaar of minder lessen per week omvat dan bepaald voor het voltijds secundair onderwijs (zie definitie voltijds secundair onderwijs).

huisonderwijs: onderwijs dat verstrekt wordt aan leerplichtigen van wie de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige leerling onder hun bewaring hebben, beslist hebben zelf dit onderwijs te organiseren en te bekostigen. Het huisonderwijs moet aan twee minimeisen voldoen : enerzijds moet het gericht zijn op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van de jongere en op de voorbereiding op een actief leven als volwassene, anderzijds moet het respect voor de grondrechten van de mens en voor de culturele waarden van de jongere zelf en van anderen bevorderen; andere inhoudelijke voorwaarden worden niet opgelegd.

Huisonderwijs kan hetzij individueel gegeven worden (individueel huisonderwijs) hetzij in een organisatie of instelling al dan niet gebaseerd op een zekere rechtsvorm (collectief huisonderwijs). De wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen maken geen onderscheid tussen verschillende vormen van huisonderwijs.

hoofdstructuur : dit is het niveau, soort onderwijs en soort programma waar de leerling les volgt: gewoon kleuteronderwijs, buitengewoon kleuteronderwijs, gewoon lager onderwijs, buitengewoon lager onderwijs, gewoon voltijds secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs, deeltijds secundair zeevisserijonderwijs, buitengewoon secundair onderwijs.

instelling voor niet-schoolgaanden: instelling waar kinderen worden opgevangen die, omwille van medische redenen, niet in staat zijn om naar een school te gaan.

individueel huisonderwijs: zie huisonderwijs

laattijdige inschrijving: binnen het bestek van dit rapport wordt hiermee de term bedoeld zoals gebruikt in de procedure in- en uitschrijvingen, namelijk "een inschrijving na 1 oktober". Dit komt doordat de opvolging van de in- en uitschrijvingen start vanaf 1 oktober. In een bredere context echter is elke inschrijving na de eerste schooldag een laattijdige inschrijving.

leerplichtcontrole: controle uitgevoerd door het Ministerie van Onderwijs en Vorming, waarbij wordt bekeken of alle leerplichtige kinderen, woonachtig binnen de Vlaamse Gemeenschap, ook daadwerkelijk aan de leerplicht voldoen. Door het ontbreken van concrete samenwerkingsafspraken, worden de leerlingen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot nu toe nog niet opgevolgd.

nationaliteit: hiermee bedoelen we de nationaliteit zoals geregistreerd in het rijksregister. Personen met de Belgische nationaliteit beschouwen we als Belgen, personen die niet de Belgische nationaliteit hebben beschouwen we als vreemdelingen of niet-Belgen. Bij de Belgen kunnen we een onderscheid maken tussen autochtone Belgen

(personen die als Belg geboren zijn) en allochtone of Nieuwe Belgen (personen die niet als Belg geboren zijn).

onderwijsnetten: traditioneel worden er drie netten onderscheiden: het gemeenschapsonderwijs (met als inrichtende macht het Gemeenschapsonderwijs, een Vlaamse openbare instelling met rechtspersoonlijkheid), het gesubsidieerd officieel onderwijs (omvat de gemeentescholen, stedelijke scholen en provinciale scholen, als inrichtende macht achtereenvolgens gemeentebesturen, stadsbesturen en provinciebesturen) en het gesubsidieerd vrij onderwijs (georganiseerd op privé-initiatief, door een privépersoon of een privéorganisatie, de inrichtende macht is vaak een VZW).

onderwijsniveau : indeling van het leerplichtonderwijs in kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

onderwijsvormen (opdeling in de 2de, 3de en 4de graad secundair onderwijs): het algemeen secundair onderwijs, het beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs.

onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs: dit onderwijs heeft tot doel Nederlandsonkundige leerlingen, die onlangs in België zijn aangekomen, op te vangen, hen zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij de individuele capaciteiten van deze anderstalige nieuwkomer. Het onthaalonderwijs bevat daarom eerst een onthaaljaar, waarbij de leerling gedurende een schooljaar intensief Nederlands (minimum 28u/week) krijgt. Na het onthaaljaar worden deze leerlingen verder ondersteund, begeleid en opgevolgd.

opleidingsvorm: op het niveau van het buitengewoon secundair onderwijs, de algemene aard en de doelstelling van het verstrekt onderwijs. Volgende opleidingsvormen kunnen ingericht worden volgens het type van buitengewoon onderwijs en volgens de mogelijkheden van de leerlingen :

- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing;
- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing en arbeidsgeschiedtmaking;
- het buitengewoon secundair beroepsonderwijs;
- het secundair algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs met doorstromingsafdeling of met kwalificatieafdeling.

problematische afwezigheid: een afwezigheid waarvoor ofwel geen, ofwel laattijdig een geldige verantwoording (medisch attest, briefje ouders, ...) werd ingediend. Dit wordt in het aanwezigheidsregister geregistreerd met een code B. Als een leerling 30 halve dagen B-code verzameld heeft, meldt de school dit aan Agodí. Bij dergelijke afwezigheden moet er een begeleiding opgestart worden, ook voor niet-leerplichtige leerlingen. Ongeacht het aantal problematische afwezigheden wordt van scholen, in samenwerking met het betrokken CLB, verwacht dat ze de leerlingen gedurende het volledige schooljaar intensief begeleiden. Als de school kan aantonen dat ze ernstige inspanningen geleverd heeft om de vastgelopen situatie te deblokken betekent dit dat, na overheidsverificatie, de leerlingen op 1 februari in aanmerking genomen worden voor toepassing van de schoolbevolkingsnormen en dat de leerlingen recht hebben op een officiële studiebekrachtiging.

regelmatige leerling: (algemeen) leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden en die het geheel van de vorming van het leerjaar waarvoor hij is ingeschreven werkelijk en regelmatig volgt voor de ganse duur van het schooljaar, behalve in geval van gewettigde afwezigheid. Een regelmatige leerling komt in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen en voor het behalen van een officieel studiebewijs.

basisonderwijs: een regelmatige leerling is een leerling die :

1° voldoet aan de toelatingsvoorwaarden zoals bepaald in de artikelen 12, 13, 15, of 16 van het decreet basisonderwijs of die hiervan afwijkt bij toepassing van de artikelen 17, 18 of 19;

2° slechts in één school is ingeschreven. In het lager onderwijs, of als leerplichtige in het

kleuteronderwijs, moet de leerling daarenboven voldoen aan de volgende voorwaarden:

- 1° aanwezig zijn, behoudens gewettigde afwezigheid;
- 2° deelnemen aan alle onderwijsactiviteiten die voor hem of zijn leergroep worden georganiseerd, behoudens vrijstelling bedoeld in de artikelen 29 en 30 van het decreet basisonderwijs.

gewoon secundair onderwijs: de leerling die

a) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet :

- 1) beantwoorden aan de toelatingsvoorwaarden tot het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven;
- 2) het geheel van de vorming van dit leerjaar werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;

b) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet :

- 1) voldoen aan de toelatingsvoorwaarden tot een eerste leerjaar van de eerste graad van het secundair onderwijs, zoals bepaald in hoofdstuk III van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs;
- 2) het leerprogramma dat voor hem of haar individueel is bepaald door de klassenraad werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;
- 3) onder het toepassingsgebied vallen van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 betreffende de integratie van leerlingen met een matige of ernstige verstandelijke handicap in het gewoon lager en secundair onderwijs.

Leerlingen die niet beantwoorden aan het onder a) of b) gestelde, worden beschouwd als vrije leerlingen.

buitengewoon secundair onderwijs: de leerling die beantwoordt aan de toelatingsvoorwaarden en, waar het voorzien is, aan de overgangsvoorwaarden die regelmatig de activiteiten volgt in functie van zijn opvoedingsbehoeften.

schoolse vertraging: het niet meer op leeftijd zitten van een leerling in het betrokken leerjaar. Uitgedrukt in aantal jaren is dit de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortejaar. Wie ouder is dan de 'normale' leeftijd om in een bepaald leerjaar te zitten heeft schoolse vertraging.

studiegebied : een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het technisch en beroepssecundair onderwijs, eveneens op basis van een behoefte aan eenzelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar eenzelfde beroepssector. De meerderheid van de studiegebieden zijn TSO- en BSO-overschrijdend.

S.W.A.T.: een netoverschrijdend niet-residentieel opvanginitiatief voor de opvang van tijdelijk niet-schoolbare jongeren . De jongeren leggen een traject af dat hen zo vlug mogelijk in staat stelt weer te functioneren op school. De nieuwe opvangstructuur vormt het sluitstuk van de draaischijfwerking van het Centraal Meldpunt . Het is toegankelijk vanuit alle onderwijsvormen en studierichtingen voor jongeren die school lopen in het secundair onderwijs in Antwerpen.

De engagementen van de vier grootste onderwijsnetten en de CLB's werden vastgelegd in een netoverschrijdende protocolovereenkomst.

Syntra: opleidingsnetwerk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, gesubsidieerd door de overheid. Hun aanbod omvat opleiding, vorming en begeleiding. Binnen het Syntra-aanbod situeren zich de opleidingsprogramma's in de leertijd, ook wel middenstandsopleiding of leercontract genoemd.

Time-out: methode waarbij jongeren tijdelijk uit het secundair onderwijs worden genomen met de bedoeling hen opnieuw in het secundair onderwijs op te nemen. De jongeren die hiervoor in aanmerking komen zijn jongeren bij wie schooluitval dreigt en voor wie de school en het CLB zelf al een maximum aan begeleidingsinspanningen hebben geleverd om

de probleemsituatie te kenteren, maar die zodanig met problemen geconfronteerd worden dat interventie van buitenaf noodzakelijk is. De doelstelling van Time-out is enerzijds het reïntegreren van de jongere in de bestaande onderwijsvoorzieningen, bij voorkeur in de school en de onderwijsvorm of studierichting waar de jongere ingeschreven was, behalve als in het belang van de jongere andere keuzes wenselijk zijn. Anderzijds heeft Time-out tot doel bij de scholen veranderingsstrategieën te stimuleren die schooluitval moeten voorkomen.

trekkende bevolking: de binnenschippers, de kermis- en circusexploitanten en -artiesten en de woonwagenbewoners bedoeld in artikel 2, 3°, van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden.

verstedelijkingsgraad: voor de indeling van de gemeenten van het Vlaams Gewest volgens de graad van verstedelijking baseren we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Dit is een classificatie op basis van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, met opsplitsing van het buitengebied op basis van het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie waarbij het ruraal overgangsgebied en het ruraal gebied als platteland wordt geclassificeerd. De resterende gemeenten uit het buitengebied worden als overgangsgebied geclassificeerd. Op die manier krijgen we de volgende indeling:

Grootsteden: Antwerpen, Gent

Regionale centrumsteden: Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout

Kleine steden: Aarschot, Asse, Beringen, Beveren, Bilzen, Blankenberge, Boom, Bree, Deinze, Dendermonde, Diest, Diksmuide, Eeklo, Geel, Geraardsbergen, Halle, Heist-opden-berg, Herentals, Hoogstraten, Ieper, Knokke-Heist, Leopoldsburg, Lier, Lokeren, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Menen, Mol, Neerpelt, Ninove, Oudenaarde, Overpelt, Poperinge, Ronse, Sint-Truiden, Temse, Tielt, Tienen, Tongeren, Torhout, Veurne, Vilvoorde, Waregem, Wetteren, Zottegem

Stedelijke rand: Aartselaar, Beerse, Beersel, Boechout, Borsbeek, Bredene, Damme, De Pinte, Deerlijk, Denderleeuw, Destelbergen, Diepenbeek, Dilbeek, Drogenbos, Edegem, Evergem, Grimbergen, Harelbeke, Hemiksem,

Hove, Ingelmunster, Izegem, Jabbeke, Kontich, Kraainem, Kuurne, Linkebeek, Lint, Machelen, Melle, Merelbeke, Middelkerke, Mortsel, Niel, Oostkamp, Oud-Turnhout, Schelle, Sint-Genesius-Rode, Sint-Katelijne-Waver, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vosselaar, Wemmel, Wevelgem, Wezembeek-Oppem, Wijnegem, Wommelgem, Zaventem, Zedelgem, Zonhoven, Zwevegem, Zwijndrecht

Overgangsgebied: Affligem, Arendonk, As, Balen, Begijnendijk, Berlaar, Berlare, Bierbeek, Bonheiden, Boortmeerbeek, Bornem, Brasschaat, Buggenhout, De Panne, Dessel, Dilsen-Stokkem, Duffel, Erpe-Mere, Grobbendonk, Haacht, Haaltert, Halen, Ham, Hamme, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Herent, Herenthout, Herk-de-Stad, Herselt, Heusden-Zolder, Hoeilaart, Hoeselt, Houthalen-Helchteren, Hulshout, Kalmthout, Kampenhout, Kapellen, Kapelle-Op-Den-Bos, Kasterlee, Keerbergen, Koksijde, Kortenberg, Kruikebeke, Laakdal, Lanaken, Lebbeke, Lede, Lennik, Liedekerke, Lille, Londerzeel, Lovendegem, Lubbeek, Lummen, Malle, Meeuwen-Gruitrode, Meise, Nijlen, Olen, Opglabbeek, Opwijk, Oud-Heverlee, Overijse, Putte, Puurs, Ranst, Retie, Roosdaal, Rotselaar, Rumst, Scherpenheuvel-Zichem, Schilde, Schoten, Sint-Amands, Sint-Martens-Latem, Stabroek, Steenokkerzeel, Stekene, Ternat, Tessenderlo, Tielt-Winge, Tremelo, Vorselaar, Waasmunster, Wellen, Westerlo, Wichelen, Wielsbeke, Willebroek, Zandhoven, Zele, Zelzate, Zemst, Zoersel, Zutendaal

Platteland: Aalter, Alken, Alveringem, Anzegem, Ardoio, Assenede, Avelgem, Baarle-Hertog, Beernem, Bekkevoort, Bertem, Bever, Bocholt, Borgloon, Boutersem, Brakel, Brecht, De Haan, Dentergem, Essen, Galmaarden, Gavere, Geetbets, Gingelom, Gistel, Glabbeek, Gooik, Heers, Herne, Herstappe, Herzele, Heuvelland, Hoegaarden, Holsbeek, Hoogde, Horebeke, Houthulst, Huldenberg, Ichtegem, Kaprijke, Kinrooi, Kluisbergen, Knesselare, Koekelare, Kortemark, Kortenen, Kortesse, Kruishoutem, Laarne, Landen, Langemark-Poelkapelle, Ledegem, Lendeled, Lichtervelde, Lierde, Linter, Lochristi, Loreninge, Maarkedal, Maldegem, Meerhout, Merchtem, Merksplas, Mesen, Meulebeke, Moerbeke, Moorslede, Nazareth, Nevele, Nieuwerkerken, Nieuwpoort, Oosterzele,

Oostrozebeke, Oudenburg, Peer, Pepingen, Pittem, Ravels, Riemst, Rijkevorsel, Ruiselede, Sint-Gillis-Waas, Sint-Laureins, Sint-Lievens-Houtem, Spiere-Helkijn, Staden, Vleteren, Voeren, Waarschoot, Wachtebeke, Wervik, Wingene, Wortegem-Petegem, Wuustwezel, Zingem, Zomergem, Zonnebeke, Zoutleeuw, Zuienkerke, Zulte, Zwalm
(zie ook VRIND-classificatie op

http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/statPublicaties_vrind.htm)

voltijds secundair onderwijs: het onderwijs dat aan regelmatige leerlingen wordt verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rata van ten minste achtentwintig wekelijkse lesuren en rekening houdend met het maximum aantal wekelijkse lesuren vastgesteld in artikel 2 van het koninklijk besluit nr. 2 van 21 augustus 1978 tot vaststelling van het maximum aantal lestijden per week in het voltijds secundair onderwijs. In afwijking van het hiervoor gestelde, wordt voor wat betreft de opties psychiatrische verpleegkunde en ziekenhuisverpleegkunde van de vierde graad, het voltijds secundair onderwijs verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rata van ten minste zesendertig wekelijkse lesuren en rekening houdend met het maximum vastgesteld in hetzelfde koninklijk besluit.

vrije leerling: leerling die niet voldoet aan de voorwaarden van regelmatige leerling (zie definitie regelmatige leerling). De inschrijving van een vrije leerling is niet onderworpen aan door de Vlaamse overheid bepaalde normen en omvat dan ook uitsluitend een onderlinge overeenkomst tussen de betrokken inrichtende macht of de schooldirectie en de ouders of de meerderjarige leerling zelf. Een vrije leerling

komt noch in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen noch voor het behalen van een officieel studiebewijs. Een vrije leerling beantwoordt wel aan de bepalingen inzake de leerplicht op voorwaarde dat, zoals een regelmatige leerling, het geheel van de vorming wordt gevolgd.

vrijstelling van de leerplicht: bij een fysieke of mentale handicap van een jongere, kan de Commissie voor Advies Buitengewoon onderwijs, op vraag van de ouders, beslissen om een tijdelijke of definitieve vrijstelling van de leerplicht te geven.

Daarnaast hebben ook de jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden een vrijstelling van de leerplicht.

Zending derde schooldag: voor alle leerlingen die op de eerste, tweede of derde schooldag zijn ingeschreven, stuurt de school via Edison de identificatie- en aanwezigheidsgegevens op. Buiten de hoofdstructuur en het instellingsnummer geven de scholen in deze zending geen inschrijvingsgegevens (onderwijsvorm, graad, leerjaar, studiegebied en studierichting) op.

zorgwekkend dossier: dossier waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Wanneer de school een zorgwekkend dossier meldt aan AgODi wordt samen met de school en het CLB bekeken of er een brief verstuurd wordt. Indien nodig bezorgt AgODi het dossier aan het parket.

Afkortingenlijst

AgODi: Agentschap voor Onderwijsdiensten
ASO: algemeen secundair onderwijs
BaO: basisonderwijs
BSO: beroepssecundair onderwijs
BuSO: buitengewoon secundair onderwijs
CABO: commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs
CDV: centra deeltijdse vorming
CLB: Centra voor Leerlingenbegeleiding
CMP: Centraal Meldpunt
DBSO: deeltijds beroepssecundair onderwijs
EDISON: elektronisch doorgeven van informatie tussen schoolinstellingen en onderwijs
GO: Gemeenschapsonderwijs
HS: hoofdstructuur
KSO: kunstsecundair onderwijs
LOP: Lokaal Overlegplatform
LPC: leerplichtcontrole
OKAN: onthaalklas (onthaalonderwijs) voor anderstalige nieuwkomers
OV: onderwijsvorm
PA: problematische afwezigheid
POS: problematische opvoedingssituatie
SES: Sociaal Economische Status
SO: secundair onderwijs
S.W.A.T.: samen werken aan toekomst
TSO: technisch secundair onderwijs
VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Overzicht van tabellen

Tabel 1: Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest	15
Tabel 2: Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest	16
Tabel 3: Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest	16
Tabel 4: Overzicht tijdstip doorsturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest	17
Tabel 5: Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest	17
Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2007-2008	19
Tabel 7: Terugggevonden inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens nationaliteit	19
Tabel 8: Controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht	20
Tabel 9: Controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortejaar	20
Tabel 10: Controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking	21
Tabel 11: Overzicht van het aantal verstuurde brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen	27
Tabel 12: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft.	29
Tabel 13: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht	31
Tabel 14: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortejaar	31
Tabel 15: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens graad van verstedelijking	31
Tabel 16: Leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijvingen die scoren op één of meer kansarmoede-indicatoren	32

Tabel 17: <i>Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur</i>	33
Tabel 18: <i>Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom</i>	33
Tabel 19: <i>Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm</i>	33
Tabel 20: <i>Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied</i>	34
Tabel 21: <i>Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar</i>	35
Tabel 22: <i>De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (enkel het gewoon voltijds niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet ingegrepen).</i>	35
Tabel 23: <i>leerlingen die zich verschillende malen uitschrijven en terug inschrijven in 2007-2008 volgens de frequentie van schoolveranderingen.</i>	37
Tabel 24: <i>leerlingen die zich uitschrijven maar niet onmiddellijk terug inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim</i>	37
Tabel 25: <i>leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw terug inschrijven volgens het moment van uitschrijving</i>	38
Tabel 26: <i>Evolutie van in- en uitschrijvingen</i>	38
Tabel 27: <i>In- en uitschrijvingen volgens geslacht</i>	41
Tabel 28: <i>In- en uitschrijvingen volgens geboortjaar</i>	41
Tabel 29: <i>In- en uitschrijvingen volgens woonplaats</i>	42
Tabel 30: <i>In- en uitschrijvingen volgens de kansarmoede-indicatoren</i>	42
Tabel 31: <i>In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur</i>	43
Tabel 32: <i>In- en uitschrijvingen bij volgens A- of B-stroom</i>	43
Tabel 33: <i>In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm</i>	43
Tabel 34: <i>In- en uitschrijvingen volgens studiegebied</i>	44
Tabel 35: <i>In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar</i>	44
Tabel 36: <i>De schoolse vertraging van leerlingen in- en uitschrijven (enkel het gewoon voltijds niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet ingegrepen).</i>	45
Tabel 37: <i>Uitschrijvingen omwille van definitieve uitsluiting</i>	45
Tabel 38: <i>Relatie tussen tijdigheid/laattijdigheid van de inschrijving en het verloop van het schooljaar</i>	46
Tabel 39: <i>Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2003-2004 tot en met het schooljaar 2007-2008</i>	52

Tabel 40: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2003-2004 tot en met het schooljaar 2007-2008	52
Tabel 41: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2003-2004 tot en met het schooljaar 2007-2008	52
Tabel 42: Meldingen problematische afwezigheden volgens geslacht	56
Tabel 43: Meldingen problematische afwezigheden volgens geboortejaar	56
Tabel 44: Meldingen problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking	56
Tabel 45: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 4 indicatoren voor kansarmoede	57
Tabel 46: Meldingen problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur	58
Tabel 47: Meldingen problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm	59
Tabel 48: Meldingen problematische afwezigheden in de eerste graad	59
Tabel 49: Meldingen problematische afwezigheden volgens studiegebied	59
Tabel 50: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig.	60
Tabel 51: Verschillende schooljaren op rij gemeld als problematisch afwezig	60
Tabel 52: Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden	60
Tabel 53: Oorzaken voor problematische afwezigheden zoals gemeld door de school	61
Tabel 54: Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school	63
Tabel 55: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur	64
Tabel 56: Zorgwekkende dossiers per geboortejaar	65
Tabel 57: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per nationaliteit	65
Tabel 58: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per geslacht	65
Tabel 59: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per geboortejaar	65
Tabel 60: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) volgens verstedelijkingsgraad	66
Tabel 61: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per hoofdstructuur	66

Tabel 62: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) in het voltijds onderwijs _____ 66

Overzicht van figuren

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen _____	14
Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen _____	26
Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen _____	28
Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen van leerplichtige leerlingen per nationaliteit _____	30
Figuur 5: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën _____	36
Figuur 6: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit _____	40
Figuur 7: Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit _____	55
Figuur 8: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers _____	64

Bronnen

Bibliografie

- De Meyer, I. (2007). "Wetenschappelijke vaardigheden voor de toekomst. De eerste resultaten van PISA". Gent.
- Douterlounge, M., Van De Velde, V., & Denys, J. (1995). De invloed van de leerplichtverlenging op de jongeren. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en –Beleid*, 5-6, 283-309.
- Duquet, N., Glorieux, I., Laurijssen I. & Van Dorsselaer, Y. (2006). *Wit krijt schrijft beter*. Antwerpen: Garant, 41.
- Engels, N., Aelterman, A., Schepens, A. & Van Petegem, K. (2003). Het welbevinden in de schoolsituatie bij leerlingen secundair onderwijs: de ontwikkeling van een bevragsingsinstrument. *Pedagogische Studieën*, 80 (3), 192-209.
- European Commission, Eurydice, & Eurostat (2005). *Key data on education in Europe 2005*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Michielsens, P. (2005). *Onderwijsspiegel schooljaar 2003-2004, verslag over de toestand van het onderwijs*. Brussel: auteur.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: auteur.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming (2007). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2005-2006*. Brussel: auteur.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming (2008). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2006-2007*. Brussel: auteur.
- Neven, E. & Verduyck, E. (2007) Wordt er nog gespijgeld in Vlaanderen? Een voorlopige update van de implementatie van het spijbelactieplan. *Welwijs*, 18 (3), 3-10.
- Perquy, J. (1995-1996). Leerplicht vanuit de sociale dimensie. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en –Beleid*, 5-6, 281-282.
- Regeerakkoord van de Vlaamse regering 2004-2009 "Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen".
- Vandenbroucke, F. (2004). *Beleidsnota 2004-2009. Vandaag kampioen in wiskunde, morgen ook in gelijke kansen*. Brussel: auteur.
- Vandenbroucke, F. (2007). *Talenbeleidsnota "de lat hoog voor talen in iedere school. Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken"*. Brussel: auteur.

- Vettenburg, N. & Verschelden, G. (2006) Over een aanpak van spijbelen en schoolverzuim: van controlerende naar ondersteunende tussenkomst en terug...? *Welwijs*, 17 (2), 12-17.
- Vranken, J., Geldolf, D. & Van Menxel, G. (1994). *Armoede en sociale uitsluiting: jaarboek 1994*. Leuven: Acco.

Regelgeving

- Wet betreffende de leerplicht van 29 juni 1983.
- Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997.
- Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering.
- Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 1 december 1998.
- Decreet betreffende het onderwijs II van 31 juli 1990.
- Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008.
- Koninklijk besluit houdende de omschrijving van de types en de organisatie van het buitengewoon onderwijs en vaststellende de toelatings- en behoudsvoorwaarden in de diverse niveaus van het buitengewoon onderwijs van 28 juni 1978.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 3 september 2007.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997.
- Besluit van de Vlaamse Regering van 28/08/2000 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van jongeren met leerplichtproblemen in de centra voor leerlingenbegeleiding.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.
- Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs.

Ministeriële omzendbrieven:

- SO/2002/05buso over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs, 15/8/2002;
- SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, 08/07/2005;
- SO 60 over het studieaanbod voltijds secundair onderwijs, 05/02/1999;
- SO 66 over de organisatie van het deeltijds beroepssecundair onderwijs (D.B.S.O.), 30/06/1999;
- SO 68 over de leerplicht, 01/03/2000;
- SO 70 over aanwezigheid van leerlingen: aanwezigheidsregister, stamboekregister, individuele steekkaart en registratiefiche van de leerling. Maatregelen vanaf het schooljaar

2000-2001 voor het gewoon voltijds secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs, 03/07/2000;

- SO/2005/09 betreffende de deeltijdse vormingen die in aanmerking komen voor de vervulling van de deeltijdse leerplicht, 10/11/2005.

Databanken

- Databank huisonderwijs, AgODi.
- Databank in- en uitschrijvingen, AgODi.
- Databank tuchtmeldingen, AgODi.
- Databank leerplichtcontrole, AgODi.
- Databank problematische afwezigheden secundair onderwijs, AgODi.
- *Databank schoolbeleid omgaan met afwezigheden. Vaststellingen verificateurs*, AgODi.
- Inschrijvings- en leerlingendatabank, Ministerie van Onderwijs en Vorming.
- Nationaal Instituut voor Statistiek (demografische gegevens en gegevens vroegtijdige schoolverlaters), www.statbel.fgov.be
- Studiedienst van de Vlaamse Regering (demografische gegevens), aps.vlaanderen.be